

การศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

โดย

นายบุญชอบ ปิ่นทอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974 - 653 - 736 - 9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**A STUDY OF COMMUNITY SELF SUFFICIENT ECONOMY PERFORMANCE
IN RATCHABURI PROVINCE IN B.E. 2001**

By

Boonchob Pinthong
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Nonformal Education

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2002

ISBN 974 – 653 – 736 – 9

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษา
การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544” เสนอโดย
นายบุญชอบ ปิ่นทอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีราวรรณ คงคล้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ทองปลิว ชมชื่น
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ไวยากรณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์)
...../...../.....

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทองปลิว ชมชื่น)
...../...../.....

.....กรรมการกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ไวยากรณ์) (อาจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส)
...../...../...../...../.....

K41469006 : MAJOR : ADULT AND CONTINUING EDUCATION

KEY WORD : DEVELOPMENT OF SELF SUFFICIENT ECONOMY

BOONCHOB PINTHONG : A STUDY OF COMMUNITY SELF SUFFICIENT ECONOMY PERFORMANCE IN RATCHABURI PROVINCE IN B.E. THESIS ADVISORS : ASSO. PROF. THONGPLEU CHOMCHAUM Ph.D. , AND ASST. PROF. SOMJATE WAIYAKARN, Ph.D. XXX pp. ISBN 974 - 653 - 736 - 9.

The purposes of this research were to study the perception and understanding about the Self- sufficient Economic Project Measure of related persons and to study problem and barrier in performance

Descriptive Research was implement for this study. The Data were collected from 3 groups of population according to socio - economic, area size density as well as income described by Department of Administration, Ministry of Interior through

Struetured Interview

The collected data were analysed according to research objectives and by content analysis

The major findings are as follows:

1. The perception and understanding about Self- Sufficient Economic Project of project participants are

Found that

they perceived before project started in their area through various media

2. Problem and barrier of performance are

Pioneer measure : lack of fund and New Agriculture

Main measure : lack of fund and knowledge of Role and function

Supportive measure : Agricultural products are more less value than investment

Department of Nonformal Education

Graduate School, Silpakom University

Academic Year 2002

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือความกรุณาและให้คำแนะนำตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทองปลิว วมชื่น และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเจตน์ ไวยาการณ์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน ได้รับการตรวจสอบและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากอาจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่านมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณา ความเสียสละเวลาของอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณพัฒนาการจังหวัดราชบุรี เกษตรจังหวัดราชบุรี พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอเมืองราชบุรี อำเภอปากท่อ และอำเภอสวนผึ้ง เกษตรตำบล พัฒนาการผู้ประสานงาน ตำบลของอำเภอเมืองราชบุรี ปากท่อ และสวนผึ้ง ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทุกคนที่ได้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณกอบสุข อັติ คุณวรารัตติ ศรีทอง คุณประยงค์ ศรีสันเทียะ พระชูชาติ คงสีดา พระมหาคำปุ่น ระวาดอน คุณนาตยา จันทร์สุขศรี ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีส่วนช่วยเหลือจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบตอบแทนคุณบิดามารดาและครูอาจารย์ของผู้วิจัยทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	
.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ตอนที่ 1 โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง.....	13
ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	25
2.1 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน.....	25
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	27
2.3 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา.....	38
2.4 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง.....	46
ตอนที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี.....	51
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	78
ประชากรและการเลือกตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	82

	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
บทที่		หน้า
4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
	ตอนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจชุมชนของจังหวัดราชบุรี.....	85
	ตอนที่ 2 การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเอง ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ.....	95
	ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง.....	99
5	สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
	สรุปผลการวิจัย.....	108
	ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	110
	บรรณานุกรม.....	112
	ภาคผนวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	000
	ประวัติผู้วิจัย.....	000

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	กระบวนการ/ขั้นตอน-ระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/อำเภอ/ท้องถิ่น-สภาตำบล ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2543-2549).....	7
2	มาตรการเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่).....	55
3	มาตรการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	58
4	มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน.....	59
5	มาตรการพัฒนากลุ่มอาชีพ.....	60
6	มาตรการจัดทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน.....	65
7	มาตรการจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน.....	65
8	มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน.....	66
9	มาตรการประชาคมอำเภอ.....	66
10	มาตรการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร.....	67
11	จำนวนธนาคารพาณิชย์ในชุมชนขนาดต่าง ๆ และสาขาย่อย.....	86
12	รายการเงินฝาก และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544.....	88
13	การคลัง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544.....	90
14	แสดงรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2543-2544.....	91
15	รายได้การจัดเก็บภาษีสรรพากร ปี พ.ศ. 2543-2544.....	92
16	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนอำเภอตัวอย่างใน ปี พ.ศ. 2544.....	93
17	จำนวนสถานประกอบการและจำนวนลูกจ้างในชุมชนอำเภอตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2544.....	93
18	จำนวนนิติบุคคลที่จำแนกตามประเภทนิติบุคคล ปี พ.ศ. 2544.....	94
19	จำนวน ราย ทุนจดทะเบียน นิติบุคคลในจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544.....	94
20	แสดงสภาพการรับรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง.....	95
21	ลักษณะการรับรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง.....	96
22	หน่วยงานที่ชุมชนต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง.....	97
23	แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนจำแนกตามขนาดชุมชน.....	98

24	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรการนำ (มาตรการทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรผสมผสาน).....	99
ตารางที่		
หน้า		
25	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรการหลัก (มาตรการกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน).....	100
26	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรการเสริม	101
27	แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯ ตามมาตรการนำของ สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการและผู้บริหารทุกระดับ.....	102
28	แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯ ตามมาตรการหลักของ สมาชิกและผู้บริหารทุกระดับ.....	103
29	แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯ ตามมาตรการเสริมของ สมาชิกและผู้บริหารทุกระดับ.....	105

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด.....	23
2 ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรผสมผสาน.....	28
3 ระดับของการพึ่งตนเอง.....	49
4 ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย.....	81

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งในระยะเริ่มต้นกำหนดไว้จำนวน 38 จังหวัด ซึ่งจำแนกเป็น 288 อำเภอ หรือ 12,555 หมู่บ้าน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชนบทในพื้นที่ทั่วไป ทั้งนี้ได้มีการบริหารงานพัฒนาชนบทภายใต้ระบบการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค (กชช.) ที่เป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยได้ประกาศเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทที่ชัดเจน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529)

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) ของการแก้ปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 72 จังหวัด พร้อมกับเพิ่มความพยายามในการมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชนบท ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบในแนวทางการปรับแผนพัฒนาชนบทในช่วงครึ่งหลังของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 โดยให้ความสำคัญการกระจายการผลิตและการตลาด การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น

ผลการทบทวนประเด็นการพัฒนาที่ผ่านมาพอสรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) จำเป็นจะต้องให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความเป็นธรรมในสังคมควบคู่กันไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนามีคุณภาพและยั่งยืน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จึงยังให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาพื้นฐานของคนในชนบท โดยการรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินงานจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) แต่จะปรับแนวทางดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และประเด็นการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ซึ่งจะต้องเข้ามาประสานกับการพัฒนาชนบทในระบบของคณะกรรมการ การพัฒนาชนบทและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค (กชช. ก.) ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2535)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักที่จะรักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง

ควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินการคลังของประเทศ โดยเน้นลักษณะของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศให้เอื้ออำนวยต่อการกระจายรายได้และการกระจายผล การพัฒนาไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) รัฐได้กำหนด วัตถุประสงค์หลักของแผน ให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และคุณภาพชีวิตได้ อย่างยั่งยืน ในด้านการบริหารงานพัฒนาชนบทนั้นได้ปรับระบบการบริหารการจัดการ เปิดโอกาส ให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น เพิ่มการลงทุนในการควบคุม และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ภูมิภาค และชนบท เพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ในรูปแบบของเกษตร ธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายที่จะขยายพื้นที่ปรับ โครงสร้าง การเกษตรแบบยั่งยืน โดยให้มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของเกษตรกรรมทั้งประเทศหรือประมาณ 25 ล้านไร่ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ ประกอบด้วยแนวทางการบริหารการจัดการเพื่อ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยา รวมทั้ง การดูแลรักษาภาวะแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเป็นการพัฒนา ประเทศในระยะยาว การจัดระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์ และควบคุมดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดสรรอย่างเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2540 : 35-40)

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2544-2549) สาระสำคัญของแผนฯ เน้นการแก้ไขปัญหาของคนจนด้วยแนวคิดการพึ่งตนเอง และสร้างความ เข้มแข็งประเทศ บนความแข็งแรงจากฐานรากของท้องถิ่น เพื่อมุ่งสู่ความพอเพียงของประชาชน ส่วนใหญ่และเศรษฐกิจพึ่งตนเองของประเทศเป็นหลัก

เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังประสบปัญหาเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากกรณีวิกฤต เศรษฐกิจ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ทำให้การพัฒนาประเทศไม่เป็นไปตามแผนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีปัญหามากขึ้น อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาที่ไทยประสบปัญหา เศรษฐกิจดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีกระแสพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลสนองพระราชดำรัส โดยได้ กำหนดเป็นนโยบายและมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ

ภายใต้วิกฤติการณ์ความผันผวนของค่าเงินในกลุ่มประเทศเอเชียในปัจจุบันทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจและเข้าสู่ระบบการช่วยเหลือทางการเงินต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอ.เอ็ม.เอฟ) ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย อย่างไรก็ตามปัญหาเศรษฐกิจได้กระทบไปทุกส่วนของประเทศไทย โดยเกิดจากธุรกิจที่ล้มละลายทำให้เกิดการว่างงานประมาณ 2 ล้านคน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2541 : 6) และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นอีก วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้เกิดจากความอ่อนแอด้านโครงสร้างของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงการขาดประสิทธิภาพของสถาบันการเงินและระบบราชการ ตลอดจนโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่พึ่งเศรษฐกิจโลกมากเกินไป ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยลดลง ต้นทุนเพิ่มขึ้นจากการนำเข้า ส่งผลรายได้ของรัฐลดลง ทำให้งบประมาณในการพัฒนาประเทศน้อย

จากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้ต้องมีการปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่เป็นรากฐานของสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้กำหนดทิศทางการปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยวางกรอบไว้ 4 ประการ คือ

1. ยังกงยึดแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ไว้ โดยรักษาจุดมุ่งหมายการพัฒนาให้คนไทยมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง
2. คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่สำคัญ โดยเฉพาะพันธกรณีตามข้อตกลง ไอ.เอ็ม.เอฟ และรัฐธรรมนูญใหม่
3. คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศในมุมมองกว้างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
4. ภาครัฐจำเป็นต้องดูแล การจัดสรรและการใช้จ่ายคุ้มค่า ประหยัดและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด โดยเน้นการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการที่ต้องการดำเนินการ นอกจากนี้ ยังต้องเร่งรัดการปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านการปฏิรูประบบราชการ การกระจายอำนาจ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อย่างไรก็ตามการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้เนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มานี้ คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (กนภ.) ได้อนุมัติกรอบโครงสร้างแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบท เพื่อระดมความร่วมมือจากภาครัฐและนอกภาครัฐในการร่วมมือกันแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจ โดยในระยะสั้น (2541 – 2542) เร่งการสร้างงานในชนบทและระยะยาว (2542 – 2544) สร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจชนบทแบบพอเพียง ด้วยการเน้น

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนรูปแบบประชาคมอำเภอ และระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย ต่อมากระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบแนวทางการพัฒนาดังกล่าวได้กำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองอันประกอบด้วย นโยบายหลัก 5 ประการ และ กิจกรรม 9 ประการ ซึ่งประกอบด้วย

1. ยึดชุมชนและครอบครัวเป็นหลักตามแนวพระราชดำริ (ทฤษฎีใหม่) โดยเริ่มจากการ ส่งเสริมการผลิตขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เป็นการทำการเกษตรผสมผสานและ เน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนหลัก

2. ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเริ่มที่ กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนชุมชน และนำทุนไปใช้ในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตหรือกลุ่มอาชีพและมี ลานค้าชุมชนหรือสหกรณ์ดำเนินการร่วมกันซื้อและการรวมกันขาย

3. ยึดหลักการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายโครงการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้านขึ้นและจัดทำ ยังเครือข่ายขององค์กรชุมชนและส่งเสริมการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จ

4. ยึดหลักการส่งเสริมตลาดชุมชน โดยจัดให้มีตลาดนัดชุมชน หรือลานค้าชุมชนในทุก อำเภอเพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกมาจำหน่าย

5. ยึดการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลัก “แบบคิดเอง ทำเอง” โดยจัดให้มีการประชุม ประชาคมเศรษฐกิจหรือเวทีประชาคมอำเภอ เป็นฐานชุมชนระดับอำเภอ เพื่อเป็นเวทีการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือในลักษณะ “คิดเอง ทำเอง” ระหว่าง “เพื่อน” ด้วยกัน

แนวทางปฏิบัติ 9 มาตรการ ได้แก่

1. สนับสนุนการดำเนินการเรื่องเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) และเกษตรยั่งยืน
2. สนับสนุนการดำเนินการเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของ ประชาชน
3. สนับสนุนการดำเนินการระดมทุนหรือจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ เป็นเงินทุนหมุนเวียนและพัฒนาไปสู่องค์กรทางการเงินในที่สุด
4. สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การพัฒนากลุ่มอาชีพ การปลูกพืชสมุนไพรและ แพทย์แผนโบราณเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจชุมชน และอนุรักษ์ด้านประวัติศาสตร์/โบราณ
5. สนับสนุนเรื่องการทำฝักรายขององค์กรชุมชน
6. สนับสนุนการดำเนินการเรื่องการจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน
7. สนับสนุนการดำเนินการเรื่องการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน
8. สนับสนุนเรื่องการดำเนินการเรื่องประชาคมอำเภอ
9. สนับสนุนการดำเนินการเรื่องจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร

เพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานอยู่ในขณะนี้ และ “โครงการส่งเสริมการใช้น้ำตาม ทฤษฎีใหม่” เป็นกิจกรรมหนึ่งตามแนวเศรษฐกิจชุมชน

สำหรับการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกระทรวงมหาดไทย ในการ ปฏิบัตินั้น กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ของกระทรวง และได้มอบหมายให้จังหวัดดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองในระดับจังหวัด พ.ศ. 2542 – 2544 โดยมีคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเอง ในระดับจังหวัดประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด	เป็นประธานกรรมการ
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัด	รองประธานกรรมการ
3. หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
4. ผู้แทนองค์กรที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิหรือปราชญ์ชาวบ้าน	กรรมการ
6. ปลัดจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ
7. หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
8. พัฒนาการจังหวัด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่สนองนโยบายกระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งคณะกรรมการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำกับดูแลการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด
2. ให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องให้การจัดทำแผนดังกล่าวเป็นไป ตามกรอบแนวทาง วัตถุประสงค์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด
3. มีอำนาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ยกร่างและดำเนินการในรายละเอียด ตาม ขั้นตอนและรูปแบบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่ กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ต่อมาคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัด ราชบุรี ได้จัดตั้งคณะทำงานยกร่างแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขึ้นมาหนึ่งคณะ โดยมีปลัดจังหวัดเป็นประธาน รายละเอียดดูในภาคผนวก คณะทำงานชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ประสาน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งประเมินสภาพปัญหาความต้องการของ ประชาชนและชุมชน ด้านเศรษฐกิจชุมชน

2. กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี รวมทั้งกลยุทธ์มาตรการ งาน/โครงการ

3. ขักร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี ปี 2542–2544

4. มีอำนาจเชิญเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและข้อเท็จจริง หรือให้จัดทำข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องมามอบให้คณะทำงานเพื่อจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับส่วนราชการที่สังกัด ซึ่งดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรการที่รับผิดชอบ 9 มาตรการ คือ

(1) มาตรการทฤษฎีใหม่ (เกษตรผสมผสาน) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด

(2) มาตรการการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ ปกครองจังหวัด ชลประทานจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล

(3) มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชนมีหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

(4) มาตรการกิจกรรมกลุ่มอาชีพ หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด

(5) มาตรการการทำฝักรักษาขององค์กรชุมชน หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด

(6) มาตรการจัดลานค้าชุมชน/ตลาดนัดชุมชน หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล

(7) มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

(8) มาตรการประชามอำเภอ หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ ที่ทำการปกครองจังหวัด

(9) มาตรการตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด

หน่วยราชการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้ดำเนินงานตามมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่ตนรับผิดชอบ โดยใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีของแต่ละกระทรวง ซึ่งเป็นงบประมาณปกติที่ได้รับทุกปี อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาล จะจัดสรรงบประมาณมาพัฒนาแต่ละกรมของแต่ละกระทรวง จะต้องจัดทำแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการ/ขั้นตอน-ระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/อำเภอ/ท้องถิ่น-สภาตำบล ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2543-2549)

ระดับ	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3	ขั้นที่ 4	ขั้นที่ 5	หมายเหตุ ผู้รับผิดชอบ
จังหวัด	วิสัยทัศน์การ พัฒนาจังหวัด	- ยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัด - แนวทางการพัฒนา จังหวัด	- ประมวลลักษณะแผนงาน งาน/ โครงการและงบประมาณ 5ปี - เป้าหมายและงบประมาณ 5ปี	ขร่างแผนพัฒนา จังหวัด 5ปี (45-49)	แผนพัฒนา จังหวัด 5ปี ฉบับ สมบูรณ์	แผนพัฒนาจังหวัดประสานมา จากแผนพัฒนาอำเภอ ทุกอำเภอ ในจังหวัด และ อบจ. รวมทั้งเทศ บาลนครเมือง(ฝ่ายเลขานุการ อศจ./ผู้แทนกระทรวงระดับ
ระยะเวลา	ม.ค. - เม.ย.	พ.ค. - มิ.ย.	ก.ค. - ส.ค.	ส.ค. - ต.ย.	ต.ค. - ธ.ค. 43	จังหวัด)
อำเภอ	วิสัยทัศน์การ พัฒนาอำเภอ	- ยุทธศาสตร์การพัฒนา อำเภอ - แนวทางการพัฒนาอำเภอ	- ประมวลลักษณะแผนงาน งาน/ โครงการและงบประมาณ 5ปี - เป้าหมายและงบประมาณ 5ปี	ขร่างแผนพัฒนา อำเภอ 5ปี (45-49)	แผนพัฒนาอำเภอ 5ปี ฉบับสมบูรณ์	แผนพัฒนาอำเภอประสานมา จากแผนท้องถิ่น สภาตำบล ใน เขตอำเภอ (ฝ่ายเลขานุการ กพอ./ กพอ. กิ่ง และผู้แทนกระทรวง ระดับอำเภอ)
ระยะเวลา	มี.ค. - เม.ย.	เม.ย. - พ.ค.	พ.ค. - ก.ค.	ก.ค. - ส.ค.	ต.ค. - ธ.ค. 43	
ท้องถิ่น/ ตำบล	วิสัยทัศน์การ พัฒนาท้องถิ่น/ ตำบล	- ยุทธศาสตร์การพัฒนา ท้องถิ่น/ตำบล - แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น/ตำบล	ประมวลลักษณะแผนงาน งาน/ โครงการและงบประมาณ 5ปี - เป้าหมายและงบประมาณ 5ปี	ขร่างแผนพัฒนา ท้องถิ่น/ตำบล	แผนพัฒนาท้องถิ่น/ตำบล	แผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบล ประสานมาจากปัญหาและความ ต้องการของประชาชนในชน พื้นที่รับผิดชอบ (ฝ่ายเลขานุการ องค์กรปกครองท้องถิ่น)
ระยะเวลา	มี.ค. - เม.ย.	เม.ย. - พ.ค.	พ.ค. - ก.ค.	ก.ค. - ส.ค.	ต.ค. - ธ.ค. 43	

เมื่อการดำเนินการจัดทำแผนฉบับที่สมบูรณ์แล้ว รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณตามกรอบการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (ยกย.) ลงในพื้นที่ตามแผนพัฒนาตำบลที่ได้จัดทำไว้เป็นวงงบประมาณซึ่งอำเภอจะต้องดำเนินการดังนี้

1. จัดทำแผนความต้องการ โครงการประจำปี
2. จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
3. ประชาชน อบต./ ผู้ใหญ่บ้าน คัดเลือกพื้นที่และผู้เข้าร่วมโครงการ
4. เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรเป้าหมาย (กรณีฝึกอบรม)
5. เตรียมสถานที่
6. ดำเนินงานตามโครงการ

ในการดำเนินงานตามโครงการแต่ละมาตรการ ปัญหาที่พบคือ การประสานงานของแต่ละส่วนราชการยังไม่มีรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนประการสำคัญ คือมีลักษณะต่างคนต่างทำในงานประเภทเดียวกัน แม้โครงการเดียวกัน สถานที่เดียวกัน การดำเนินงานไม่พร้อมกัน เนื่องจากงบประมาณอนุมัติไม่พร้อมกัน ทำให้ชุมชนเกิดความสับสน นอกจากนั้นโครงการแต่ละโครงการ ในมาตรการเดียวกัน แต่ดำเนินงานในพื้นที่ต่างกัน มีผลการดำเนินการต่างกัน บางแห่งประสบผลสำเร็จ มีความก้าวหน้าแต่บางแห่งกลับไม่ประสบผลสำเร็จและไม่มีความก้าวหน้า

เนื่องจากการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง มีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ มีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงาน ทำให้ขาดเอกภาพในการทำงาน ผู้ปฏิบัติเกิดความลังเล ผลการดำเนินงานอาจไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี หน่วยงานและ/หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองอย่างไร นอกจากนี้หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมองปัญหาอุปสรรคตลอดจนมีแนวทางแก้ไขปัญหาจากการดำเนินการตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองอย่างไร ทั้งนี้ผลของการวิจัยจะทำให้

1. ทราบถึงการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรีของผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี
3. มีข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนและสนับสนุนและพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองและแนวทางแก้ไข

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมีผลในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเกี่ยวกับชุมชน

ในงานวิจัยนี้ คัดเลือกชุมชนตามมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ออกเป็น 3 กลุ่มพื้นที่ โดยจำแนกตามขนาดของอำเภอ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มชุมชนของอำเภอขนาดใหญ่ (ซึ่งมีจำนวนตำบลและหมู่บ้านมาก) จำนวน 3 อำเภอ ประกอบด้วยชุมชนในเขตอำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม

กลุ่มที่ 2 กลุ่มชุมชนของอำเภอขนาดกลาง (ซึ่งมีจำนวนตำบลและหมู่บ้านรองลงมา) จำนวน 3 อำเภอ ประกอบด้วยชุมชนในเขตอำเภอดำเนินสะดวก อำเภอปากท่อและ อำเภอจอมบึง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มชุมชนของอำเภอขนาดเล็ก (ซึ่งมีจำนวนตำบลและหมู่บ้านน้อย) จำนวน 3 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง และกิ่งอำเภอบ้านคา

2. ขอบเขตเกี่ยวกับมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเกี่ยวกับการมาตรการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง 5 มาตรการ ซึ่งเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน มาตรการทั้ง 5 ดังกล่าว ประกอบด้วย

- 1) มาตรการทฤษฎีใหม่ (เกษตรผสมผสาน)
- 2) มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน
- 3) มาตรการการจัดตลาดค้าชุมชน/ตลาดนัดชุมชน
- 4) มาตรการกิจกรรมกลุ่มอาชีพ
- 5) มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน

ภายใต้มาตรการทั้ง 5 ดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มมาตรการภายใต้หลักการที่ว่า เกษตรกรหรือประชาชนในชุมชนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ครบวงจร ดังนี้

มาตรการนำ ได้แก่ มาตรการทฤษฎีใหม่ (เกษตรผสมผสาน) ทั้งนี้เนื่องจากมาตรการดังกล่าวกระทรวงมหาดไทยได้นำแนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่มาเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

มาตรการหลัก ได้แก่ มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากการระดมทุนของมวลสมาชิกในชุมชน

มาตรการเสริม ได้แก่ มาตรการการจัดลานค้าชุมชน/ตลาดนัดชุมชน มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน มาตรการกิจกรรมกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกษตรกรมีเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร โดยยึดหลักทฤษฎีใหม่แล้วก็นำผลผลิตจำหน่ายในการจัดลานค้า/ตลาดนัดชุมชน

3. ขอบเขตเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

3.1 ผู้เกี่ยวข้องระดับชุมชน ประกอบด้วย

- (1) ผู้เข้าร่วมโครงการในหมู่บ้าน
- (2) ผู้ใหญ่บ้าน
- (2) ประธาน อบต.

3.2 องค์กรเอกชน ประกอบด้วย มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี และสโมสรโรตารี จังหวัดราชบุรี

3.3 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

(1) ส่วนราชการระดับจังหวัด ประกอบด้วย ที่ทำการปกครองจังหวัด, เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด สหกรณ์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชยจังหวัด ชลประทานจังหวัด ประมงจังหวัด และป่าไม้จังหวัด

(2) ส่วนราชการระดับอำเภอ ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เกษตรอำเภอ สหกรณ์อำเภอ ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ ป่าไม้อำเภอ

(3) ส่วนราชการระดับตำบล ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางและผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองราชบุรี ดังนี้

เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง หมายถึง การแปรรูป การบริโภค การค้าและการบริการที่เป็น การตัดสินใจดำเนินการของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง ขบวนการในการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มี ประสิทธิภาพ โดยการสอนให้คนรู้จักช่วยตนเอง และช่วยผู้อื่นในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการประหยัดทรัพย์และนำทรัพย์มาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุน สำหรับให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมโดยเสียดอกเบี้ยถูกไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพหรือ สวัสดิการในครัวเรือน

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ หมายถึง การจัดการด้านการเกษตรแบบรายครัวเรือน ตามแนวทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพทั้ง การเกษตร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

ลานค้าชุมชนหรือตลาดนัดชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งสร้างรายได้เสริมให้แก่ ชาวบ้าน โดยจัดเป็นตลาดที่ให้ชาวบ้าน ได้นำผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตที่ผลิต ได้ในชุมชนมาซื้อขาย แลกเปลี่ยนและเป็นตลาดที่ขายผลผลิตของชุมชนชนบทให้แก่ชุมชนเมืองในราคาถูก ตลอดจนเป็น จุดให้ภาคธุรกิจได้เข้ามาเลือกสินค้าที่ผลิตได้ในชุมชนเพื่อไปสู่การติดต่อซื้อขายกันต่อไป

ร้านค้าชุมชน หมายถึง ร้านค้าที่จัดตั้งโดยชุมชนหรือกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่มุ่งขยายธุรกิจชุมชนและลดรายจ่ายให้กับชาวบ้าน โดยการรณรงค์ในด้านจิตสำนึกการพึ่งตนเองและให้ชาวบ้านนำผลผลิตของตนมาซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันในชุมชนและกับเครือข่ายร้านค้าชุมชน

ผู้บริหารระดับจังหวัด หมายถึง หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ผู้บริหารระดับอำเภอ หมายถึง หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้องกับ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

องค์กรเอกชน หมายถึง องค์กรการกุศลที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ ประชาชน

เจ้าหน้าที่ระดับตำบล หมายถึง ข้าราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในพื้นที่

กม. หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้าน ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย
คณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2526

ประธานคณะกรรมการบริหาร อบต. หมายถึง ประธานคณะกรรมการบริหารองค์การ
บริหารส่วนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลนิติบุคคลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
พ.ศ. 2526

ชุมชน หมายถึง หมู่บ้านตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ปี พ.ศ. 2457

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้วางกรอบการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน โดยจำแนกการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ตอนที่ 2 แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.4 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

ตอนที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐบาลทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบทเสมอมา เพราะการพัฒนาชนบทเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากชนบทเป็นพื้นฐานของประเทศ และประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท อย่างไรก็ตามการพัฒนาชนบทจะประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดมีฐานะยากจน ดังนั้นหัวใจของการพัฒนาชนบทก็คือการแก้ไขปัญหาความยากจนของชาวชนบท อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นหลักนั้นยังไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ ปัญหาภาวะความยากจนรวมถึงภาวะการว่างงานยังคงเป็นปัญหาพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการขาดโอกาสในการผลิต ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการถูกจำกัดขอบเขต และถูกกำหนดโดยกลไกของตลาดภายนอกทำให้ชุมชนชนบทยังคงอยู่ในฐานะเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ กล่าวคือขาดอำนาจการต่อรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความสามารถในการผลิต โดยเฉพาะด้าน

สินค้าอุปโภคบริโภค สาเหตุเนื่องมาจากการขาดแคลนด้านเทคโนโลยี และเงินทุน สภาพปัญหาทางเศรษฐกิจชนบทจึงมีปัญหาของชาวชนบท (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2541 ข : 25 – 30)สรุปได้ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. การขาดโอกาสในการผลิตทั้งในแง่อุปสรรคของคน การขาดแคลนเทคโนโลยีและเงินทุนทำให้เกิดภาวะความยากจน การว่างงาน และหนี้สิน
2. การพึ่งพาภายนอก ทำให้เกิดการเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ ขาดอำนาจต่อรองกับภายนอก ขาดกำลังทางเศรษฐกิจ
3. ผลกระทบของการขยายตัวของระบบธุรกิจทำให้เกิดปัญหาเรื่องการใช้ และทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหภาวะเศรษฐกิจชุมชนชนบทดังกล่าวข้างต้นนั้นรัฐบาลได้มอบให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักแก้ไขปัญหของประชาชนเนื่องจากกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่หลักในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่ประชาชน สำหรับหน่วยงานหลักที่ ทำหน้าที่ “บำบัดทุกข์”ของกระทรวงมหาดไทยมีอยู่ 2 หน่วยงาน คือ กรมการปกครอง และกรมการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมการพัฒนาชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นตามเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยยึดหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ การวางแผนและการปฏิบัติงานใน โครงการพัฒนาต่าง ๆ

ในอดีตตั้งแต่ พ.ศ. 2486 เป็นต้นมากระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแผนบูรณะชนบทโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาด้านวัตถุควบคู่กันไป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) ได้มุ่งเน้นการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อไปฝึกอบรมด้านอาชีพแก่ราษฎรอีกชั้นหนึ่ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3-4 (2515 – 2524) กระทรวงมหาดไทยได้เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ นำบริหารทางราชการไปสู่ประชาชนและนำความต้องการและปัญหาของประชาชนสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหให้ถูกต้องและตรงกับความต้องการแท้จริงของประชาชน นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยยังให้การสนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาสังคม การพัฒนาอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการพัฒนาด้านอาหาร โภชนาการ และประการสำคัญเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังริเริ่มวิธีการพัฒนาชุมชน โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในอันที่จะยกระดับการสร้างและพัฒนาผู้นำท้องถิ่น ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ และมีจิตสำนึกและมี

ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) รัฐบาลได้ทำการปรับปรุง ระบบการบริหารงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาชนบท จัดทำฐานระบบข้อมูลและทำการพัฒนาระบบแผนพัฒนาทุกระดับโดยเฉพาะแผนพัฒนาระดับตำบล เพื่อกระตุ้นและพัฒนาขีดความสามารถของผู้นำและองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญของปัญหาและของพื้นที่ที่จะต้องเร่งรัดการพัฒนา โดยแบ่งออกเป็นเขตชนบท ล้าหลังปานกลาง และก้าวหน้า โดยรัฐบาลสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชนในแก้ไขปัญหาของชุมชน และได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยได้ทำการปรับปรุงนโยบายการพัฒนาชุมชนให้เป็นรูปธรรม และให้สอดคล้องกับการพัฒนาชนบทของรัฐบาลโดยกำหนดแนวทางไว้ 4 ประการ คือ

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและพัฒนาองค์กร
2. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
4. การส่งเสริมอาชีพและรายได้ และการพัฒนาเงินทุน โดยมีความมุ่งหมายให้ประชาชนมีความพร้อมในการผลิตเพื่อการบริโภค เน้นขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งและบริหารกองทุนของตนเองและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยการสนับสนุนของทางราชการ

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) นับตั้งแต่ปี 2536 ซึ่งเป็นปีแห่งการพัฒนาชนบท เพราะเป็นปีที่เริ่มต้นด้านการปรับปรุงนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาชนบทของทุกกระทรวงทบวงกรมฯ โดยรัฐบาลมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะใช้การพัฒนาชนบทเป็นยุทธศาสตร์ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจน และความเดือดร้อนของชาวชนบท ซึ่งมีประมาณ 8 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดวิธีการกระจายความเจริญ การกระจายโอกาส และการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท โดยได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน สถาบันการเงิน และภาคอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวาง ทำให้ขอบเขตการพัฒนาชนบทที่มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการร่วมผืนก้าง 3 ฝ่าย คือ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนาชนบทและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ประการสำคัญก็คือรัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทำการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคโดยการผืนก้าง 3 ฝ่าย คือ ตัวแทนฝ่ายรัฐบาล ตัวแทนภาคเอกชน และตัวแทนประชาชน โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาชนบทในปีงบประมาณ 2536 ไร่ 150,000 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นงบลงทุนถึงร้อยละ 30.7 นอกจากนี้รัฐบาลได้กระจายอำนาจการ

บริหารและการตัดสินใจไปให้จังหวัดมากขึ้น โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหน่วยหลักของการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

ต่อมาในปี พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รัฐบาลซึ่งมีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2540 โดยได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ได้กำหนดนโยบายกระทรวงมหาดไทยเป็น 2 ส่วน คือ นโยบายเร่งด่วน 3 ประการ และนโยบายต่อเนื่อง 9 ประการ โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วน คือ “ปากท้องพร้อมปลอดภัย และก้าวไกล ทางการเมือง” นั้น ได้เน้นนโยบาย “ปากท้อง” เป็นสำคัญ โดยการสนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงหลักทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด เพื่อระดมกำลังแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ตกต่ำอยู่ให้เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือประชาชนในภูมิภาคและท้องถิ่นชนบทให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและรองรับแรงงานที่คืนกลับสู่ถิ่นฐานเดิมให้มียังงานทำ ทั้งนี้โดยใช้พัฒนาชุมชนประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเพื่อให้ความช่วยเหลือธุรกิจชุมชน ในระดับตำบล หมู่บ้าน เพื่อรองรับผลิตผลทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในชนบทเข้าสู่ตลาดในเมืองและกระจายสินค้าอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นสู่ตำบล หมู่บ้านชนบทในราคาที่เป็นธรรม

เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของประชาชนสำเร็จเป็นรูปธรรม กระทรวงมหาดไทยได้น้อมนำกระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานและได้กำหนดยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขึ้นประกอบด้วยมาตรการสำคัญ 9 มาตรการ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เป็นกรอบความร่วมมือระหว่างภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรเอกชนและกลุ่มชาวบ้าน หรือองค์กรชุมชน ได้ร่วมกันดำเนินงานอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภูมิภาคและชนบท และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนตลอดไป

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศซึ่งกระทรวงมหาดไทยตระหนักดีว่าการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำนั้น มิใช่ภารกิจของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง แต่จะต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อความสำเร็จของนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาภูมิภาคและชนบท จึงมีนโยบายการแก้ไขปัญหา “ปากท้อง” ของประชาชน เป็นแนวนโยบายหลักที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภูมิภาคและท้องถิ่น โดยนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และกระบวนการพัฒนาแบบพึ่งตนเองมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

ตามนโยบายแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภูมิภาคและชนบท โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขึ้น

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานล่างของสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โดยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการสร้างกระแส เศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย สร้างระบบการบริหาร จัดการสนองความต้องการของประชาชน เน้นการปฏิบัติงานของกลุ่มชน และความร่วมมือจาก ทุกฝ่ายในลักษณะพหุภาคี รวมทั้งให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะให้ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้และช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองดังกล่าว ได้กำหนดเป็นกล ยุทธ 5 ประการ และแนวทางปฏิบัติ 9 มาตรการ(สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ศูนย์พัฒนา เศรษฐกิจชุมชน และกองแผนพัฒนาจังหวัด 2541 : 18-28) เพื่อให้กรมในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และจังหวัดถือปฏิบัติ

(2) กลยุทธ์

(2.1) ยึดชุมชนและครอบครัวเป็นหลักตามแนวพระราชดำริ (ทฤษฎีใหม่) โดยเริ่ม จากการส่งเสริมการผลิตขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เป็นการทำการเกษตรผสมผสาน และเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนเป็นหลัก

(2.2) ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเริ่มที่ กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนชุมชน และนำทุนไปใช้ในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตหรือกลุ่มอาชีพและมี ลานค้าชุมชนหรือสหกรณ์ดำเนินการรวมกันซื้อและการรวมกันขาย

(2.3) ยึดหลักการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายโครงการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายของกลุ่ม ชาวบ้านขึ้นและจัดทำยังเครือข่ายองค์กรชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาที่ ประสบผลสำเร็จ

(2.4) ยึดหลักการส่งเสริมตลาดชุมชน โดยจัดให้มีตลาดนัดชุมชน หรือลานค้า ชุมชน ในทุกอำเภอเพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกมาจำหน่าย

(2.5) ยึดการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลัก “แบบคิดเอง ทำเอง” โดยจัดให้มีการประชุม ประชาคมเศรษฐกิจหรือเวทีประชาคมอำเภอ เป็นฐานชุมชนระดับอำเภอ เพื่อเป็นเวทีการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรัชญาหรือในลักษณะ “คิดเอง ทำเอง” ระหว่าง “เพื่อน” ด้วยกัน

(3) มาตรการ

- กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
- 9 มาตรการ ดังนี้
- (3.1) สนับสนุนการดำเนินการเรื่องเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) และเกษตร
ยั่งยืน”
- (3.2) สนับสนุนการดำเนินการเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการ
มีส่วนร่วมของประชาชน
- (3.3) สนับสนุนการดำเนินการระดมทุนหรือจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบ
ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนและพัฒนาไปสู่องค์กรทางการเงินในที่สุด
- (3.4) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การพัฒนากลุ่มอาชีพ การปลูกพืชสมุนไพร
และแพทย์แผนโบราณเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจชุมชน และอนุรักษ์ด้านประวัติศาสตร์/โบราณคดี
- (3.5) สนับสนุนเรื่องการทำฝักรักษาของครัวเรือน
- (3.6) สนับสนุนการดำเนินการเรื่องการจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน
- (3.7) สนับสนุนการดำเนินการเรื่องการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน
- (3.8) สนับสนุนเรื่องการค้าขายเรื่องประชามอำเภอ
- (3.9) สนับสนุนการดำเนินการเรื่องจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร

เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองต้องได้รับความร่วมมือจากทุก
ฝ่ายทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในลักษณะ
พหุภาคี จึงจำเป็นที่จังหวัดต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
พึ่งตนเองของจังหวัดขึ้น เพื่อให้จังหวัดสามารถวางแผนพัฒนาชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัดได้
อย่างต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องกัน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด
ดังกล่าว มีหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญคือการระดมความคิดเห็นและเปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วน
ในการให้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดอย่างแท้จริง ดังนั้น แต่ละจังหวัดจึงกำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธ
ศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนระดับจังหวัด ดังนี้

แนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

เพื่อให้การทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด (พ.ศ. 2542 – 2544) เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดทำ และทันตามกำหนดเวลา จึงกำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด ไว้ดังนี้

องค์กรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

ให้จังหวัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัดขึ้นมากลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วย

1) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานกรรมการ
2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย	รองประธานกรรมการ
3) หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
4) ผู้แทนองค์กรที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
5) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัด	กรรมการ
6) ปลัดจังหวัด	กรรมการและเลขานุการ
7) หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
8) พัฒนาการจังหวัด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการชุดดังกล่าวมีหน้าที่ในการจัดทำร่างแผนพัฒนายุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด (พ.ศ. 2542 – 2544) ขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดให้และนำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัดดังกล่าว ไปรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย โดยการจัดการสัมมนาหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายจากนั้นจัดพิมพ์แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัดที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นจากการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในจังหวัด

สำหรับแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด (พ.ศ. 2542 – 2544) มี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : **ขั้นการเตรียมการ**

1. วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงกรอบแนวคิด ขั้นตอนและวัตถุประสงค์ การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด รวมทั้งกำหนดแผนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนในระดับจังหวัดในแต่ละขั้นตอน

2. แนวทางปฏิบัติ

2.1. ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองในระดับจังหวัด เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

2.2. กำหนดภารกิจและขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ พร้อมทั้งพิจารณา แผนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด เพื่อให้เป็นไป ตามกำหนดเวลา

3. ผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด, คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

ขั้นตอนที่ 2 : **ขั้นการศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล**

1. วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ของจังหวัด ทั้งสถานการณ์ของจังหวัด โดยภาพรวม และสถานการณ์ของจังหวัดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเป็นการประเมิน สถานะแวดล้อมและประเมินสภาพองค์กร ทั้งโอกาส ข้อจำกัด อุปสรรค กลุ่มทาง การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนของจังหวัด วิเคราะห์ศักยภาพ และข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อแสวงหาจุดอ่อน จุดแข็งสำหรับ การ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด

2. แนวทางปฏิบัติ

2.1 ประเมินสถานการณ์ในภาพรวมของจังหวัด

2.2 ประเมินสถานการณ์เศรษฐกิจชุมชนของจังหวัด ให้ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการฯ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด เช่น ข้อมูลองค์กร ชุมชน / กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งที่เป็น และไม่เป็นนิติบุคคล องค์กรพัฒนาเอกชน ข้อมูลการผลิต ทางการเกษตร ปัจจัยการผลิต (เช่น ที่ดิน ลักษณะและคุณภาพของดิน สภาพ อากาศ ฯลฯ) ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในจังหวัด (โดยแยกเป็นประเภท ลักษณะ คุณภาพ ปริมาณ และการตลาด) ตลอดจนข้อมูลการเลิกจ้างในจังหวัด ข้อมูลคนตกงาน / ว่างานในจังหวัด และข้อมูลความต้องการแรงงานในจังหวัด เพื่อสรุป วิเคราะห์ นำเสนอให้เห็นภาพรวมของ สถานการณ์พื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัด

นอกจากนั้น ต้องรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจชุมชนในรายละเอียด โดยรวมข้อมูลที่ เกี่ยวข้องในแต่ละมาตรการ (9 มาตรการ) ให้ละเอียด พร้อมทั้งประมวล วิเคราะห์ สถานการณ์ที่ เป็นอยู่ในปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด จุดอ่อนจุดแข็งแยกเป็นรายมาตรการ

3. วิธีดำเนินการ

3.1 ข้อมูลในภาพรวมของจังหวัด ฝ่ายเลขานุการฯ รวบรวมข้อมูลที่มีอยู่มา ปรับปรุง ให้เป็นปัจจุบัน และวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของจังหวัด

3.2 ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจชุมชน อาจรวบรวมจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือ ขอข้อมูลจากอำเภอ

3.3 ข้อมูลปัญหา ความต้องการด้านเศรษฐกิจชุมชน อาจมอบให้อำนาจองค์การ บริหารส่วนตำบล สภาตำบล ประชุมร่วมกับผู้แทนองค์กรชุมชน กลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อรวบรวม ข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชน ปัญหาอุปสรรค และความต้องการด้านเศรษฐกิจชุมชน รวบรวม และประมวลขึ้นมาเป็นรายมาตรการ แล้วฝ่ายเลขานุการฯ รวบรวม วิเคราะห์ในภาพรวม ของจังหวัด

4. ผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

ขั้นตอนที่ 3 : ขั้นตอนการจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฯ

1. วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดสิ่งที่จังหวัดจะต้องทำและเกิดขึ้น หลังจากจังหวัดทราบว่า จังหวัดต้องการอะไร มีทิศทางอะไร จะเป็นอะไร ให้เกิดอะไรขึ้นในอนาคต เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด (คือ สิ่งที่จังหวัดคาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้นในอนาคต ช่วงระยะเวลา 3 ปีข้างหน้า) และกำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการ และเป้าหมายที่จะดำเนินให้บรรลุผล ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาฯ ของจังหวัด ซึ่งแต่ละมาตรการ ต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยบอก ถึงว่าจังหวัดต้องทำอะไร ระบุปริมาณหรือจำนวนสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในเวลาเท่า จึงจะบรรลุผล สำเร็จตามยุทธศาสตร์การพัฒนาฯ ของจังหวัด

2. แนวทางปฏิบัติ

2.1 ฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อมูลตามขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ และยกร่างยุทธ ศาสตร์การพัฒนาฯ ของจังหวัด กลยุทธ์ มาตรการ และเป้าหมาย

2.2 ประชุมเชิงคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองในระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของจังหวัด และข้อมูล

ด้านเศรษฐกิจชุมชนของจังหวัด และร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ กลยุทธ์ มาตรการ และเป้าหมายที่ ฝ่ายเลขานุการรวบรวม และวิเคราะห์เสร็จแล้ว

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ฝ่ายเลขานุการฯ อาจจะให้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ฝ่ายเลขานุการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนชาวบ้าน และผู้แทนองค์กรชุมชน

2.2 ประชุมร่วมกันระดมความคิด เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ กลยุทธ์ มาตรการและเป้าหมาย โดยอาจจัดลำดับความสำคัญของมาตรการเพื่อให้บรรลุยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด

2.3 ยกร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ กลยุทธ์ มาตรการและเป้าหมาย ให้ คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด พิจารณา ให้ ความเห็นชอบ

3. ผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

ขั้นตอนที่ 4

ขั้นการขอความเห็นชอบจากทุกฝ่ายในจังหวัด

1. วัตถุประสงค์ เพื่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ กลยุทธ์ เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองใน ระดับจังหวัด ได้รับการยอมรับเป็นแผนยุทธศาสตร์ร่วม นอกจากการรับฟังข้อมูล ปัญหาและ ความต้องการแล้ว เมื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองฯ เสร็จแล้ว ก็ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในจังหวัด

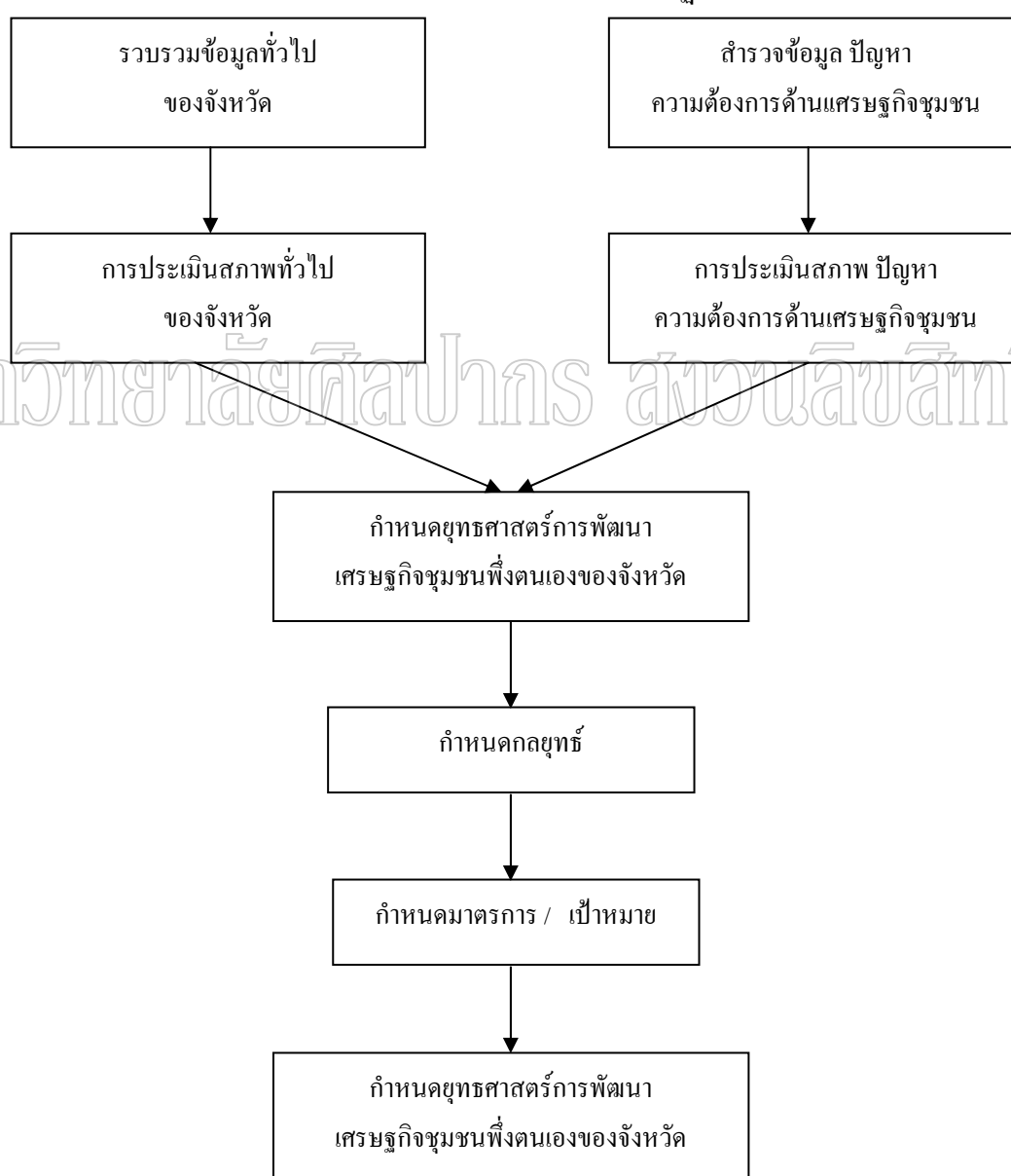
2. แนวทางปฏิบัติ

ให้คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับ จังหวัด จัดให้มีการประชุมสัมมนา หรือการทำประชาพิจารณ์ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ กลยุทธ์ เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด ที่ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ กลยุทธ์ มาตรการ และเป้าหมาย ต่อทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชนและประชาชน อย่างกว้างขวาง เพื่อให้มีการพิจารณา แสดงความคิดเห็นต่อร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด เพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป

3. ผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

ขั้นตอนที่ 5 : การแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัดไปสู่การปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัดสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ จึงต้องมีกระบวนการที่เชื่อมโยงเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัด 3 ปี เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำคำของงบประมาณประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดต่อไป

แผนภูมิที่ 1 แสดงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด

สรุปได้ว่า ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัดนั้น มีคณะทำงานประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี เป็นประธาน ได้ดำเนินงานเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนจะมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน มีแนวทางในการปฏิบัติ และมีผู้รับผิดชอบ ตั้งแต่ขั้นรวบรวมข้อมูล ขึ้นกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด ขึ้นกำหนดกลยุทธ์ ขึ้นกำหนดมาตรการ / เป้าหมาย และสุดท้ายเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด

โดยสรุปแล้ว โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นโครงการที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนชนบท โดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยที่กระทรวงมหาดไทยได้น้อมนำกระแสพระราชดำริสเรื่อง เศรษฐกิจแบบพอเพียงและระดมแนวความคิดจากนักวิชาการมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์และมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และทำการมอบหมายให้จังหวัดทุกจังหวัด ดำเนินงานในพื้นที่โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ การดำเนินการตามโครงการในระดับจังหวัดนั้นจังหวัดได้จัดตั้งคณะกรรมการซึ่งมีผู้ว่าราชการเป็นประธาน ทั้งนี้คณะกรรมการประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นหลัก คณะกรรมการจังหวัดชุดดังกล่าวได้ดำเนินงานตามมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองทั้ง 9 มาตรการที่ได้กล่าวมาแล้ว (รายละเอียดปรากฏในตอนที่ 3 ซึ่งเป็นการดำเนินงานของจังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นพื้นที่ดำเนินงานวิจัย)

ตอนที่ 2

แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

2.1.1 ความหมายของเศรษฐกิจชุมชน

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2541 ก : 6-9) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า หมายถึงการผลิตการแปรรูป การบริโภค การค้าและการบริการ ที่เป็นการตัดสินใจดำเนินการของชุมชนในชุมชน เพื่อชุมชน

ในมุมมองดังกล่าวนี้เป็นมุมมองในแง่ที่ว่าเศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ หน่วยงานและ/หรือผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ และมีความมุ่งมั่นร่วมกันว่าการพัฒนาเพื่อให้เกิดความรุ่งเรืองและความอยู่รอดปลอดภัยของสังคมไทย และประเทศไทยทั้งหมด นั้นจำเป็นที่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่าง คือชุมชนชนบทต้องมีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง การศึกษาวัฒนธรรมของคนทั้งประเทศ เศรษฐกิจชุมชนคือการทำงานเพื่อการค้ารุ่งเรืองในแนวสัมมาชีพเพื่อการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์อื่นในหมู่บ้านนั่นเอง ตามนัยความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น ชาวบ้านที่สนใจจะรวมกลุ่มกันในการดำเนินการเกษตร สามารถรวมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ มูลนิธิ สมาคม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมด้านอาชีพ การดำเนินงานของชาวบ้านดังกล่าว จะดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนของตนเอง โดยจะทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามข้อ 2.1.2

2.1.2 รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ในการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้แนวคิดที่เสนอไว้ในหัวข้อ

2.1.1 ข้างต้น มีรูปแบบการพัฒนา ดังนี้

- (1) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ดำเนินการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งประกอบด้วยคนในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากรายครัวในหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน องค์ประกอบของ อบต. ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ กรรมการบริหาร อบต. และสภา อบต. มีนายอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอเป็นที่ปรึกษา
- (2) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนชนบทซึ่งประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการดำเนินการในรูปกลุ่ม โดยมี อบต. หรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพราะ

วัน ระดับน้ำของสระน้ำจะลดลง 3 เมตร (ในกรณีนี้ของ 19,000 ลูกบาศก์เมตร น้ำที่ใช้ได้จะเหลือ 4,750 ลูกบาศก์เมตร) จึงจะต้องเติมน้ำเพื่อให้เพียงพอ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีแหล่งน้ำเพิ่มเติม

6) กรณีขาดสระเนื่องจากการขาดสระจะต้องลงทุนค่อนข้างสูง เกษตรกรไม่มีเงินทุนเพียงพอ ทางราชการ มูลนิธิ หรือเอกชนต้องเข้าไปช่วยเหลือ

ขั้นที่ 2 ขั้นอยู่ดีกินดี มีหลักการสำคัญ คือ

เมื่อเกษตรกรเริ่มเข้าใจวิธีการ และดำเนินการในที่ดินของตนเองแล้ว เมื่อเริ่มได้ผลก็ต้องเริ่มขั้นที่ 2 คือให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

- 1) การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน)
- 2) การตลาด (ลานตากข้าว ยุง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)
- 3) การเป็นอยู่ (ปัจจัยพื้นฐาน)
- 4) สวัสดิการ (สาธารณสุข, เงินกู้)
- 5) การศึกษา

6) สังคมและศาสนา

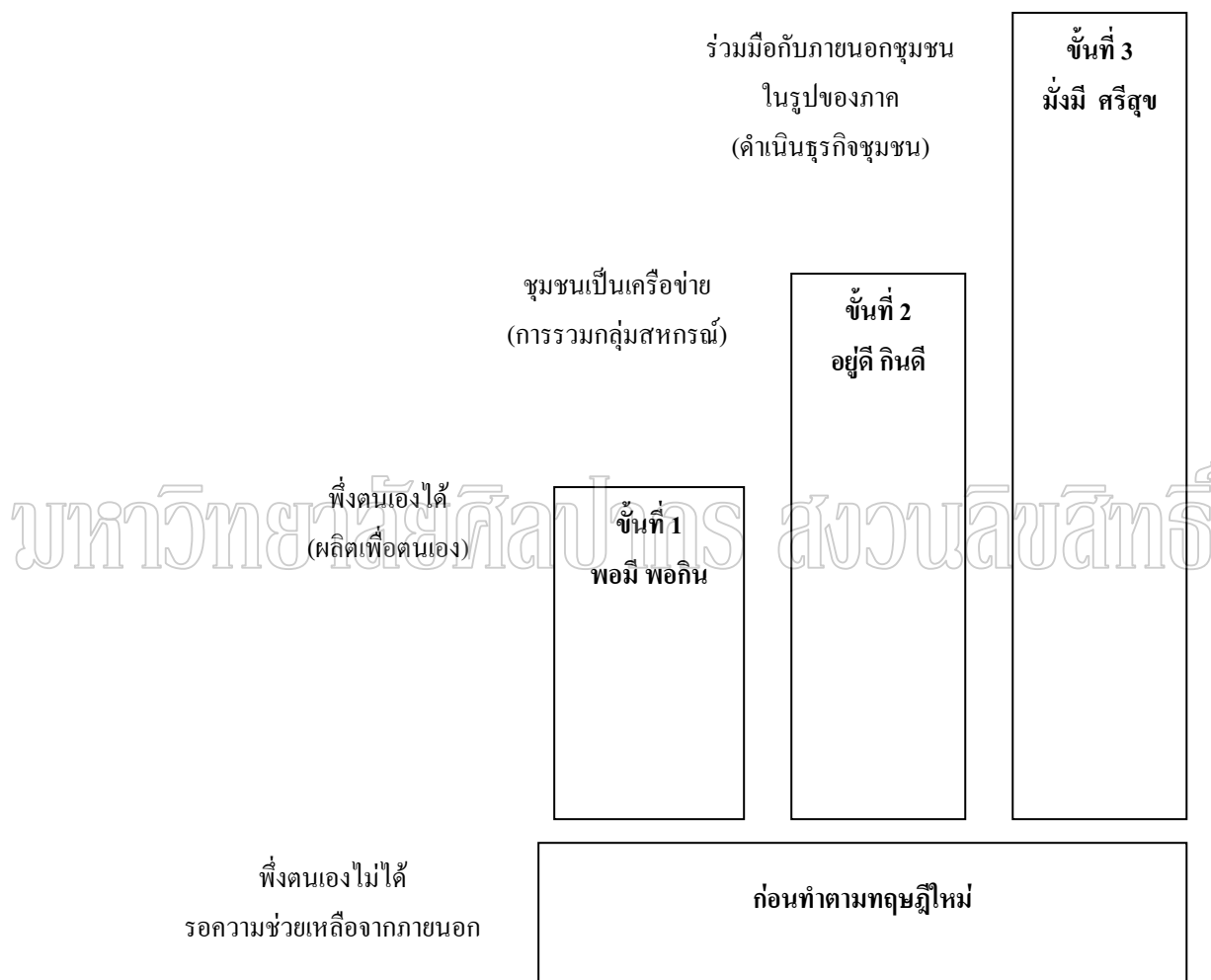
ด้วยความร่วมมือของราชการและเอกชน

ขั้นที่ 3 ขั้นมั่งมีศรีสุข มีหลักการสำคัญ คือ การติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินกู้ (ธนาคาร) กับแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) ตั้ง และบริการโรงสี ตั้งและบริการสหกรณ์ ช่วยการลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวคิด/ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยและหน่วยราชการได้นำแนวคิดจัดทำยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อให้หน่วยราชการต่าง ๆ นำไปดำเนินการกับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจให้เบาบาง ควบคู่ไปกับแนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจแบบพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.2 แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะประชาชนในชนบทประสบปัญหาเกี่ยวกับการว่างงาน เรื่องอาชีพ และรายได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจขึ้นพื้นฐานตามแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ดังรายละเอียดตามแผนภูมิที่ 2

รัฐบาลได้น้อมนำมาใช้ ซึ่งเป็นหลักการพึ่งพาของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ประกอบด้วยขั้นตอนของการจัดการ 3 ขั้นตอน สำหรับรายละเอียดของการดำเนินงานตามขั้นตอนทั้ง 3 ได้เสนอไว้ในหัวข้อ 2.1.3 ส่วนการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองนั้น รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการดำเนินการ โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรผสมผสาน

2.2.1 การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกระทรวงมหาดไทย

กำหนดแนวทางในการพัฒนา กระทรวงมหาดไทยรับสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยได้จัดการสัมมนาทางวิชาการระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชนชาวบ้าน

และประชาชนทั่วไป เพื่อนำมากำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งศูนย์เศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองร่วมกับปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้ระบุแนวคิดของนักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน ดังนี้

(1) การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเริ่มที่ชุมชนในชนบทหรือภาค เกษตรกรรม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจใน ระดับมหภาค จุดสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ยึดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องสามัคคี ร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน พึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนทุนทางสังคม

โดยเริ่มจากการส่งเสริมการผลิตขั้นพื้นฐาน คือ การเกษตรผสมผสานตามแนวทาง ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องเข้าไปให้การช่วยเหลือ สนับสนุนจัดหาหรือนำใน แปลงไร่-นาของเกษตรกร และทำแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ เป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับเติมน้ำให้ แหล่งน้ำในแปลงไร่-นา ขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยแล้งในช่วงฤดูแล้ง ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าว ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนเป็นหลัก

(2) การรวมกลุ่มของประชาชนต้องใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเป็น ปัจจัยที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สมาชิกเห็น ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น การรวมกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อการผลิต กลุ่มเพื่อระดม ทุนกลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิต กลุ่มเพื่อการตลาด และกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น

การรวมกลุ่มจะต้องมุ่งไปที่ กลุ่มออมทรัพย์ หรือกองทุนชุมชน เพื่อเป็นแหล่ง เงินทุนกู้ยืมของชุมชนในการประกอบอาชีพ ดำรงชีพและสวัสดิการแก่ชุมชน และนำทุนไปสู่การ แปรรูปผลผลิต (กลุ่มอาชีพ) ในขณะเดียวกันก็ต้องมีร้านค้าชุมชน (สหกรณ์) เพื่อทำหน้าที่เป็นการ รวมกันซื้อ รวมกันขายทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคและปัจจัยการผลิต (ตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 และ 3)

(3) ประชาชนในชนบทได้มีการรวมกลุ่มมานานแล้ว ซึ่งมีทั้งที่ประสบปัญหา และ ที่ประสบผลสำเร็จมีการพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ก็มีอยู่มากมาย แต่กลุ่ม เหล่านั้นกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ขาดการเชื่อมโยงกัน ดังนั้น หากจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ กลุ่ม ชาวบ้านจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้านขึ้น โดยจะต้องสำรวจ ว่ามีกลุ่มชาวบ้านอยู่ที่ไหนบ้างทำอะไรกันอยู่ และมีความสามารถในการบริหารงานเป็นอย่างไร ใน ขณะเดียวกันก็ต้องรู้ว่ากลุ่มชาวบ้านนั้น มีปัญหา มีข้อจำกัด มีอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม ของเขาในเรื่องอะไรบ้าง และจัดทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน (Mapping) เพื่อให้ภาครัฐสามารถให้ การสนับสนุน ได้ตรงกับความต้องการ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาศรษฐกิจพื้นฐานแบบพึ่งตนเอง ของชุมชนได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ภาคราชการต้องเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริม

นอกจากนี้ องค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง และปราชญ์ชาวบ้านเหล่านั้น ยังเป็นแบบอย่างที่จะให้ชาวบ้าน หรือกลุ่มอื่น ๆ ได้ไปศึกษา เรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จ เป็นเสมือนมหาวิทยาลัยชาวบ้าน

(4) ปัญหาพื้นฐานของภาคเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ “ตลาด” ซึ่งเมื่อชาวบ้านทำการผลิตทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้ว ไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นธรรม แนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การจัดให้ตลาดนัดชุมชนหรือลานค้า ชุมชนในทุกอำเภอ เพื่อให้เกษตรกร หรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกมาจำหน่าย ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีตลาดที่ขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม และประชาชนในเมืองเองก็ซื้อผลผลิตได้ในราคาถูก ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรและกลุ่มอาชีพก็สามารถใช้ลานค้าชุมชนเป็นเวทีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิต ซึ่งจะเป็นการช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของตนให้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นสถานที่ที่จะให้ภาครัฐกิจได้เข้ามาคัดเลือก ซื้อ สั่งซื้อผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปจำหน่ายในเมือง หรือต่างประเทศต่อไปได้

(5) จัดให้มีการประชุมประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนระดับอำเภอในทุกอำเภอ เพื่อให้เป็นเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชนเองวางแผนจัดทำโครงการ และการแสวงหางบประมาณ ในลักษณะแบบ “คิด(ใหม่)เอง ทำเอง” ระหว่ง “เพื่อน” ด้วยกัน โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันศึกษาต่าง ๆ คอยเสริมความช่วยเหลือให้เป็นเวทีประชาคมอำเภอ

2.2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นการมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานล่างของสังคม ได้แก่ ครอบครั้ว ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โดยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการสร้างกระแสเศรษฐกิจพอเพียง หรือเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย สร้างระบบบริหารจัดการสนองความต้องการของประชาชน เน้นการปฏิบัติงานของกลุ่มชน และความร่วมมือจากทุกฝ่ายในลักษณะพหุภาคี รวมทั้งให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

2.2.3 การกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา

จากแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองและได้กำหนดมาตรการดำเนินงาน รวม 9 มาตรการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความเห็นชอบ

2.2.4 การกำหนดมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ภายใต้กลยุทธ์ทั้ง 5 ประการ กระทรวงมหาดไทยกำหนดแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง 9 มาตรการ ดังนี้

- 1) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง เกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) และเกษตรยั่งยืน
- 2) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 3) สนับสนุนการดำเนินการระดมทุนหรือจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน และพัฒนาไปสู่องค์กรการเงินในที่สุด
- 4) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การพัฒนากลุ่มอาชีพ การปลูกพืชสมุนไพรและแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรและการพัฒนาชุมชนโบราณเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจชุมชน และอนุรักษ์ด้านประวัติศาสตร์/โบราณคดี
- 5) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การทำฝักรักษาขององค์กรชุมชน
- 6) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การจัดการค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน
- 7) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน
- 8) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง ประชาคมอำเภอ
- 9) สนับสนุนการดำเนินการเรื่อง จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร (One stop service)

สำหรับรายละเอียดของกิจกรรมและการดำเนินงานในแต่ละมาตรการนี้ดังต่อไปนี้

(1) กิจกรรมเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่)

เป็นกิจกรรมเบื้องต้นที่มุ่งให้ชาวบ้านยากจน ผู้มีที่ดินขนาดเล็ก (15 ไร่) โดยให้ชาวบ้านรู้จักการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองได้ ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 โดยภาครัฐจะต้องเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุน ให้เกษตรกรมีการจัดแปลงไร่-นาให้เหมาะสมจัดให้มีสระน้ำในแปลงไร่-นา และมีการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์ ประสิทธิภาพและประหยัดที่สุด

วิธีการดำเนินงาน

(1.1) สสำรวจครอบครัวเกษตรกรที่มีที่ดินขนาดเล็ก และพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้เตรียมการให้ความสนับสนุนต่อไป

(1.2) นายอำเภอเป็นผู้ประสานการสนับสนุนแหล่งน้ำในพื้นที่แปลงไร่-นา โดยขอการสนับสนุนจากทั้งส่วนราชการในอำเภอ ราชการส่วนกลาง และจากองค์กรบริหารท้องถิ่น

ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้หลายหน่วยงาน เช่น โครงการน้ำ+ใจ (สำนักนายกรัฐมนตรี) และจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็ก-ขนาดกลางเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองของเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

(1.3) จัดระบบการใช้น้ำของเกษตรกรอย่างเป็นธรรมโดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันจัดการบริหาร และดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้สามารถใช้งานได้เสมอ

(2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการดำเนินงาน

(2.1) จัดตั้งเป็นองค์กรระดับอำเภอเพื่อทำหน้าที่ในการจัดวางระบบการพัฒนาแหล่งน้ำในอำเภอ โดยการพัฒนาฝ่ายประชาอาสา แหล่งน้ำที่ราชการจัดทำขึ้นให้ใช้ประโยชน์ได้ และวางระบบการดูแล บำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งนี้ให้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

(2.2) การวางแผนการป้องกันแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ของอำเภอ และดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ โดยการประสานความร่วมมือจากส่วนราชการ ภาคเอกชน ในการพัฒนาปรับปรุง และซ่อมแซมแหล่งน้ำที่ชำรุดเสียหายในอำเภอให้สามารถใช้งานได้

(2.3) จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นในชุมชนที่มีแหล่งน้ำ ทำหน้าที่ดูแลจัดสรรการใช้น้ำจากแหล่งน้ำของชาวบ้าน และดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำนั้น ๆ เพื่อให้ชุมชนมีน้ำใช้ได้ตลอดปี

(2.4) ส่งเสริมอาชีพการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่แก่เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ใช้น้ำตลอดจนส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ และการมีงานทำในพื้นที่ใช้น้ำและพื้นที่ใกล้เคียง โดยการให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรม และส่งเสริมการตลาด

(3) กลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน

วิธีการดำเนินการ

(3.1) ศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนที่ขาดแคลนและมีความต้องการด้านเงินทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสวัสดิการของชุมชน

(3.2) ประชุมชาวบ้านเพื่อเผยแพร่แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์แนวทางการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชนให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจ และต้องการที่จะดำเนินงานดังกล่าว

(3.3) จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน โดยการระดมเงินออมจากสมาชิกตามกำลังความสามารถของแต่ละคน ซึ่งเรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” โดยมี การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ หรือกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชนทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของสมาชิกในการบริหารจัดการ

(3.4) สนับสนุนเพิ่มพูนความรู้แก่คณะกรรมการและสมาชิกในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน

(3.5) ขยายผลการดำเนินงาน โดยการจัดตั้งร้านค้าชุมชน ซึ่งเป็นการรวมกันซื้อของสมาชิก หรือกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมรวมกันขายผลผลิตของสมาชิก หรือธุรกิจอื่น ๆ ที่เป็นความต้องการของสมาชิก เช่น การจัดลานค้าชุมชน ธุรกิจป้อนน้ำมัน เป็นต้น

(3.6) จัดสวัสดิการทางสังคมและบริการแก่สมาชิก อาทิ ธนาคารข้าว ธนาคารวัว/ควาย การประกันชีวิต การประกันสุขภาพ กองทุนเพื่อการศึกษา ฯลฯ

(3.7) ประสาน และขยายเครือข่ายการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กับกลุ่ม/องค์กรอื่น ๆ อาทิ ลงทุนหรือบริหารจัดการร่วมกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ สหกรณ์ ภาคเอกชน ในลักษณะเป็นภาคเครือข่ายของชุมชน รวมทั้งการหาแหล่งเงินทุนจากภายนอกชุมชน ได้แก่ สถาบันการเงิน/กองทุนพัฒนาชนบทต่าง ๆ

(3.8) สำหรับชุมชนที่มีกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียน ในชุมชนแล้ว ควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มเงินออมเพื่อให้ชาวบ้านรู้จักประหยัดและออม ทั้งยังเกิดเงินหมุนเวียนในชุมชนมากขึ้นสำหรับจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือสวัสดิการ หรือกิจกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

(4) กิจกรรมกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มที่ชาวบ้านรวมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมในด้านอาชีพทั้ง การเกษตร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์จักสาน ผลิตภัณฑ์ทอผ้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าหรือศิลปประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ เป็นต้น

วิธีการดำเนินงาน

(4.1) เตรียมข้อมูลกลุ่มอาชีพ และผลผลิตที่มีศักยภาพโดยรวบรวมข้อมูลผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพจากจังหวัด และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มอาชีพ ศักยภาพการผลิต และการบริหารจัดการของกลุ่ม

(4.2) เสนอข้อมูลของกลุ่มอาชีพให้ภาคธุรกิจพิจารณาเพื่อกำหนดผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ต้องการจะซื้อ ตลอดจนกำหนดคุณภาพที่ต้องการ ดังนั้นหากกลุ่มอาชีพที่ไม่

สามารถผลิตสินค้าได้คุณภาพในระดับที่ภาคธุรกิจต้องการ ภาคราชการจะต้องให้การสนับสนุนแก่กลุ่มอาชีพ เช่น พัฒนาฝีมือ เพิ่มทักษะ จัดหาแหล่งเงินทุน และวัตถุดิบ เป็นต้น

(4.3) ประสานให้ภาคธุรกิจ กับกลุ่มอาชีพได้พบกัน เพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นในด้านคุณภาพ รูปแบบ ปริมาณ และการบริหารจัดการ และตกลงทำธุรกิจร่วมกัน

(4.4) ประสานภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้มีการกระจายการผลิตไปสู่ชนบท เช่น การกระจายให้กลุ่มในชุมชนผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ ของอุตสาหกรรม

(4.5) หากกลุ่มอาชีพใดที่ไม่สามารถผลิตสินค้าได้คุณภาพในระดับที่ภาคธุรกิจต้องการ หรือมีจำนวนจำกัด ภาคราชการจะต้องให้การสนับสนุนแก่กลุ่มอาชีพ เช่น พัฒนาฝีมือ เพิ่มทักษะ จัดหาแหล่งเงินทุนและวัตถุดิบ เป็นต้น

(4.6) สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพในชนบท เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการจ้างงานในชนบทมากขึ้น

(5) การทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

(5.1) สำรวจข้อมูลขององค์กรชุมชนทุกประเภท ทั้งองค์กรชุมชนด้านการผลิต กองทุน สังคมและวัฒนธรรม โดยสำรวจในทุกด้านเพื่อเป็นฐานข้อมูล เช่น ที่ตั้ง สมาชิก กิจกรรมขององค์กรชุมชน สถานภาพ (เป็นนิติบุคคลหรือไม่) ผลผลิตขององค์กร (ประเภท ลักษณะ ปริมาณ และคุณภาพ)

(5.2) นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจองค์กรชุมชนมาวิเคราะห์ศักยภาพ ความเข้มแข็ง ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรชุมชน เพื่อจัดกลุ่มองค์กรชุมชน จำแนกตามประเภทขององค์กรชุมชน ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ ที่ตั้ง และปัญหาสำคัญขององค์กรชุมชน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถติดต่อได้

(5.3) จัดทำเป็นผังเครือข่ายขององค์กรชุมชนที่เข้มแข็งและที่มีปัญหาในลักษณะแผนที่ข้อมูล (GIS)

(5.4) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลผังเครือข่ายองค์กรชุมชนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ภาคราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจ เพื่อที่จะได้ติดต่อช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมขององค์กรชุมชนได้

(5.5) ในการจัดทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน ควรสำรวจข้อมูลของผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านสูง ๆ หรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในกิจการต่าง ๆ หรือปราชญ์ชาวบ้านเพื่อจัดทำเป็นทำเนียบปราชญ์ชาวบ้านไว้ เพื่อที่จะได้สนับสนุนให้นำความรู้ความสามารถ

ของปราชญ์ชาวบ้านเหล่านั้น มาเผยแพร่ แนะนำให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจต่อไป

(6) การจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

(6.1) การจัดลานค้าชุมชน ควรเป็นหน้าที่ขององค์กรชุมชน เช่น อบต. กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อที่จะได้เป็นของชุมชนเองและจะได้ ไม่มุ่งผลประโยชน์มากเกินไป ไม่ควรคิดค่าเช่าที่แพง ควรคิดเฉพาะค่าจัดการและค่าดูแลสถานที่ เพื่อให้ชาวบ้านมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และเปิดโอกาสให้แก่ทุกคน

(6.2) ต้องพิจารณาสถานที่ที่จัดให้เหมาะสม ควรเป็นบริเวณที่กว้างขวางพอสมควร มีการจราจรที่สะดวกและควรอยู่ใกล้บริเวณชุมชนเมือง เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถมาซื้อผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ได้สะดวก

(6.3) นัดหมายวันเวลาที่เหมาะสม (ควรเป็นสัปดาห์ละครั้ง) แล้วประชาสัมพันธ์ ให้ชาวบ้านได้ทราบโดยทั่วกัน

(6.4) เมื่อถึงกำหนดนัดหมาย ฝ่ายจัดลานค้าชุมชน ควรเตรียมแบ่งพื้นที่ให้ผู้ให้นำ ผลผลิตมาจำหน่ายได้วางจำหน่ายทุกคน หรือจัดอย่างเป็นธรรม (จับฉลากพื้นที่) ผู้ที่นำผลผลิตมาจำหน่ายจะต้องจำกัดเฉพาะชาวบ้านในชุมชน (หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ) เท่านั้น และสินค้าที่นำมาจำหน่ายจะต้องเป็นสินค้าที่ผลิตได้ในชุมชน

(6.5) ต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบถึงกำหนดที่จัดลานค้าชุมชน ทั้งที่อยู่ในชุมชนเมือง และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตของชุมชน เช่น ผู้แทนจำหน่าย ผลผลิตการเกษตร ผู้จำหน่ายสินค้าที่ระลึก หรือผู้แทนห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

(6.6) ควรจัดให้มีเวทีชาวบ้าน คือ จัดเป็นเวทีที่ให้ความรู้ในเรื่องที่ชาวบ้านสนใจ เช่น ความรู้เรื่องการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ หรือเรื่องการเมือง การเลือกตั้ง ก็ได้

(7) การพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งลดรายจ่ายให้กับชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านรู้จักประหยัดและ การออม โดยการรณรงค์ในด้านจิตสำนึกการพึ่งตนเอง การใช้จ่ายอย่างประหยัดด้วยการให้ชาวบ้านนำผลผลิตของตนมาซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนกันเองในชุมชน ส่วนสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน แต่ต้องซื้อจากภาคธุรกิจ ก็ควรซื้อได้ในราคาถูก โดยการรวมกันซื้อจากบริษัทผู้ผลิตโดยตรง และ แสวงหาความรู้ทางธุรกิจจากภาคธุรกิจที่ติดต่อค้าขายด้วย เป็นการดำเนินงานตามแนวทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3

ร้านค้าชุมชน คือ ร้านค้าที่จัดตั้งโดยชุมชน หรือกลุ่มชาวบ้าน ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กรมการค้าภายใน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เป็นต้น

วิธีการดำเนินงาน

(7.1) สำรวจร้านค้าชุมชนที่มีอยู่ทั้งหมดในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อจัดกลุ่มร้านค้าชุมชน โดยใช้ข้อมูลผลประกอบการ ความเข้มแข็งของกลุ่ม หรือประสิทธิภาพการบริหาร

(7.2) สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายร้านค้าชุมชนในระดับอำเภอ จังหวัด เพื่อประสานการจัดจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง ด้วยการคัดเลือกสินค้าที่มีคุณภาพ และราคาถูกลงมาจำหน่ายในร้านค้าชุมชน

(7.3) ประสานกับภาครัฐกิจเพื่อสำรวจข้อมูลสินค้าที่จำหน่าย และระบบบริหาร จัดการเกี่ยวกับการขาย การขนส่ง และการชำระค่าสินค้า

(7.4) ประสานร้านค้าชุมชนกับบริษัทผู้ผลิต ให้มีการทำสัญญากันโดยตรงในการซื้อขายสินค้า และเน้นให้มีการลดต้นทุนของสินค้าให้มากที่สุด เช่น สินค้าที่ไม่ต้องมีบรรจุภัณฑ์ หรือซื้อจากโรงงานโดยตรง

(7.5) เป้าหมายการดำเนินงานในช่วงแรก มุ่งที่ร้านค้าชุมชน ในจังหวัดนำร่อง 20 จังหวัดทั่วประเทศ และให้มีการติดตามผล หากได้ผลจะได้ขยายผลไปจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป และขยายการติดต่อกับภาครัฐกิจให้มากขึ้น

(7.6) สำคัญที่สุด คือ เพื่อสร้างเครือข่ายขององค์กรชาวบ้านให้เกิดขึ้น โดยใช้การซื้อ-ขายเป็นเครื่องมือที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ระหว่างอำเภอ และระหว่างจังหวัด

(8) ประชาคมอำเภอ

เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นเวทีที่ให้คนในชุมชน (อำเภอ) ได้มาร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ชาวบ้าน ชุมชนจะต้องเป็นจุดเริ่มต้น ซึ่งภาคราชการจะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน กิจกรรมที่ชาวบ้านได้ริเริ่มขึ้น ช่วยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาส่งเสริม โดยมุ่งที่จะแก้ปัญหาวิกฤติของชุมชน ด้วยชุมชนเอง และเพื่อประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

วิธีดำเนินงาน

(8.1) จัดเวทีชาวบ้านในระดับอำเภอขึ้น ประกอบด้วย (1) เครือข่ายองค์กรชุมชน/หมู่บ้านที่มีศักยภาพ (2) อบต. ที่เข้มแข็ง (3) ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่เดือดร้อนให้มาประชุม และ (4) ข้าราชการอำเภอ (ที่เกี่ยวข้อง) และผู้แทนธนาคารหรือภาคธุรกิจ เพื่อค้นหา

(8.1.1) วิฤติหรือปัญหาของตำบล/อำเภอ ทั้งนี้จะต้องรับทราบและยอมรับร่วมกันว่าปัญหาอยู่ที่ใคร อยู่ในพื้นที่ไหน และอยู่ที่อะไร

(8.1.2) กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ว่าต้องการให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างไร

(8.1.3) กำหนดแผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

(8.1.4) กำหนดองค์กรรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา

(8.2) ชาวบ้านที่มาจากหลาย ๆ ตำบลจะร่วมประชุมหารือกันเอง คิดเอง วิเคราะห์ปัญหาเอง ฝ่ายราชการจะไม่ร่วมคิดด้วยแต่จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลเท่านั้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ชาวบ้านจะต้องพิจารณาจัดกลุ่มปัญหา วิเคราะห์ศักยภาพในพื้นที่ว่ามีอย่างไร จัดลำดับความสำคัญ และคิดว่าจะทำอะไรกัน

(8.3) ผลลัพธ์ที่ได้ คือ แผนแก้วิฤติของประชาชน (พื้นที่วิฤติ) จะเป็นสิ่งที่บอกถึงกิจกรรมที่ต้องร่วมกันทำเพื่อแก้ไขวิฤติ/ปัญหาว่าจะทำอะไรกัน เช่น ทำเกษตรผสมผสาน ทอผ้า แปรรูปผลผลิต ป้องกันยาเสพติด ฯลฯ พร้อมทั้งจัดทำโครงการ งบประมาณ และใครจะสนับสนุนได้บ้าง

(8.4) อำเภอจัดให้มีการประชุม ประชาคมอำเภอ เพื่อพิจารณาแผนแก้วิฤติที่องค์กรที่ชุมชนได้ร่วมกันพิจารณาแล้ว โดยจัดเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะพหุภาคี ทั้งภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการและชาวบ้าน เพื่อจัดทำเป็นแผนพัฒนาอำเภอเพื่อที่จะขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(8.5) ประชาคมอำเภอ ต้องเป็นเวทีสำหรับชาวบ้านที่จะได้เรียนรู้ข้อมูลวิชาการและวิธีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งทีนอกจากการประชุมเพื่อแก้ปัญหาวิฤติของชุมชนแล้ว ทั้งนี้อาจจะให้ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ คำแนะนำก่อนการประชุมในแต่ละครั้งก็ได้

(9) **ตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร (One stop service)**

เป็นศูนย์กลางที่จัดให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ การสนับสนุน การช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการเกษตรในทุกประเภททั้งการปลูกพืช (นา ไร่ สวน) เลี้ยงสัตว์ การประมง ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตการเกษตร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรที่ต้องการความรู้ คำแนะนำ และการสนับสนุนจากราชการ ตลอดจนการขออนุญาตเกี่ยวกับการเกษตร

วิธีดำเนินงาน

(9.1) อำเภอกควรจัดให้มีศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตรขึ้น โดยจัดตั้ง คณะทำงานขึ้น ประกอบด้วยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านการเกษตรทุกส่วนราชการ เพื่อกำหนดสถานที่ตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จฯ รูปแบบ และวิธีการดำเนินงานของศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จฯ

(9.2) ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตรที่จัดตั้งขึ้นควรพิจารณาจัดตั้งในสถานที่ราชการที่เกษตรกรสามารถไปติดต่อได้สะดวก เช่น ที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น

(9.3) ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตรควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ มาประจำอยู่เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร

(9.4) ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร ควรจัดให้มีห้องอบรมให้ความรู้ ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ โดยจัดทำเป็นตารางการให้ความรู้ประชาสัมพันธ์แก่เกษตรกร และประชาชนทั่วไป

(9.5) ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร ควรเป็นศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร การเกษตรที่สามารถให้บริการแก่เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

โดยสรุปแล้ว แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 9 มาตรการที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงหลักการ แนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้จังหวัด อำเภอรับทราบ และนำไปพิจารณาปรับให้เหมาะสมกับสภาพ สถานการณ์และทรัพยากรที่มีอยู่ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งรายละเอียดของการดำเนินงานในแต่ละมาตรการ จังหวัดจะต้องจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัดขึ้น เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของจังหวัดตามสภาพ และศักยภาพของชุมชนในจังหวัด ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัดต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

วีระ โอศถานนท์ (อ้างถึงใน อนุพงษ์ วาวงศ์มูล 2542 : 19) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ ในทฤษฎีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ “การมีส่วนร่วม” หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงบทบาทอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม อาจสรุปได้ว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากรกำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพกำลังคน

2) การมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีการวางแผนพัฒนาได้รับข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชนบท

อัลมา (Alma 1977 : 230 – 236) ได้สรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า คือ การแบ่งอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในการกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะไม่สามารถทำได้โดยขาดความเข้าใจร่วมกันในจิตสำนึก และการประสานงานกัน โดยการร่วมมือกันของบุคคลที่ส่วนใหญ่แสดงออกโดยผ่านกลุ่มตัวแทนในการกำหนดและหาแนวทางแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งในขณะนี้จะทำให้บุคคลและกลุ่มสามารถตัดสินใจในสิ่งที่กระทบต่อชีวิตของเขา โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่เขาควรได้รับจากการบริการต่าง ๆ

สหประชาชาติ (United Nation 1978 : 4) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาไว้ว่า คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในระดับต่าง ๆ คือ

1) ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรในการให้บรรลุเป้าหมายนั้น

2) ในการปฏิบัติตามแผนการ หรือ โครงการต่าง ๆ โดยความสมัครใจ

พัตน์ บุญรัตน์พันธ์ (2517 : 129) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่การเข้าร่วมในการสมัครเป็นกรรมการการใช้สิทธิ์ใช้เสียงในการเลือกตั้ง และการได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการ การเข้าร่วมทางอ้อม ได้แก่ การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยร่วมเสนอปัญหาและความต้องการร่วมประชุม ร่วมดำเนินการติดตามผล เสนอแนะ ร่วมปรึกษาหารือ

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522 : 87) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการ

เปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมีมากพอจะเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลแรกที่คนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ ทำโดย/หรือในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523 : 288) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในทางสังคม วิทยา หมายถึง พฤติกรรมอันก่อปรด้วยความร่วมมือและสมยอมประพฤติดตามพฤติกรรมคาดหวังของกลุ่มทางการและไม่ใช่ทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมาคมอาสาสมัคร ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายนี้ก็คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

กรรณิกา ชมดี (2524 : 9) ได้สรุปคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคน ที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 56) ได้สรุปความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และ ภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

จากความหมายที่บุคคลต่าง ๆ ได้ให้ไว้จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมมีความหมายถึงความร่วมมือของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นตรงกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการหนึ่งเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้วางไว้ นับตั้งแต่การกำหนดปัญหาและความต้องการของชุมชน การเข้ามีส่วนร่วม การวางแผนดำเนินงาน และเสียสละ กำลังกาย หรือแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใด ๆ ที่มีอยู่ในชนบทเพื่อแก้ไข ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น การมีส่วนร่วมนี้จึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาชุมชนชนบท การพัฒนาที่ได้ผลดีและถาวรที่สุด ย่อมเกิดจากพลังจิตความสามารถของประชาชนที่ผนึกกำลังกันขึ้นมา

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม

2.3.2.1 ทฤษฎีการรวมกลุ่ม

มนุษย์ได้มีการรวมกลุ่มกันมาตั้งแต่แรกเริ่มกำเนิดเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ มีการรวมกลุ่มของมนุษย์เกิดขึ้น เพื่อใช้กระบวนการกลุ่ม การตอบสนองความต้องการของแต่ละคน

ดังนั้นการศึกษาที่เกี่ยวกับสังคมมนุษย์ มักจะมีเรื่องของกรรวมกลุ่มกลุ่มคนอยู่ด้วยเสมอ องค์กรความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ “กลุ่ม” นั้นเป็นผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าของ นักทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ เช่น นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาสังคม นักจิตวิทยา นักรัฐศาสตร์ และนักมานุษยวิทยา ต่างมองเห็นความสำคัญของการศึกษาเรื่องกลุ่ม โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติและพฤติกรรมของกลุ่มอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการค้นพบทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มกันอย่างมากมาย

ส่วนนักปฏิบัติที่รับผิดชอบในงานการพัฒนาสังคมมองว่า “กลุ่ม” เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะช่วยให้งานบริการหรือการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประสบความสำเร็จได้จึงได้นำเอาข้อค้นพบของนักทฤษฎีไปทดลองปฏิบัติ และผลจากการนำไปใช้และสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นจริง ช่วยให้เกิดการขยายองค์ความรู้ และได้ข้อค้นพบใหม่ที่เป็นการพัฒนาทฤษฎีให้มีความต่อเนื่อง

นักพัฒนาสังคม ต่างตระหนักถึงความสำคัญของการนำเอาความรู้เกี่ยวกับกลุ่มมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

2.3.2.2 ความหมายของกลุ่ม

นักวิชาการทางการพัฒนาสังคม นักสังคมวิทยา และนักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ดังนี้

เบล (Bales อ้างถึงใน กรมพัฒนาชุมชน 2539 : 5) ซึ่งเป็นนักสังคมศาสตร์ได้ให้ทัศนะว่า “กลุ่ม” หมายถึง จำนวนบุคคลหนึ่ง ซึ่งผูกพันร่วมกันในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ และมีการพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ บุคคลที่เป็นสมาชิกแต่ละคนจะรับรู้และทราบถึงสถานภาพของคนที่สังกัดอยู่ในกลุ่มอย่างชัดเจน ซึ่งนั่นคือ แต่ละบุคคลสามารถรับรู้ และตระหนักว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มดังกล่าว

ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน 2539 : 5) ได้ให้ความหมายของกลุ่มประกอบด้วย บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ได้สร้างแบบอย่างของการกระทำระหว่างการกระทำระหว่างกันทางจิตขึ้น กลุ่มหรือหมู่คณะนี้ เป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์ภาวะอย่างหนึ่ง ทั้งโดยสมาชิกของกลุ่มเอง และตามปกติโดยผู้อื่นด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมร่วมในแบบฉบับเฉพาะของตนเอง

โสภา ชูพิกุลชัย (2521 : 58) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกัน มีการแสดงพฤติกรรมตอบโต้สัมพันธ์กัน ทุก ๆ กลุ่มที่เกิดขึ้นจะมีความผูกพันกัน ไม่ว่าจะเป็นความผูกพันทางโครงสร้างหรือทางจิตใจก็ตามสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม อาจจะมีการความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันหรือสอดคล้องกันก็ได้ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาภายในกลุ่ม

แต่ละกลุ่มทุกกลุ่มต้องมีระบบการดำเนินงานในกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และถ้าเป็นไปได้ ในทางที่ดีงาม ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันได้ในทางกลับกัน ถ้าความสัมพันธ์ เป็นไปในทางไม่ดี ย่อมไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

จากการให้นิยามและความหมายของกลุ่มดังกล่าว จึงพอสรุปความหมายของ กลุ่มได้ว่า “กลุ่มหมายถึงการรวมบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยที่สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนจะต้องมี กิจกรรมร่วมกันหรือปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้สามารถ บรรลุผลได้”

2.3.2.3 สาเหตุที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม

นักวิชาการในศาสตร์ต่าง ๆ ได้ให้สาเหตุที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม ด้วย ทัศนะที่แตกต่างกัน

Gartwright และ Zander (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน, กองพัฒนาเด็กสตรี และเยาวชน 2539 : 6) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่บุคคลจัดตั้งและเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่ม มีสาเหตุหรือ ปัจจัยดึงดูดให้เข้าร่วมกลุ่ม คือ

1. ตัวกลุ่มเป็นความต้องการของบุคคล คือ บุคคลมีความพอใจในการรวมกลุ่ม เพื่อสนองความต้องการของตนเอง บุคคลซึ่งเข้าร่วมในกลุ่มนี้ เพราะมีความสนใจในกิจกรรมหรือ โครงการขององค์การหรือกลุ่มนั้น ๆ

2. การเข้าร่วมกลุ่มจะเป็นวิธีการสนองความต้องการมากกว่าอยู่นอกกลุ่ม หมายถึง บุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายหลายประการต่าง ๆ ซึ่งถ้าอยู่นอก กลุ่มจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

เบนท์ลี (อ้างถึงใน ปธาน สุวรรณมงคล 2527 : 85) ผู้ริเริ่มแนวความคิดเรื่องกลุ่ม ได้ให้ความเห็นว่ามวลชนมนุษย์มารวมกัน เพราะว่ามีกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และปัจเจกชน แต่ละคนจะใช้กลุ่มเพื่อให้ได้มา ซึ่งผลประโยชน์ทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ กลุ่มทุกกลุ่มจะมี ผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มกับผลประโยชน์จึงเป็นของคู่กัน กลุ่มบางกลุ่มมีการ รวมตัวกัน เพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองกับกลุ่มอื่นและรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน, กองพัฒนาเด็กสตรีและ เยาวชน 2539 : 51-52) ได้สรุปความเห็น ของนักจิตวิทยาสังคมซึ่งได้ศึกษาธรรมชาติของการ รวมกลุ่มว่า วัตถุประสงค์อะไร และมีธรรมชาติของการรวมกลุ่มอย่างไร ผลการศึกษาปรากฏว่า วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มนั้นประกอบด้วย

1. เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์อาจจะแสดงออกในรูปของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การตกลงหรือมีความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเสนอความเห็น การแนะนำ การใช้ข้อมูล การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงการต่อต้าน เป็นต้น

2. เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

3. เพื่อให้สามารถอยู่ภายใต้มาตรฐานของสังคมเดียวกัน

ส่วนเหตุผลของการรวมกลุ่มนั้น ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ได้สรุปว่าอาจจะขึ้นกับเหตุผลส่วนตัว และส่วนรวม เช่น

1. บุคคลนั้นมีความสนใจกลุ่มนั้นเป็นการส่วนตัว และเข้าร่วมกลุ่ม เพราะผลของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่จะเข้าร่วมกลุ่มด้วย

2. บุคคลนั้นสนใจเป้าหมายของกลุ่ม ตลอดทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม

3. บุคคลนั้นได้รับผลทางจิตใจ หรือทางสังคมจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม

4. บุคคลนั้นมีความปรารถนาที่จะใช้ตนเองให้เป็นประโยชน์ ด้วยการพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายของแต่ละบุคคลนั้น อาจจะช่วยสนับสนุนหรือทำลายเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงานได้

การรวมกลุ่ม มีลักษณะ ประเภท และองค์ประกอบของการรวมกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของการรวมกลุ่ม

พัตน์ บุญยรัตพันธ์ (2517 : 37) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการรวมกลุ่มว่า มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีเป้าหมาย หรืออุดมการณ์อันถูกต้องดีงาม และเป็นไปได้ไม่เพื่อฝันมีผู้ตามที่ศรัทธาในจำนวนอันเหมาะสม และมีการปฏิบัติการอันถูกต้องอย่างพร้อมเพรียงกัน

สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา (2523 : 56) ได้กล่าวว่า การรวมกลุ่มนั้นเมื่อเกิดขึ้นและเคลื่อนไหวด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการกระทำร่วมกันของหมู่สมาชิกอย่างมีจุดหมาย ที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงก้าวหน้า และสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ในระดับต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตาม ในที่สุดกลุ่มก็จะสลายไปเมื่อความจำเป็นต่าง ๆ นั้นหมดไป

2. ประเภทของการรวมกลุ่ม แบ่งกลุ่มได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 กลุ่มที่รวมกันด้วยความเข้าใจและจิตสำนึกร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมและผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นอันดับแรก ส่วนผลประโยชน์ของสมาชิกนั้นจะเป็นผลพลอยได้ที่ติดตามมาภายหลังกลุ่มในลักษณะเช่นนี้ มักมีความมั่นคงและเจริญเติบโตยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งมีกิจกรรมร่วมของสมาชิกคือ ศูนย์สาธิตการตลาด ธนาคารข้าว และยู้งนาง เป็นต้น

2.2 กลุ่มที่รวมกันโดยหวังประโยชน์จากกลุ่มเป็นสำคัญ โดยไม่ได้คิดถึงว่าตนเองแต่ละคนให้อะไรกลุ่มเพื่อประโยชน์ของกลุ่มบาง ตัวอย่างของกลุ่มลักษณะนี้ เช่น กลุ่มอาชีพทั้งหลายที่จัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการให้สมาชิกกลุ่มกู้ยืมเงินกองทุน ที่รัฐบาลให้การสนับสนุนไปใช้ในการประกอบอาชีพส่วนตัวของแต่ละคนอย่างอิสระนั่นเอง กลุ่มในลักษณะเช่นนี้มักมีปัญหาเสมอ คือเป็นกลุ่มที่ไม่อาจเจริญเติบโตและคงอยู่ยั่งยืนได้เลย ได้ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ

3. องค์ประกอบของการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มจะเกิดขึ้น ต้องมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 การมีโครงสร้างขององค์กรที่ทำให้กลุ่มทำงานร่วมกันอย่างบังเกิดผลดังนี้

ในประเทศไทยเรามีกลุ่มที่สำคัญหลายรูปแบบ ที่เป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการ รูปแบบขององค์กรต่าง ๆ ที่ยังมีปัญหาในด้านการได้รับการร่วมมือร่วมใจอย่างแท้จริงในการที่สมาชิกจะดำเนินการเพื่อกลุ่มหรือเพื่อชุมชนของตน รูปแบบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มักโน้มเอียงไปในแนวที่ว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยเฉพาะกลุ่มทางการเกษตรไม่ได้เกิดจากการสมัครใจในลักษณะของการอาสาสมัคร แต่เป็นการเข้าร่วม โดยสมาชิกแต่ละคนคิดว่าตนจะได้รับประโยชน์อะไรบางอย่างจากการที่ตนเข้าเป็นสมาชิกโดยขาดการคำนึงว่า มีอะไรบ้างที่ตนกระทำ เพื่อชุมชนหรือเพื่อกลุ่มของตน

3.2 การโยงเป้าหมายของกลุ่มเป้าหมายบุคคลเข้าด้วยกัน คือมีการประสานประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่ม เพราะโดยทั่วไปการที่บุคคลเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้น มักจะมีแรงจูงใจในเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการความมั่นคง ในเรื่องปัจจัยพื้นฐานความต้องการในเรื่องของการที่จะได้รับประสบการณ์ใหม่ก็คือได้มีการติดต่อกับเพื่อนใหม่หรือเกิดความคุ้นเคยกับเพื่อนที่รู้จักกันแล้วมากขึ้น ตลอดจนการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ และความรับผิดชอบใหม่ ๆ นอกจากนั้น การเข้ามารวมกลุ่ม ยังต้องการในเรื่องของการได้รับการยกย่องจากคนอื่น หรือไม่ก็ได้รับการสนองตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เกิดประโยชน์สำหรับบุคคลนั้น แรงจูงใจเหล่านี้ อาจจะมีมากน้อยแตกต่างกันไปตามความพร้อมและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละบุคคล และถ้าความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองมากกว่าสมาชิกภาพก็จะอยู่คงทนกว่า

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

กลุ่ม หมายถึง การรวมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เป้าหมาย และการทำกิจกรรมในแนวทางเดียวกัน มีเหตุจูงใจ มีผลประโยชน์ที่จะให้กับสมาชิก เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน การที่คนมารวมกลุ่มกัน เนื่องจากมีความต้องการ มีเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์

หรือมีปัญหาเหมือนกัน เมื่อมารวมกลุ่มกันแล้ว ก็จะดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตั้งไว้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

แนวความคิดหรือมโนทัศน์ของการพึ่งตนเอง (Self Reliance) ในปัจจุบันได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นในทางปฏิบัติเสมือนหนึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศโลกที่สามนั้นหมายความว่า แต่ละประเทศเหล่านั้นจะต้องใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรด้านการเงิน (Financial Resource) โดยให้มีการควบคุมจากแหล่งอำนาจภายนอกให้น้อยที่สุด การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของประชาชนที่จะทำในสิ่งที่พวกเขาพึงพอใจเร่งแก้ปัญหาเหล่านั้น และพัฒนาตัวเองตามแนวทางที่ทรัพยากรซึ่งพวกเขาพอหามาได้ เร่งให้มีการลดการเอาเปรียบ (Exploitation) และพึ่งพาภายนอกให้น้อยที่สุด การพึ่งพาตนเองของประชาชนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของแต่ละประเทศที่จะปรับเป้าหมายของตัวเองให้สามารถยืนขึ้นได้อย่างภาคภูมิใจ

ในประเทศไทยแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองเกิดขึ้นรวมปี 2525 ในช่วงนั้นประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการพึ่งตนเองของบุคคล เสมือนหนึ่งเป็นวิถีระดับมาตรฐานการดำรงชีวิต (Living Standards) เหมือนกับการยังชีพของคนจนในชนบท นอกจากนั้นแล้วในคนไทยด้วยกันคำว่า “การพึ่งตนเอง” ยังมีคำสอนในพุทธศาสนา อัตตาทิ อัตตโน นาโถ ซึ่งหมายถึง “ตนเป็นที่พึ่งของตนเอง” (สุพรรณิ ไชยอัมพร 2529 : 26)

ความหมายของการพึ่งตนเอง

โจฮัน กัลตุง (Johan Caltung, อ้างถึงใน ปราณี หมอนทองแดง 2534 : 31) ได้เสนอให้พิจารณามติที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพึ่งตนเองคือความเป็นเอกราช (Independence) และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (Interdependence) ความเป็นเอกราชหมายถึงความเป็นอิสระ (Autonomy) ซึ่งต้องประกอบไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ความเพียงพอทางเศรษฐกิจในระดับสูงและความเกรงกลัว (Fearless) ส่วนความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หมายถึง ความเสมอภาคซึ่งมีลักษณะของความร่วมมือที่ไม่ก่อให้เกิดแบบแผนใหม่ของการพึ่งพาและลักษณะที่สำคัญของการพึ่งตนเอง คือ การผสมผสานระหว่างความเป็นเอกราชเข้ากับความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพึ่งตนเองไม่ได้หมายความว่า “การแยกตัวอิสระ” (Isolationism) ซึ่งเป็นแบบโดดเดี่ยวแยกตนเองจากผู้อื่น หรือการปิดสังคมปิดประเทศไม่สัมพันธ์กับโลกภายนอก การจะให้บรรลุเป้าหมายของ

อุดมการณ์พึ่งตนเองก็ต้องมี การต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งย่อมได้รับการต่อต้านจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ เป็นเรื่องที่ต้องต่อสู้ทางการเมืองตราบเท่าที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในโลกที่สามยังเป็นเป้าหมายแห่ง การกดขี่และตัดดวงจากประเทศอภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในโลกที่สามยังเป็นเป้าหมายแห่งการกดขี่และตัดดวงจากประเทศอภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจหรือประเทศศูนย์กลางหรือตราบเท่าที่ศูนย์อำนาจที่เหนือกว่ายังดูเอาทรัพยากรและดอกผลจากการพัฒนาชุมชนหรือสังคมที่ด้อยกว่า

Kempe Ronald Hope (อ้างถึงใน ปราณี หมอนทองแดง 2534 : 28) กล่าวว่า การพึ่งตนเองหมายถึงการมีอิสระในการตัดสินใจ และสามารถระดมทรัพยากรของสังคมมาใช้ตามความคิดและแนวทางของตนเองได้ ทั้งรวมถึงการปฏิเสธหลักการจัดสรรทรัพยากรของผู้อื่นอย่างเอาเปรียบด้วยและยังกล่าวว่าปัจจัยสำคัญของการพึ่งตนเอง ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องกำหนดแนวคิดและนโยบายการพัฒนาโดยอาศัยความเป็นจริงทางสังคม เศรษฐกิจของตนเอง เป็นพื้นฐานมากกว่าจะไปเอาอย่างมาจากประเทศพัฒนาแล้ว

Pomerleau (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 : 21) เห็นว่าการพึ่งตนเองคือเงื่อนไขหนึ่งซึ่งพลเมืองแต่ละคนรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนประกอบที่จะทำการตัดสินใจและมีความพอใจกับ ความจำเป็นพื้นฐานของเขาคืออยู่กับแรงงานของตัวเองและทรัพยากรที่มีอยู่ กาญจนวรางกูร (2530) ให้นิยามการพึ่งตนเองในเชิงปัจเจกบุคคลว่าหมายถึงกิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกชนและครัวเรือนเพื่อบรรลุถึงการมีหลักประกันของการดำรงชีวิต

ธำรง เปรมปรีดี (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 : 57) ให้ความหมายการพึ่งตนเองไม่ใช่ความพอเพียงในตนเอง (self sufficiency) แต่การปะทะสังสรรค์ระหว่างตนเองกับ บุคคลอื่นและสภาพแวดล้อมอย่างพลวัต สร้างสรรค์ แสวงหาการเติบโตในแง่ความภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความบอบบางของธรรมชาติมากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ของมนุษย์ทำให้ธรรมชาติหมดไปในระยะเวลาอันสั้น

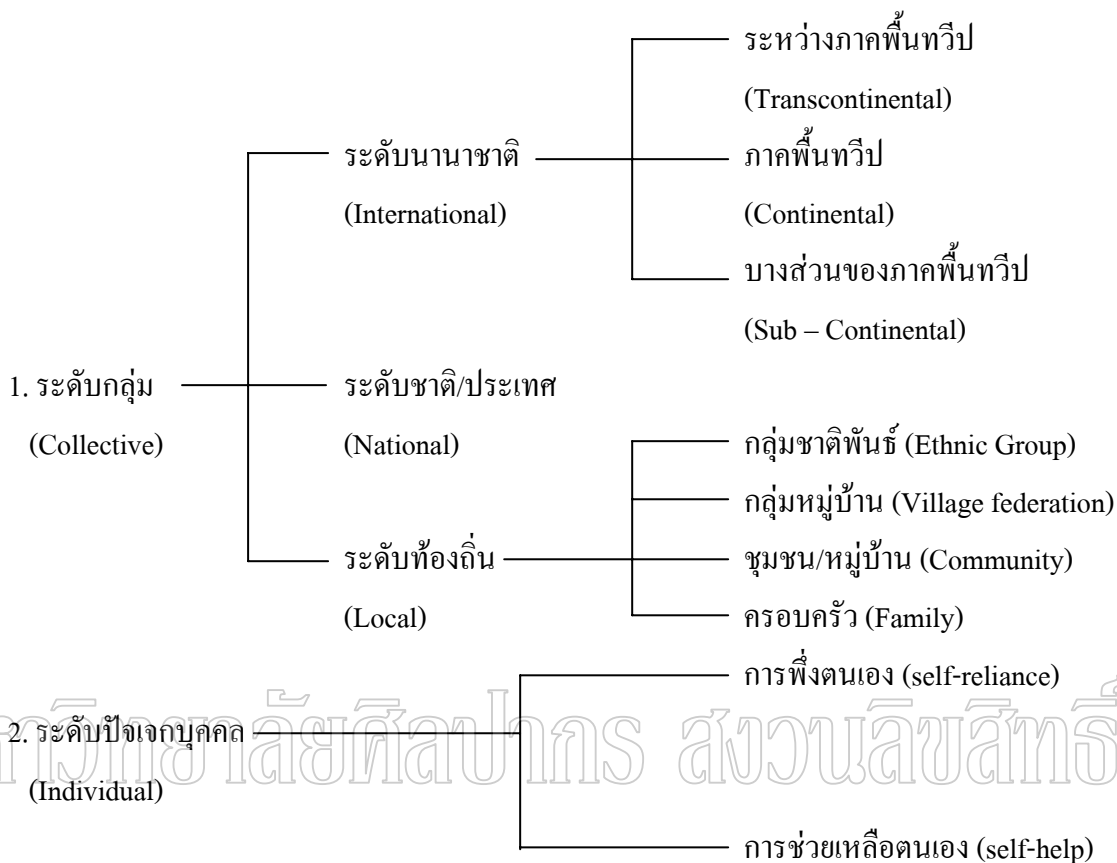
วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 : 22) ให้นิยามการพึ่งตัวเองทางเศรษฐกิจหมายถึง ความสมดุลระหว่างขีดความสามารถในการผลิต ขอบเขตของการบริโภค

วิวัฒน์ชัย อัดถากร (อ้างถึงใน โอวาท สุทธนารักษ์ 2531) ให้ความหมายว่าการพึ่งตนเองเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่าพึ่งพา (Dependence หรือ Dependency) กล่าวได้ว่าแนวคิดพึ่งตนเองเป็นแนวคิดแย้ง (Antithesis) ต่อการพึ่งพาทางการเมือง (Political Dependency) และการพึ่งพาทางวัฒนธรรม (Cultural Dependency) สำหรับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจนั้นอาจแยกได้

หลายลักษณะ คือ การพึ่งพาทางการค้า (Trade Dependency) การพึ่งพาทางเทคนิควิทยาการ (Technological Dependency) การพึ่งพาด้านการช่วยเหลือ (Aid Dependency) โดยมุ่งรับใช้ผลประโยชน์และความจำเป็นทางสังคมของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือยึดหลักการความเสมอภาคในความสัมพันธ์ระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับชุมชนหรือสังคมนั้นกับชุมชนสังคมภายนอก หรือต่างประเทศ ซึ่งการพึ่งพาตนเองจึงไม่ใช่การปิดตัวเองจากความสัมพันธ์กับสังคมอื่นหรือสังคมนอก สัมพันธภาพจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค

สุเมธ ตันติเวชกุล (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 : 22) ให้ความหมายการพึ่ง ตนเองไว้ว่า “ความพอมีพอกิน” โดยการแบ่งพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเองมีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม
2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันเชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า
4. ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีเข้ามาใหม่ทั้งดีและไม่ดีแยกแยะยาก แต่ก็ต้องมีพอควรเพื่อการดำรงชีวิตพื้นฐาน การพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับสังคม

แผนภูมิที่ 3 : ระดับของการพึ่งตนเอง

จากแผนภูมิกำหนด ได้แสดงให้เห็นถึงการพึ่งตนเองซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกลุ่มและระดับปัจเจกบุคคล ในระดับกลุ่มจะแบ่งออกเป็นระดับนานาชาติ ระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น สามารถแยกย่อยได้ตามแผนภูมิดังที่เสนอไว้ ฉะนั้นจะเห็นคำว่า “ตนเอง” หรือ “Self” นี้สามารถหมายถึงบุคคลเดียวหรือหน่วยสังคมก็ได้ (ปราวณี หมอนทองแดง 2534 : 35-37)

การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการพึ่งตนเอง

การที่จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมีความเชื่อมั่นว่า ตนยอมช่วยตนเองได้ก่อน ในการที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองยอมช่วยตนเองได้นั้นมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องนี้ คือ

1. ความรู้สึกของการรวมกันเป็นกลุ่มของคนที่มีความสนใจร่วมกันและรวมกันอย่างครบถ้วน (Sense of Solldarity)

2. ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic values) โดยเน้นเรื่องของการปลูกฝังให้คนในชุมชนมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและใช้มติของที่ประชุมตัดสิน โดยไม่ใช้อิทธิพลของใครเข้าไปแทรก ในการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มในชุมชน

3. สปีริตในการทำงานร่วมกัน (Spirit cooperation) ก็จะต้องมีการร่วมกันตกลงเกี่ยวกับกิจกรรมร่วมและกระทำร่วมกัน โดยมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือกัน

4. สปีริตในการทำงานเป็นกลุ่ม (Collective Spirit) โดยสร้างให้เกิดสปีริตที่จะมองและให้ความสำคัญต่อความสนใจร่วมของกลุ่มว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความพยายามร่วมกันในอันที่จะดำเนินการให้บรรลุผลของความสนใจนั้น

5. สปีริตในการสร้างสรรค์ (Creative spirit) คือปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มมีการแสวงหาทรัพยากรและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เหมาะสม การบริหารและการจัดการรูปองค์กรใหม่ มีประสิทธิภาพใหม่ ๆ และใช้สิ่งเหล่านี้แก้ปัญหาของชุมชน ไม่ให้หนีปัญหาหรือละเลยปัญหาที่เกิดขึ้น

6. สปีริตของการรวมกันสร้างความเชื่อถือว่าช่วยตนเองได้ โดยมีการรวบรวมทรัพยากรของกลุ่มหรือของชุมชน หรือทางวัตถุนวกับทางจิตใจกระทำทำให้บังเกิดผลให้มากที่สุดและมองทรัพยากรจากภายนอกชุมชนมีความสำคัญเป็นอันดับรองหรือเป็นเพียง ตัวประกอบเท่านั้น

มาตรการอย่างง่าย ๆ ที่ตัดสินว่าบุคคลใดพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใดก็คือต้อง “ทำเองเป็นคิดเองเป็น แก้ปัญหาเองเป็น” หรืออาจจะกล่าวว่า หากใครสามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ในระดับหนึ่งก็แสดงว่าคนนั้นพึ่งตนเองได้แล้ว แต่การพึ่งตนเองได้มิได้หมายความว่า จะไม่รับการช่วยเหลือจากคนอื่น เราต้องรับการช่วยเหลือจากคนอื่นตามความจำเป็นและช่วยเหลือผู้อื่นตามความจำเป็น ซึ่งช่วยเขาแล้วให้เขาสามารถช่วยตนเองได้ด้วย เพราะระดับของการช่วยตนเองนั้นจะช่วยได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับชนิดของปัญหาที่มีและขีดความสามารถของบุคคลที่จะแก้ปัญหา นั้น ๆ หากคนนั้นมีความสามารถสูงแต่ปัญหายุ่งยากสลับซับซ้อนมากจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ (ดิเรก ฤกษ์สาห์ราย 2527 : 62-65)

แนวความคิดพึ่งตนเองหรือมโนทัศน์การพึ่งตนเองนั้นปัจจุบันได้มีการนำไปใช้ในทางปฏิบัติเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่สำคัญโดยเฉพาะประเทศโลกที่สาม อันหมายถึงประเทศเหล่านี้ควรจะใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ในสิ่งที่ตนมีอยู่คือทรัพยากรคน ทรัพยากรธรรมชาติและเงินทุน แม้ว่าเป้าหมายที่จะไปถึงจุดหมายปลายทางจะต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของมนุษย์ ความพอใจในความจำเป็นของตนเอง และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง

ตลอดจนการพัฒนาด้วยทิศทางของตนเองตามทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อที่จะลดการแสวงหาประโยชน์ และการพึ่งพาทภายนอก(ปราณี หมอนทองแดง 2534 : 45 -46)

ตอนที่ 3

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี

กระทรวงมหาดไทย ได้มอบหมายให้จังหวัดดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดทุกจังหวัดทุกภูมิภาคของประเทศไทย สำหรับจังหวัดราชบุรีได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี ปี 2542-2543 ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นรองประธาน หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ซึ่งในปีงบประมาณ 2543 มีรายละเอียดการดำเนินงาน ตามมาตรการที่กำหนดดังนี้

3.1 มาตรการทฤษฎีใหม่ (เกษตรผสมผสาน) ประกอบด้วย 7 โครงการ ประกอบด้วย

- (1) โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่
- (2) โครงการไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน
- (3) โครงการส่งเสริมการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (4) โครงการส่งเสริมการใช้น้ำตามทฤษฎีใหม่
- (5) โครงการเกษตรแบบผสมผสานในเขตเรือกจำ
- (6) โครงการเกษตรแบบผสมผสานในเขตสหกรณ์การเกษตร
- (7) โครงการส่งเสริมรณรงค์การปลูกหญ้าแฝก

สำหรับงบประมาณทั้ง 7 โครงการในมาตรการทฤษฎีใหม่ (เกษตรผสมผสาน) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2542-2544 มีงบประมาณรวม 44,820,500 บาท แยกเป็นแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้

ปีงบประมาณ 2542	จำนวนเงิน	14,971,700	บาท
ปีงบประมาณ 2543	จำนวนเงิน	14,924,500	บาท
ปีงบประมาณ 2544	จำนวนเงิน	14,924,300	บาท

3.2 มาตรการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 7 โครงการ ใช้งบประมาณรวม 566,828,000 บาท แยกเป็นแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้

ปีงบประมาณ 2542	จำนวนเงิน	154,564,000	บาท
ปีงบประมาณ 2543	จำนวนเงิน	273,213,000	บาท
ปีงบประมาณ 2544	จำนวนเงิน	139,051,000	บาท

ซึ่งในมาตรการนี้ ประกอบด้วยโครงการ ดังนี้

- (1) โครงการจัดหาน้ำกิน-น้ำใช้ในเขตปฏิรูปที่ดิน
- (2) โครงการชลประทานขนาดเล็ก
- (3) โครงการจัดหาบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
- (4) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
- (5) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในชนบท
- (6) โครงการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ
- (7) โครงการจัดหาน้ำกินใช้ในเขตสหกรณ์การเกษตร

3.3 มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน ประกอบด้วย 1 งาน รวมใช้งบประมาณรวม 700,000 บาท แยกเป็นแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้

ปีงบประมาณ 2542	จำนวนเงิน	100,000	บาท
ปีงบประมาณ 2543	จำนวนเงิน	300,000	บาท
ปีงบประมาณ 2544	จำนวนเงิน	300,000	บาท

ซึ่งในมาตรการนี้ ประกอบด้วยโครงการดังนี้

- (1) งานเศรษฐกิจชนบท

3.4 มาตรการอาชีพ ประกอบด้วย 18 งาน/โครงการ ใช้งบประมาณรวม 19,756,000 บาท แยกเป็นแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้

ปีงบประมาณ 2542	จำนวนเงิน	7,064,000	บาท
ปีงบประมาณ 2543	จำนวนเงิน	6,371,000	บาท
ปีงบประมาณ 2544	จำนวนเงิน	6,321,000	บาท

ซึ่งในมาตรการนี้ ประกอบด้วยงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) งานส่งเสริมอาชีพสตรี
- (2) งานเศรษฐกิจชนบท
- (3) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์

- (4) งานประมงหมู่บ้าน
- (5) โครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกร
- (6) โครงการแปรรูปผลผลิตเกษตรเชิงธุรกิจ
- (7) โครงการพัฒนาหมู่บ้านเกษตรกร
- (8) โครงการพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรและเกษตรกรก้าวหน้า
- (9) โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (10) โครงการฝึกอาชีพทางการเกษตร
- (11) โครงการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท
- (12) โครงการจัดตั้งตลาดกลางผลิตผลการเกษตรประจำตำบลของสหกรณ์
- (13) งานจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ประมง
- (14) งานส่งเสริมการดำเนินงานหน่วยสาธิตสหกรณ์
- (15) งานอบรมอาชีพเสริมแก่สตรีและเยาวชน
- (16) โครงการวันนัดพบเกษตรกร
- (17) งานจัดตั้งรวมกลุ่มฝึกอบรมอาชีพช่าง
- (18) งานสนับสนุนการจัดตั้งสถานประกอบร้านช่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

3.5 มาตรการทำฝักร้อยของค้กรชุมชน ประกอบด้วย 1 งาน คือ งานเศรษฐกิจชนบท
ซึ่งในมาตรการนี้ยังไม่สามารถระบุงบประมาณได้

3.6 มาตรการจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน ประกอบด้วย 1 งาน คือ งานเศรษฐกิจ
ชนบท ซึ่งในมาตรการนี้ยังไม่สามารถระบุงบประมาณได้

3.7 มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน ประกอบด้วย 1 งาน คือ งานเศรษฐกิจชนบท
ซึ่งในมาตรการนี้ยังไม่สามารถระบุงบประมาณได้

3.8 มาตรการประชาคมอำเภอ ประกอบด้วย 2 งาน คือ

- (1) งานส่งเสริมพัฒนาประชาคมอำเภอ
 - (2) งานส่งเสริมพัฒนาประชาคมตำบล
- ซึ่งในมาตรการนี้ยังไม่สามารถระบุงบประมาณได้

3.9มาตรการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร ประกอบด้วย 1 โครงการ ใช้งบประมาณรวม 1,380,000 บาท แยกเป็นแต่ละปีงบประมาณดังนี้

ปีงบประมาณ 2542	จำนวนเงิน	460,000	บาท
ปีงบประมาณ 2543	จำนวนเงิน	460,000	บาท
ปีงบประมาณ 2544	จำนวนเงิน	460,000	บาท

ซึ่งในมาตรการนี้ ประกอบด้วยโครงการ ดังนี้

(1) โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารสู่เกษตรกร

สาระสำคัญของโครงการในแต่ละมาตรการ หรืองานโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2542-2544 มีรายละเอียด ดังนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

งานโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี

พ.ศ.2542-2544

ตารางที่ 2 มาตรการเกษตรผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่)

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน น/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ (1) สนับสนุนค่าปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร รายละ 5,000 บาท (รายไร่) (2) อบรมเสวนา ศึกษาดูงาน “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริ (รายละเหียด 1,500 บาท) (3) จุดสระน้ำในไร่นา (ขนาดสระละ 6,500 ลบ.ม.)	สนง.เกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี	104/	0252	104/	0252	104/	0252	งบปกติโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริและจาก ADB หรือ
			1,560		1,560		1,560		
			104	0.156	104	0.156	104	0.156	
2.	โครงการไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน (1) กิจกรรม ปรับปรุงการจัดไร่นาเกษตรกร (แปลง/ไร่) (2) กิจกรรม อบรมเกษตรกร(ครั้ง/คน) (3) กิจกรรม จัดงานวันสาธิตการเกษตร (ครั้ง/คน) (4) กิจกรรม ทัศนศึกษาดูงาน (ครั้ง/คน)	สนง.เกษตรจังหวัดราชบุรี	104	13.52	104	13.52	104	13.52	เกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร
			สระ		สระ		สระ		
			2/100	0.261	2/100	0.261	2/100	0.261	
			1/30	0.03	1/30	0.0078	1/30	0.0078	
		1/200	0.012	1/200	0.012	1/200	0.012		
		1/45	0.01	1/42	0.007	1/42	0.007		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน / ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
3.	โครงการส่งเสริม การเกษตรในเขตปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกร (1) กิจกรรมแปลง ส่งเสริมการจัดไร่นา สวนผสม (แปลงไร่) (2) กิจกรรมอบรม เกษตรกร(ครั้ง/คน)	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี	3/150	0.070 5	1/100	0.070 5	1/100	0.070 5	กรม ส่งเสริม การเกษตร
4.	โครงการส่งเสริมการใช้ น้ำตามทฤษฎีใหม่	รพช. จังหวัด ราชบุรี	1 กลุ่ม	0.27	1 กลุ่ม	0.27	1 กลุ่ม	0.27	งาน ส่งเสริม พัฒนา
5.	โครงการเกษตรแบบ ผสมผสาน (1) เลี้ยงสัตว์ - เลี้ยงสุกร 20 ตัว - เลี้ยงไก่พื้นเมือง 150 ตัว - เลี้ยงปลาดุก 20,000 ตัว - เลี้ยงปลาสาวย 6,000 ตัว (2) ปลูกไม้ผล - ขนุน 5 0 ต้น - ชมพู 3 0 ตัว - มะละกอ 1 5 0 ต้น - ฝรั่ง 5 0 ต้น - มะนาว 3 0 ต้น	เรือนจำ	12ไร่ 0.12 ไร่ 0.003 0.5ไร่ 0.5 ไร่ 1.5ไร่	0.014 0.0025 0.003 5 0.002 0.006	12ไร่ 0.12 ไร่ 0.003 0.5ไร่ ไร่ 1.5ไร่	0.014 0.0025 0.003 5 0.002 0.003	12ไร่ 0.12 ไร่ 0.003 0.5ไร่ ไร่ 5ไร่	0.014 0.0025 0.003 5 0.002 0.003	อาชีพ สนง. รพช. เรือนจำ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงาน / ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
3.	แปลงปลูกผัก หมุนเวียน - ผักบุ้ง - ผักคะน้า - ผักกวางตุ้ง		1ไร่	0.001	1ไร่	0.001	1ไร่	0.001	
4.	เรือนเพาะชำไม้ ดอกไม้ประดับ ไม้ผล		0.12ไร่	0.002	0.12 ไร่	0.002	0.12 ไร่	0.002	
5.	ผักสวนครัว		0.12ไร่	-	0.12 ไร่	-	0.12 ไร่	-	
6.	โครงการเกษตรแบบ ผสมผสาน	สนง. สหกรณ์ จังหวัด	20ไร่	0.006	30ไร่	0.009	30ไร่	0.009	กรม ส่งเสริม สหกรณ์
7.	โครงการส่งเสริม ธรรมาภิบาลปลูกหญ้า แฝก	ราชบุรี สนง.รพช. จังหวัด ราชบุรี	1แห่ง	0.050	1แห่ง	0.050	1แห่ง	0.050	งาน ส่งเสริม พัฒนา อาชีพ สนง. รพช.

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ.
2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 5-7.

ตารางที่ 3 มาตรการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	โครงการจัดหาน้ำกิน-น้ำใช้ในเขตปฏิรูปที่ดิน	ส.ป.ก. ราชบุรี	180 สระ	4	130 สระ	2.60	140 สระ	280	ส.ป.ก.
2.	โครงการชลประทานขนาดเล็ก		6 แห่ง	120	6 แห่ง	118.5	1 แห่ง	20	สนง.ชป. ที่ 10
	(1) ขุดสระ	สนง.		-	1 แห่ง	6	-		ชป.
3.	โครงการจัดหามารุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก	ชลประทาน ที่ 10	27 แห่ง	8952	4 แห่ง	1.7	5 แห่ง	216	ปกครอง
4.	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	ปกครอง	5 แห่ง	1.147	7 แห่ง	2.145	7 แห่ง	2.145	
	(1) ขุดสระน้ำ	ปกครอง	2 แห่ง	-	5 แห่ง	0.3	3 แห่ง	-	อบต.
	(2) ขุดลอก	อบต.	17 แห่ง		6 แห่ง	1.942			
5.	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในชนบท	อบต.							รพช.รบ.
	(1) ก่อสร้างอ่าง/ฝาย	สนง.รพช. รบ.	-	-	8 แห่ง	104	5 แห่ง	65	
	(2) ขุดลอก/ขุดสระ		5 แห่ง	14.5	6 แห่ง	17.4	10	29	
	(3) ซ่อมบำรุงและพัฒนาแหล่งน้ำ		2 แห่ง	3	11 แห่ง	16	11 แห่ง	16	
6.	โครงการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ	พัฒนา							พัฒนา ชุมชน
	(1) ฝึกอบรมผู้ใช้น้ำ	ชุมชน	10กลุ่ม	0.175	9กลุ่ม	0.156	9กลุ่ม	0.156	
	(2) สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ		25กิจ กรรม	1.73	22 กิจกรรม	1.26	12 กิจกรรม	0.96	
7.	โครงการจัดหาน้ำกินใช้ในเขตสหกรณ์การเกษตร	สนง.เกษตร จังหวัด ราชบุรี	20สระ	0.300		0.450		0.450	ก ร ม ส่งเสริม สหกรณ์
					30 สระ		30 สระ		

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 8.

ตารางที่ 4 มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงา น/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	งานเศรษฐกิจชนบท (1) ส่งเสริมให้ทุก ครัวเรือนเป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์ฯ (2) สนับสนุนทุน ดำเนินการกลุ่มออก ทรัพย์ฯ (3) จัดตั้งกลุ่มออม ทรัพย์ในหมู่บ้านตาม โครงการแก้ไขปัญหา ความยากจน	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	10 กลุ่ม	-	9กลุ่ม	-	9กลุ่ม	-	พัฒนา ชุมชน
			2กลุ่ม	0.1	6กลุ่ม	0.3	6กลุ่ม	0.3	
			5กลุ่ม	-	5กลุ่ม	-	5กลุ่ม	-	

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 9.

ตารางที่ 5 มาตรการพัฒนากลุ่มอาชีพ

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน / ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	งานส่งเสริมอาชีพสตรี	สนง. พัฒนา ชุมชน หมู่บ้าน จังหวัด ราชบุรี	16 หมู่บ้าน น	0.192 0.192	16 หมู่บ้าน น	0.192 0.192	13 หมู่บ้าน น	0.144 0.144	กรมการ พัฒนา ชุมชน
2.	สตรีโดยองค์กรสตรี	ราชบุรี	16 หมู่บ้าน น	-	16 หมู่บ้าน น	-	13 หมู่บ้าน น	-	กรมการ พัฒนา ชุมชน
3.	งานเศรษฐกิจชนบท	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	10กลุ่ม	0.2	15 กลุ่ม	0.2	15 กลุ่ม	0.2	กรมการ พัฒนา ชุมชน
4.	โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	10กลุ่ม	0.1	10 กลุ่ม	0.1	10กลุ่ม	0.1	กรมปศุ สัตว์
	(1) จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	10กลุ่ม	0.2	10 กลุ่ม	0.2	10กลุ่ม	0.2	
	(2) จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงไก่	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	10กลุ่ม	0.02	10กลุ่ม	0.02	10กลุ่ม	0.02	
	(3) เลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1กลุ่ม	0.02	1กลุ่ม	0.02	1กลุ่ม	0.02	
	(4) ส่งเสริมการปศุสัตว์อื่น	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1กลุ่ม	0.02	1กลุ่ม	0.02	1กลุ่ม	0.02	
	เนื่องจากพระราชดำริ	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	20ราย	0.7	20 ราย	0.7	20 ราย	0.7	กรม ประมง
	งานประมงหมู่บ้าน	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1/20	0.3	1/20	0.3	1/20	0.3	
	(1) จัดตั้งทำนบปลาประจำหมู่บ้าน(แห่ง/ไร่)	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1/10	0.6	1/10	0.6	1/10	0.6	
	(2) เพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ(แห่ง/ไร่)	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	2/20	0.2	2/20	0.2	2/20	0.2	
	(3) พัฒนาการประมงในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร(แห่ง/ไร่)	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1/10	0.6	1/10	0.6	1/10	0.6	
	(4) ประมงโรงเรียน(แห่ง/ไร่)	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	2/20	0.2	2/20	0.2	2/20	0.2	
	(5) ประมงโรงเรียนตามพระราชดำริ (แห่ง/ไร่)	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1/2	0.2	1/2	0.2	1/2	0.2	
		สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	1/2	0.2	1/2	0.2	1/2	0.2	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
5.	โครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	สนง.							กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(1) ประชุมคณะกรรมการกลาง กลุ่มเกษตรกรระดับอำเภอ (ครั้ง/คน)	เกษตร จังหวัด ราชบุรี	3/68	0.045	3/68	0.063	3/70	0.063	
	(2) ประชุมคณะกรรมการกลาง กลุ่มเกษตรกรระดับจังหวัด(ครั้ง/ คน)		6/12	0.049	6/12	0.049	6/12	0.049	
	(3) อบรมการจัดการธุรกิจและ ทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกร(ครั้ง/ คน)		1/30	0.036	1/30	0.036	1/30	0.036	
	(4) ฝึกอบรมเกษตรกร(ครั้ง/คน)		1/200	0.044	1/200	0.05	1/200	0.05	
6.	โครงการแปรรูปผลผลิตเกษตร เชิงธุรกิจ	สนง.							กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(1) อบรมกลุ่มแปรรูปเชิงธุรกิจ (ครั้ง/คน)	เกษตร จังหวัด ราชบุรี	1/40	0.04	1/40	0.04	1/40	0.04	
	(2) ส่งเสริมแปรรูปขั้นพื้นฐาน		-	-	10จุด	0.6	10จุด	0.6	
	(3) วิเคราะห์และพัฒนา ผลิตภัณฑ์		-	-	1ชนิด	0.005	1ชนิด	0.005	
7.	โครงการพัฒนากลุ่มหมู่บ้าน เกษตรกร	สนง.							กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(1) ประชุมคณะกรรมการกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร(ครั้ง/คน)	เกษตร จังหวัด ราชบุรี	3/30	0.015	3/50	0.025	3/50	0.025	
	(2) สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเพื่อ พัฒนาครัวเรือน		10กลุ่ม	0.1	10 กลุ่ม	0.1	10 กลุ่ม	0.1	
	(3) จัดตั้งกองทุนอาหารหมู่บ้าน		4กอง ทุน	0.06	4กอง ทุน	0.06	4กอง ทุน	0.06	
	(4) อบรมคณะกรรมการ(ครั้ง/คน)		1/36	0.021	1/36	0.021	1/36	0.021	

ตารางที่

5

(ต่อ)

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
8.	(5) ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้นอกภาคเกษตรกรรม	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี	1จุด	0.2	1จุด	0.2	1จุด	0.2	กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(6) จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์		-	-	1ครั้ง	0.01	1ครั้ง	0.01	
9.	โครงการพัฒนากลุ่มผู้เกษตรกรและเกษตรกรก้าวหน้า	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี							กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(1) ประชุมคณะกรรมการเยาวชนเกษตรระดับจังหวัด(ครั้ง/คน)		3/10	0.019	-	-	-	-	
10	(2) อบรมหมูนมเข้าค่ายเยาวชนเกษตรระดับจังหวัด(ครั้ง/คน)	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี	1/60	0.067	-	-	-	-	กรม ส่งเสริม การเกษตร
	โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม								
10	(1) อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรแก่สตรีเกษตรกร(ครั้ง/คน)	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี	1/30	0.027	1/30	0.027	1/30	0.027	กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(2) สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		1กลุ่ม	0.02	1กลุ่ม	0.02	1กลุ่ม	0.02	
10	โครงการฝึกอบรมอาชีพทางการเกษตร	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี	1/50	0.01	1/50	0.01	1/50	0.01	กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(1) อบรมและทัศนศึกษากลุ่มเยาวชน(ครั้ง/คน)		3กลุ่ม	0.09	-	-	-	-	
10	(2) สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเยาวชนกลุ่มใหม่	สนง. เกษตร จังหวัด ราชบุรี	2/50	0.009	1/50	0.014	1/50	0.01	กรม ส่งเสริม การเกษตร
	(3) ประชุมคณะกรรมการกลุ่มเยาวชน(ครั้ง/คน)								

ตารางที่

5

(ต่อ)

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
11	(4) ติดตามและประเมินผล โครงการเร่งรัดพัฒนา อุตสาหกรรมชนบท (1) การรวมกลุ่มราษฎรและ พัฒนากิจกรรมกลุ่มอาชีพ เบื้องต้น (2) การฝึกอบรมอาชีพ อุตสาหกรรมในครอบครัวและ หัตถกรรมไทย(ครั้ง/ราย) (3) การประสานภาคเอกชน ร่วมพัฒนาอุตสาหกรรม(ราย หมู่บ้าน) (4) บริการเงินกู้ยืมเงินทุน หมุนเวียน	สนง. อุตสาหกรรม จังหวัด ราชบุรี	20กลุ่ม	0.02	10 กลุ่ม	0.01	10 กลุ่ม	0.01	กรม ส่งเสริม อุตสาหกรรม
			1กลุ่ม	0.005	1กลุ่ม	0.00	1กลุ่ม	0.00	
			8/2/40	0.238	43/129 0	1.18 3	44/132 0	1.23 4	
			340/17	0.059	300/10	0.03	300/10	0.03	
						5			
12	โครงการจัดตั้งตลาดกลาง ผลิตผลการเกษตรประจำ ตำบลของสหกรณ์ (1) แนะนำช่วยเหลือและ ติดตามงานสร้างตลาดกลาง ผลิตผลการเกษตรประจำตำบล ของสหกรณ์ (2) แนะนำส่งเสริมการ ดำเนินธุรกิจของตลาดกลาง ผลิตผลการเกษตรประจำตำบล ของสหกรณ์(ก่อสร้างใน งบประมาณปีก่อน)	สนง. สหกรณ์ จังหวัด ราชบุรี	20ราย	0.01	20ราย	0.01	20ราย	0.01	กรม ส่งเสริม สหกรณ์
			1แห่ง	2.096	-	-	-	-	
			11 แห่ง	-	11 แห่ง	-	11 แห่ง	-	
13	งานจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ประมง	สนง. สหกรณ์ จังหวัด ราชบุรี	2 สหกรณ์	0.04	2 สหกรณ์	0.04	2 สหกรณ์	0.04	กรม ส่งเสริม สหกรณ์

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	งาน/โครงการ-กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
14	งานส่งเสริมการค้าในงาน หน่วยสาธิตสหกรณ์	สนง. สหกรณ์ จังหวัด	1 หน่วย	0.601	1 หน่วย	0.60	1 หน่วย	0.60	กรม ส่งเสริม สหกรณ์
15	งานอบรมอาชีพเสริมแก่สตรี และเยาวชน	ราชบุรี สนง. สหกรณ์ จังหวัด	2 สหกรณ์ 1ครั้ง	0.012 0.15	1 สหกรณ์ 1ครั้ง	0.03 0.15	1 สหกรณ์ 1ครั้ง	0.03 0.15	กรม ส่งเสริม สหกรณ์
16	โครงการวันนัดพบเกษตรกร (1) ประกวดผลไม้ไทย (2) นิทรรศการการปลูกผัก (3) สาธิตวิชาการตรวจผัก ปลอดสารพิษ (4) ชิมผลไม้ไทยฟรี (5) ขายผักปลอดสารพิษโดย กลุ่มเกษตรกร (6) ประกวดค่าน้ำพริก	ราชบุรี ตลากลาง ผักและ ผลไม้ จังหวัด ราชบุรี(ศรี เมือง)							ตลาดศรี เมือง 1.1แสน บาท กษ. 2 หมื่นบาท พาณิชย์ 2หมื่น บาท
17	งานจัดตั้งรวมกลุ่มฝึกอบรม อาชีพช่าง(ครั้ง/คน)	ร่วมกับ กระทรวง เกษตรและ สหกรณ์	1/40	0.062	1/40	0.062	1/40	0.062	งาน ส่งเสริม พัฒนา
18	งานสนับสนุนการจัดตั้งสถาน ประกอบร้านค้า	(ก.ษ.)และ กระทรวง พาณิชย์ สนง.รพช. จังหวัด ราชบุรี สนง.รพช. จังหวัด ราชบุรี	1แห่ง	0.015	1แห่ง	0.015	1แห่ง	0.015	อาชีพ สนง. รพช.

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 10-14.

ตารางที่ 6 มาตรการจัดทำฝังบ่อเลี้ยงขององค์กรชุมชน

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	งานเศรษฐกิจชนบท (1) จัดทำฝังบ่อเลี้ยง องค์กรชุมชนในทุก ระดับ	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	30 ตำบล	-	30 ตำบล	-	33 ตำบล	-	

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 15.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 7 มาตรการจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชน

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	งานเศรษฐกิจชนบท (1) สนับสนุนให้ อบต.และองค์กร ท้องถิ่นจัดลานค้า ชุมชนและตลาดนัด ชุมชน (2) ประชาสัมพันธ์ การจัดลานค้าชุมชน และตลาดนัดชุมชน	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	93 ตำบล	-	93 ตำบล	-	93 ตำบล	-	
			93 ตำบล	-	93 ตำบล	-	93 ตำบล	-	

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ.
2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 15.

ตารางที่ 8 มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	งานเศรษฐกิจชนบท (1) ส่งเสริมการจัดตั้ง แม่ข่ายร้านค้าชุมชน	สนง. พัฒนา ชุมชน จังหวัด ราชบุรี	3แห่ง	-	4แห่ง	-	4แห่ง	-	พัฒนา ชุมชน

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 15.

ตารางที่ 9 มาตรการประชามอำเภอ

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	งานส่งเสริมพัฒนา ประชามอำเภอ	ปกครอง อำเภอ กิ่ง อำเภอทุก แห่ง	3แห่ง	-	3แห่ง	-	4แห่ง	-	กรมการ ปกครอง
2.	งานส่งเสริมพัฒนา ประชามอำเภอ	ปกครอง อำเภอ กิ่ง อำเภอทุก แห่ง	29	-	36	-	39	-	กรมการ ปกครอง อบต.

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 16.

ตารางที่ 10 มาตรการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร

ที่	งาน/โครงการ- กิจกรรม	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (ล้านบาท)						แหล่ง งบประมาณ
			2542		2543		2544		
			เป้า	งบ	เป้า	งบ	เป้า	งบ	
1.	โครงการถ่ายทอด เทคโนโลยีและข้อมูล ข่าวสารสู่เกษตรกร	ส.ศ.ก. สป.กษ.	องค์กร เกษตร กลุ่ม ธุรกิจ การเก ษตร จนท. รัฐ	0.46	องค์กร เกษตร กลุ่ม ธุรกิจ การเก ษตร จนท. รัฐ	0.46	องค์กร เกษตร กลุ่ม ธุรกิจ การเก ษตร จนท. รัฐ	0.46	กองทุน นอก งบประมาณ รวมทั้ง กองทุน นวัตกรรม

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ.
2542-2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541) 16.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 4

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ

มณีนันท์ ลิ้มศรีเชื้อ (2521 : 136-137) การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่าการได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปฏิบัติงานของกรรมการพัฒนาหมู่บ้านซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ

กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กรมการพัฒนาชุมชน ศึกษากระบวนการพัฒนา ชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจชนบท มีผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัวซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพด้านทอผ้าที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชนในปี 2537 พบว่า

1. ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้า ซึ่งเป็นสมาชิกที่เป็นสตรีทั้งหมด 601 คน เห็นว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ดี โดยผลผลิตได้มาก และนำออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริม ทั้งจำหน่ายเองและการจำหน่ายรวมเป็นกลุ่ม ผลผลิตน้อยกว่าปี 2537-2539 สมาชิกดังกล่าว จะมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างแน่นอนตามลำดับ และมีการผลิตอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน

2. ความพึงพอใจในการเอาใจใส่ และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากการกรมการพัฒนาชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ เห็นว่ามีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์สูง เพราะสามารถมีผลผลิตเพิ่ม มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินทุนไว้ใช้ในการผลิต หนี้สินลดลง แม้จะยังไม่หมดไป มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว มีอาหารการกินค่อนข้างสมบูรณ์ มีเงินเหลือเก็บออมไว้ใช้ในเกณฑ์สูง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมการพัฒนาชุมชน. กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม 2541:54)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2536 : 90-92) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงชนบทด้านการประกอบอาชีพของชาวชนบทอีสาน ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ ควบคู่ไปกับการศึกษาในเชิงปริมาณ พบว่าสถานการณ์ครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถานการณ์ทางศาสนา ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ ในขณะที่ สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันสาธารณสุข และสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้เกิดขึ้นโดยมีแนวโน้มของบทบาทชาย-หญิง เปลี่ยนแปลงจากเดิม และเท่าเทียมกันมากขึ้น และยังพบว่าปัจจัยภายในของการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา การเปลี่ยนแปลงของประชากร และยังเอาบุคคลที่มี

ประสบการณ์การทำงานต่างกัันมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทในด้านการประกอบอาชีพ และยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยและปัญหาครอบครัวและชุมชนใหญ่สุด

สุมาลี คู่สกุลนิรันดร์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพเสริมของ ชาวนาอีสาน : ศึกษากรณีบ้านศรีฐาน อำเภอป่าค้อ จังหวัดยโสธร พบว่า การประกอบอาชีพเสริม ส่งผลทางเศรษฐกิจ คือชาวบ้านมีรายได้อาจจากการทำหัตถกรรมหมอนชนิดตลอดปี สามารถนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องใช้ในครัวเรือนที่อำนวยความสะดวก เช่นรถยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น กระจกไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งเกินความจำเป็น การจ้างแรงงานมีมากเพราะชาวบ้านไม่นิยมลงทุนทำหมอนเอง แต่ไปรับจ้างทำหมอนกับนายจ้างโดยได้ค่าแรงเป็นรายวัน ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ระบบเครือญาติเปลี่ยนแปลงจากเดิมคือ ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องจะลดลง บางครอบครัวจึงดิ้นรนกัน ไม่มีเวลาว่าง เพราะทุกคนใช้แรงงานเต็มที่ อบรมมุขในหมู่บ้านลดลง โจรผู้ร้ายลดลง มีการส่งบุตรหลานศึกษาในระดับสูงมากกว่าเดิม สุขภาพอนามัยของชาวบ้านดีขึ้น การประกอบอาชีพเสริม โครงการทอผ้าลายหมอนชนิด ลวดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานจากหมู่บ้าน เข้าสู่เมือง

บุญศักดิ์ ใจจงกิจ (2541:13) กล่าวถึงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพโดยหน่วยงาน ภาครัฐบาลวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อจัดการศึกษาและฝึกอบรมทักษะวิชาชีพให้ผู้เรียนมีทักษะที่คืดต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ
2. ฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนที่ว่างงานหรือยังไม่มิจานทำก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และฝึกทักษะเพิ่มเติมให้แก่แรงงานที่กำลังทำงานอยู่แล้ว เพื่อปรับปรุงอาชีพของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
3. เพื่อให้การบริการวิชาการแก่ชุมชน นอกจากการจัดการศึกษาให้ประชาชนและเยาวชนโดยทั่วไปรวมทั้งเกษตรกรได้พัฒนาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาอาชีพและสังคม
4. เพื่อพัฒนาเยาวชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน ผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะด้านอาชีพ สามารถช่วยตนเองและครอบครัวได้
5. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เข้าความจำเป็นขั้นพื้นฐาน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้เป็นกำลังพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีขีดความสามารถในการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ให้เพียงพอและสามารถให้จำหน่ายต่อไป

6. เพื่อเป็นการพัฒนาชนบทให้ครบวงจร ให้เกษตรกรมีการรวบรวมเป็นกลุ่ม การประกอบอาชีพทำให้มีรายได้มั่นคง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

7. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปให้สามารถ ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้ตรงกับสภาพความต้องการของตลาด ตลอดจนยกระดับฐานะและคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กรมการพัฒนาชุมชน(2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท มีผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัวซึ่งเป็นสมาชิก กลุ่มอาชีพด้านทอผ้าที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2537 พบว่า

1. รายได้ของสมาชิกดังกล่าว ก่อนได้รับการสนับสนุน ปี 2535 เฉลี่ยคนละ 8,905.82 บาท ปี 2536 เฉลี่ยคนละ 9,701.17 บาท ปี 2537 เฉลี่ยคนละ 11,726 บาท ปี 2538 เฉลี่ยคนละ 13,710 บาท ปี 2539 เฉลี่ยคนละ 15,167.26 บาท ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลังจากได้รับงบประมาณ สนับสนุนแล้วรายได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ

2. การพึ่งตนเองของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ฯ ในภาพรวมสามารถพึ่งตนเองได้ดี ผลผลิตผลิต ได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ สามารถผลิตผลผลิตได้มาก/เดือนสูงสุด ถึง 700 เมตร นำไปจำหน่าย ด้วยตนเองและเป็นกลุ่มมีผลกำไรและคุ้มทุน ร้อยละ 68.7 สามารถ นำรายได้ไปเลี้ยงครอบครัว ได้เพียงพอร้อยละ 72.00

3. ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มอาชีพด้านทอผ้าที่ได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุน รายได้ หนี้สิน การเก็บออม ความกระตือรือร้นต่อการช่วยตนเองและคุณภาพชีวิตของคนใน ครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ดี มีความพึงพอใจ

ศรัญญา แก้วสุพรรณ (อ้างถึงใน อนุพงษ์ วาวงศ์มูล 2541 : 95) ศึกษาบทบาทกลุ่มสตรีทอผ้าไหม ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนในชนบท,ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่าลักษณะทางสังคมสมาชิกส่วนใหญ่อายุ 31-50 ปี จบการศึกษาภาคบังคับ ลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา มีที่ดินเป็นของตนเองต่ำกว่า 15 ไร่ มีรายระหว่าง 25,000-40,000/ปี ซึ่งเพียงพอใช้ในครอบครัว แต่ไม่เหลือเก็บ จึงจำเป็นต้อง ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร กลุ่มสตรีทอผ้าไหม ที่จัดตั้งขึ้นได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจของครอบครัวสมาชิก มีผลทำให้เศรษฐกิจของครอบครัวสมาชิกเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ขึ้น

บทบาทของกลุ่มในการประกอบอาชีพ รายได้ การมีงานทำ แนะนำส่งเสริมให้การทอผ้า ใหมเป็นอาชีพรอง สนับสนุนให้กู้ยืมเงิน และนำความรู้ถ่ายทอดประสบการณ์อย่างไม่เป็นทางการ

ในหมู่สมาชิก ตลอดจนการฝึกอบรมการผลิต การแนะนำ ส่งผลให้สมาชิกสามารถทอผ้าเป็นอาชีพ รongได้และสร้างเสริมรายได้ให้กับครอบครัว ช่วยลดภาระหนี้สิน

กลุ่มมีบทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำของสตรีในหมู่บ้านไม่ว่างงานหลังฤดูทำนา สมาชิกมีการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ในการสร้างเสริมรายได้ตนเองและครอบครัว ลดปัญหา การว่างงานและอพยพแรงงานในชุมชน

งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กิ่งแก้ว อินทว้าง และสุคนธ์ จตุชัย (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตกับ คุณภาพชีวิตของราษฎรในชนบท พบว่า คราวเรือนของราษฎรที่ไม่ได้เป็น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตผ่านเกณฑ์ จปฐ. 31 ตัว (โดยเฉลี่ย) ในขณะที่ ราษฎรที่ไม่ได้เป็น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตผ่านเกณฑ์ จปฐ. ประมาณ 29 ตัว และมีความแตกต่างกันเมื่อ ทดสอบทางสถิติ เป็นการยืนยันถึงคุณภาพชีวิตของราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สูงกว่าและแตกต่าง จากราษฎรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยเฉพาะหมวดที่ เกี่ยวกับ คุณธรรม การร่วมพัฒนา และด้านการศึกษา

กิ่งแก้ว อินทว้าง และ สุคนธ์ จตุชัย (2536 : 42-43) พบว่า

1. การพัฒนาคุณธรรมของราษฎร การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตยึดหลักการ พัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอก เห็นใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังได้ปลูกฝังให้สมาชิกได้ปฏิบัติตามคุณธรรม ความดีอีกหลายประการ เช่น รู้จักความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ประหยัดและออม เป็นต้น ซึ่งหลักการ ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเมื่อทำการสำรวจความเป็นอยู่ใน ด้านดังกล่าว จึงกล่าวว่า การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่งผลต่อระดับการพัฒนา คุณภาพชีวิตของราษฎร โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณธรรม

2. การศึกษาและอนามัย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้หลักการออมทรัพย์เป็นอุปกรณ์ ในการพัฒนาคน ช่วยฝึกทักษะการเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการใช้ จ่ายเงินอย่างมีแบบแผน ฝึกการทำระเบียบข้อบังคับ ทะเบียนและบัญชีด้านการเงินต่าง ๆ ของกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ให้ความสำคัญกับการศึกษา ด้วยตนเอง บุตรหลานและบุคคลในครอบครัว ดังนั้น จึงพบว่าคราวเรือนของราษฎรที่เป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผ่านเกณฑ์ชี้วัด จปฐ. ด้านการศึกษามากกว่าคราวเรือนที่ไม่ได้เป็น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3. การร่วมพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือหมู่บ้านชุมชนที่คนอาศัยโดยการอบรมและฝึกฝนสมาชิกให้ช่วยกันประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมเป็นประจำสม่ำเสมอ เกิดเป็นเงินทุนกองกลางขึ้นและใช้เงินทุนนั้นในการพัฒนาอาชีพของสมาชิก หากมีผลกำไรอาจนำไปพัฒนาสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านเป็นต้น ดังนั้น การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงสนับสนุนการรวมกลุ่มของราษฎร ซึ่งเป็นส่วนผลักดันที่สำคัญให้ ตัวชี้วัดใน จปฐ. ข้อย่อยร่วมพัฒนาของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตผ่านเกณฑ์ในระดับที่สูงกว่าราษฎรที่มีเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่าการศึกษาอาชีพการได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานก่อนและหลังการฝึกอบรมคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบผลสำเร็จได้

กิ่งแก้ว อินทวง และวีระศักดิ์ อนันตมงคล (2532 :2-31) ได้ศึกษาถึงการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบทและพบข้อมูลที่ผลักดันให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบผลสำเร็จได้แก่การมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการยอมรับและมีความสามารถมีคณะกรรมการบริหารที่เลือกตั้งโดยสมาชิกที่มีความสามารถ ราษฎรในท้องถิ่นมีอาชีพและรายได้ดี มีความเข้าใจในระเบียบของกลุ่มและสภาพแวดล้อมด้านวิชาการจากเจ้าหน้าที่ มีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการเป็นอย่างดี

รพีพรรณ กิจจนา (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวารการ 2541 : 58) ศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบอันเนื่องมาจากการดำเนินงานธนาคารหมู่บ้าน ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ผลลัพธ์ที่สมาชิกได้รับได้แก่

1. ด้านการออม คือ หลังจากที่มีธนาคารหมู่บ้าน สมาชิกมีเงินออมมากขึ้น และได้รับประโยชน์จากการปันผลคืนประจำปี

2. ด้านการกู้ยืม สมาชิกลดแหล่งเงินกู้ที่ต้องเสียดอกเบี้ยแพงและเปลี่ยนแปลงแหล่งเงินกู้ใหม่ ส่วนใหญ่กู้ยืมมาลงทุนทำการเกษตรและใช้สำหรับบริโภค แต่เนื่องจากธนาคารหมู่บ้านไม่สามารถให้เงินกู้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ ทำให้สมาชิกบางรายยังกู้เงินจากแหล่งเงินกู้อื่นอยู่

3. ภาวะหนี้สินโดยภาพรวมทั้งธนาคารหมู่บ้าน มีหนี้ลดลง แต่ธนาคารหมู่บ้านยังเป็นองค์กรเล็ก ๆ ทำให้ไม่สามารถจำนวนหนี้สินของสมาชิกรายบุคคลทั้งหมด ทั้งนี้ทั้งนั้นถ้าสมาชิกนำเงินที่กั้มาลงทุนในการประกอบอาชีพเสริม จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

พัทธา สายหู และคณะ (2520 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาการศึกษาสภาพหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างใกล้ชิดระยะยาว ได้สรุปความเห็นของพัฒนาการเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการมีปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกัน คือ

1. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ เช่นการเป็นโครงการที่ชาวบ้านหรือทางราชการต้องการความยากง่ายในการดำเนินงาน ทุน และประโยชน์จากโครงการ
2. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของชาวบ้านเอง เช่นชาวบ้านขยันขันแข็ง สามัคคีกันดี มีผู้นำดี
3. ปัจจัยที่มาจากทางราชการ เช่นทางราชการถือเป็น โครงการสำคัญมีงบประมาณช่วยเหลือเพียงพอมีเจ้าหน้าที่วิชาการสนับสนุน
4. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบของสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่นการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับตัวอำเภอสะดวกอุปกรณ์วัสดุในการทำงานมีพร้อม เศรษฐกิจของหมู่บ้านไม่ฝืดเคือง

สร้อย สรวดี หุ่นพยนต์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนยากจน และได้พบว่าประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ขึ้นประเมินผลเลย และขั้นตอนที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับรอง ๆ ไป คือ ขั้นตอนหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไข และขั้นตอนตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขและวางแผนโครงการแก้ปัญหา ส่วนขั้นตอนปฏิบัติตามโครงการและขั้นรับประโยชน์จากโครงการนั้นเป็น ขั้นตอนที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม โดยมีส่วนร่วมในรูปแบบการใช้แรงงานมากที่สุด รองลงมาคือร่วมออกเงินวัสดุ ร่วมประชุม และร่วมแสดงความคิดเห็น

สมพงษ์ บัวชาบาล (2531: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนา, กรณีหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์จังหวัดขอนแก่น” วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์จังหวัดขอนแก่น บ้านฝาง และบ้านหนองกง เป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่เลือกศึกษา โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ คือสังเกตการมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการโครงการ ผู้ร่วมเป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกโครงการต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างทางด้านสภาพแวดล้อมชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาจากการที่บ้านฝางมีสภาพกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองในหมู่บ้าน วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม อันได้แก่ พื้นที่ที่เหมาะสมกับโครงการทางด้านการเกษตร คนอพยพไปทำงานนอก

ชุมชนน้อย มีกลุ่มผู้นำที่รวมตัวกันคอยกระตุ้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรม คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน เป็นต้น มีผลทำให้โครงการต่าง ๆ สามารถดำเนินไปอย่างมีความก้าวหน้า แต่ที่บ้านหนองกุง พบว่า เงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาในลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ไม่เหมาะสมต่อความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน ทำให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ ประสบความสำเร็จน้อย ในด้านการมีส่วนร่วมนั้นพบว่านอกจากจะพิจารณาจากจำนวนคนที่เข้าร่วมโครงการแล้ว จำนวนโครงการและวัตถุประสงค์ที่เพิ่มขึ้น ยังต้องพิจารณาในด้านคุณภาพ คือคนส่วนร่วมในการแก้ปัญหของตนในขั้นตอนพัฒนาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ เพราะถ้าประชาชนสามารถเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาคือ

1. ค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาทางแก้ไข
2. ตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา และวางโครงการ
3. ปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้
4. มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
5. ประเมินผลโครงการ

จึงแสดงให้เห็นว่า คนในชุมชนเป็นผู้ทำการพัฒนา ไม่ใช่รอรับผลการพัฒนาเพียงอย่างเดียว การมีส่วนร่วมเช่นนี้ ทำให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่อง เช่นที่บ้านฝาง แม้ว่าองค์กรจะออกมาจากชุมชนแล้ว แต่คนในชุมชนก็ยังคงดำเนินการพัฒนาได้ตรงกันข้ามที่บ้านหนองกุง ชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างมีขีดจำกัด จึงไม่สามารถสืบต่อการพัฒนาจากองค์กรได้

ประภาศรี พิทักษ์สินสุข (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา “การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี” กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนทั่วไปในหมู่บ้านต้นแบบของโครงการสุพรรณบุรี อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 140 ครัวเรือน ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ใช้ในการศึกษา คือการร่วมประชุม การร่วมออกเงิน การร่วมเป็นกรรมการ การร่วมประโยชน์ การร่วมในการประเมินผล การร่วมในการติดตามผลและการร่วมในการดูแลรักษาทำนุบำรุง

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการออกเงิน และการสละแรงงานมากที่สุด รองลงมาคือการร่วมประชุม สำหรับการร่วมน้อยที่สุดคือร่วมเป็นผู้นำ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่าปัจจัยด้านสังคมได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา การมีสถานภาพทางสังคม การเป็นหัวหน้าครัวเรือน และการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ค่าอาชีพ และรายได้ของ

ครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนา ปัจจัยทางด้านการเมืองการถูกชักจูงจากบุคคลในแวดวงราชการมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วม

วัชรารัตน์ เอี่ยมสะอาด (2538 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จากลักษณะของการมีส่วนร่วม 5 ลักษณะคือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

สตรีส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม สิ่งจูงใจให้เข้าร่วมกลุ่ม การติดต่อกับผู้นำชุมชน ความเข้าใจงานของกลุ่มสตรี ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ส่วนตัวแปรด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประกิต จันทร์ศรี (2532 : 81) ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการปฏิบัติงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง

อุทัย คุลยเกษม (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 :55) วิจัยเรื่อง ปัจเจกกับการพึ่งตนเอง พบว่าเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนภาวะการพึ่งตนเองของแต่ละบุคคลคือ เงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีทุน แรงงาน แบบแผน การผลิตที่ผสมผสาน การผลิตเพื่อบริโภคมิใช่เพื่อขาย การจัดการที่เป็นระบบ การรู้ เท่าทันสภาพสถานการณ์ภายนอก ความรู้ในกิจกรรมที่ทำ การมีความมุ่งมั่นพยายาม วางแผนการดำรงชีวิต และการตั้งกลุ่มต่าง ๆ และยังพบว่าเงื่อนไขที่เกื้อกูลการพึ่งตนเอง คือเงื่อนไขทางเศรษฐกิจอย่างเดียวไม่พอต้องมีเงื่อนไขทางวัฒนธรรมและวิธีการคิดยังไม่ชัดเจน แต่เงื่อนไขทางเศรษฐกิจอย่างเดียวไม่เพียงพอต้องมีเงื่อนไขอื่น ๆ ด้วย จึงจะพึ่งตนเองได้

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 :55) ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบทโดยผ่านองค์กร เพื่อการช่วยเหลือตนเอง ผลการวิจัยพบว่า การที่ ประชาชนจะพึ่งตนเองได้นั้น ต้องมีการกระตุ้นให้เกิดและพัฒนาองค์กรชาวบ้านให้มีคุณภาพ และปริมาณในลักษณะที่เป็นของชาวบ้านดำเนินการเอง และปัจจัยที่ทำให้เกิดการพึ่งตนเองคือ การจัดตั้งองค์กรที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และมีส่วนร่วมของสมาชิก ทุกๆ คนในกลุ่มต้องมีหลาย ๆ กิจกรรม มีสมาชิกมาก ต้องมีการอบรมสมาชิก กลุ่มขนาดเล็กสมาชิกจะสัมพันธ์กันดี ตอบสนองต่อสมาชิกได้ดี แต่กลุ่มใหญ่มีอำนาจในการต่อรองสูงและมีทุนมาก

สถาบันวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (อ้างถึงใน ประเมษฐ์ กาญจนวรางกูร 2541 :56) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท ผลสรุปได้ว่า การที่ประชาชนในชนบทจะพึ่งตนเองได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ จิตความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ต้องสร้างให้เข้มแข็ง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม ส่วนปัจจัยภายนอกคืออิทธิพลจากเมือง จากภาครัฐบาลและเอกชน เป็นปัจจัยเงื่อนไขที่ต้องเอื้ออำนวยต่อชุมชนที่จะสร้างจิตความสามารถให้แก่ชุมชนใน การพึ่งตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า กลยุทธ์เพื่อการพึ่งตนเองของชาวชนบทประกอบด้วย การมี องค์กรชาวบ้าน มีกิจกรรมที่เหมาะสม การได้รับการสนับสนุนจากภายนอก และขนาดของชุมชนที่เหมาะสมและเข้มแข็ง

Padini Abeywardena (อ้างถึงใน สุนิสิต สุขิตานนท์ และคณะ 2535 : 56) ได้ศึกษาเรื่อง Women's Self-Reliance Program in Sri Lanka พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของชาวชนบทในประเทศศรีลังกา คือ การมีส่วนร่วมของชาวชนบทใน โครงการพัฒนาต่าง ๆ และปลูกกระตุ้นให้มีทัศนคติของการพึ่งตนเองให้มาก ๆ ด้วย

สุพรรณิ ไชยอำพร (อ้างถึงใน สุนิสิต สุขิตานนท์ และคณะ 2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือวัดความพยายามพึ่งตนเองสำหรับชาวนาไทย ผลการศึกษารูปได้ว่า เครื่องมือ

ที่วัดความพยายามพึ่งตนเองสำหรับชาวนาไทย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เครื่องมือที่วัดความพยายามพึ่งตนเองที่ผู้วิจัยคิดขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาในอดีต คุณพินิจของผู้เชี่ยวชาญและได้รับการสนับสนุนและผลการศึกษาพบอีกว่า 1) มีความแตกต่างกันในการจัดอันดับความสำคัญขององค์ประกอบความพยายามพึ่งตนเองระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับชาวนา คือ ชาวนาจะให้ความสำคัญกับปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับปัจจัยทางจิตวิทยา 2) การใช้วิธีการศึกษาแตกต่างกัน จะได้ตัวแปรที่บ่งชี้ถึงความพยายามพึ่งตนเองระดับบุคคลที่แตกต่างกันและ 3) ความพยายามพึ่งตนเองระดับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา การฝึกอบรม และภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544” เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี และศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและการเลือกตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนในจังหวัดราชบุรีจำนวน 10 อำเภอ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตามขนาดพื้นที่ และจำนวนประชากร ตลอดจนรายได้เฉลี่ยต่อหัว ตามเกณฑ์การชีวิตของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : ชุมชนอำเภอขนาดใหญ่จำนวน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง และ อำเภอโพธาราม

กลุ่มที่ 2 : ชุมชนอำเภอขนาดกลาง จำนวน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอปากท่อ และอำเภอจอมบึง

กลุ่มที่ 3 : ชุมชนอำเภอขนาดเล็ก จำนวน 3 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง และกิ่งอำเภอบ้านคา

สำหรับการเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 : เลือกอำเภอตัวอย่างจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง 3 กลุ่ม ๆ ละ 1 อำเภอ ซึ่งเลือกได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : เลือกได้อำเภอเมืองราชบุรี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นอำเภอชั้นใน ที่เป็นที่ตั้งของส่วนราชการระดับจังหวัด เป็นศูนย์รวมด้านอุตสาหกรรม การเงิน การธนาคาร การพาณิชย์ และบริการ

กลุ่มที่ 2 : เลือกได้อำเภอปากท่อ ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นอำเภอชั้นกลางของจังหวัด มีสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบ และเป็นที่ราบสูง

กลุ่มที่ 3 : เลือกได้อำเภอสวนผึ้ง ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นอำเภอชั้นนอก อยู่ห่างไกลจังหวัด มีสภาพเป็นชนบท และมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบ และที่ราบสูง

ขั้นที่ 2 : เลือกชุมชนตัวอย่างในแต่ละอำเภอที่เลือกได้ตามขั้นตอนที่ 1 โดยทำการเลือกชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับดี ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งจำแนกระดับตามเกณฑ์การประเมินผลโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพึ่งตนเองของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2543 : 1-5) โดยทำการเลือกมาระดับละ 1 หมู่บ้าน ซึ่งเลือกได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : อำเภอเมืองราชบุรี

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับดี ได้แก่ บ้านหนองขันธุ์ หมู่ที่ 3 ต.คูบัว

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับปานกลาง ได้แก่ บ้านนา หมู่ที่ 7 ต.

เกาะพลับพลา

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับต่ำ ได้แก่ บ้านป่าฝ้าย หมู่ที่ 1 ต.เขาแร้ง

กลุ่มที่ 2 : อำเภอปากท่อ

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับดี ได้แก่ บ้านทุ่งหลวง หมู่ที่ 3 ต.

ทุ่งหลวง

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับปานกลาง ได้แก่ บ้านหนองลังกา หมู่ที่ 3 ต.

ห้วยยางโทน

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับต่ำ ได้แก่ บ้านหนองปากทาง หมู่ที่ 6 ต.

อ่างหิน

กลุ่มที่ 3 : อำเภอสวนผึ้ง

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับดี ได้แก่ บ้านกล้วย หมู่ที่ 2 ต. ป่าหวาย

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับปานกลาง ได้แก่ บ้านนาขุนแสน หมู่ที่ 4

ต. สวนผึ้ง

ชุมชนที่มีผลการพัฒนาในระดับต่ำ ได้แก่ บ้านสวนผึ้ง หมู่ที่ 1 ต. สวนผึ้ง

ขั้นที่ 3 : การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ทำการคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด : ประกอบด้วย เกษตรจังหวัด และพัฒนาการจังหวัด รวมจำนวน 2 คน

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับอำเภอ :
ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ และพัฒนาการอำเภอ อำเภอละ 2 คน รวมจำนวน 6 คน

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับตำบล :
ประกอบด้วย เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล ตำบลละ 2 รวมเป็น 6 คน และเจ้าหน้าที่องค์กร
ภาคเอกชน จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 คน

4. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับชุมชน :
ประกอบด้วย

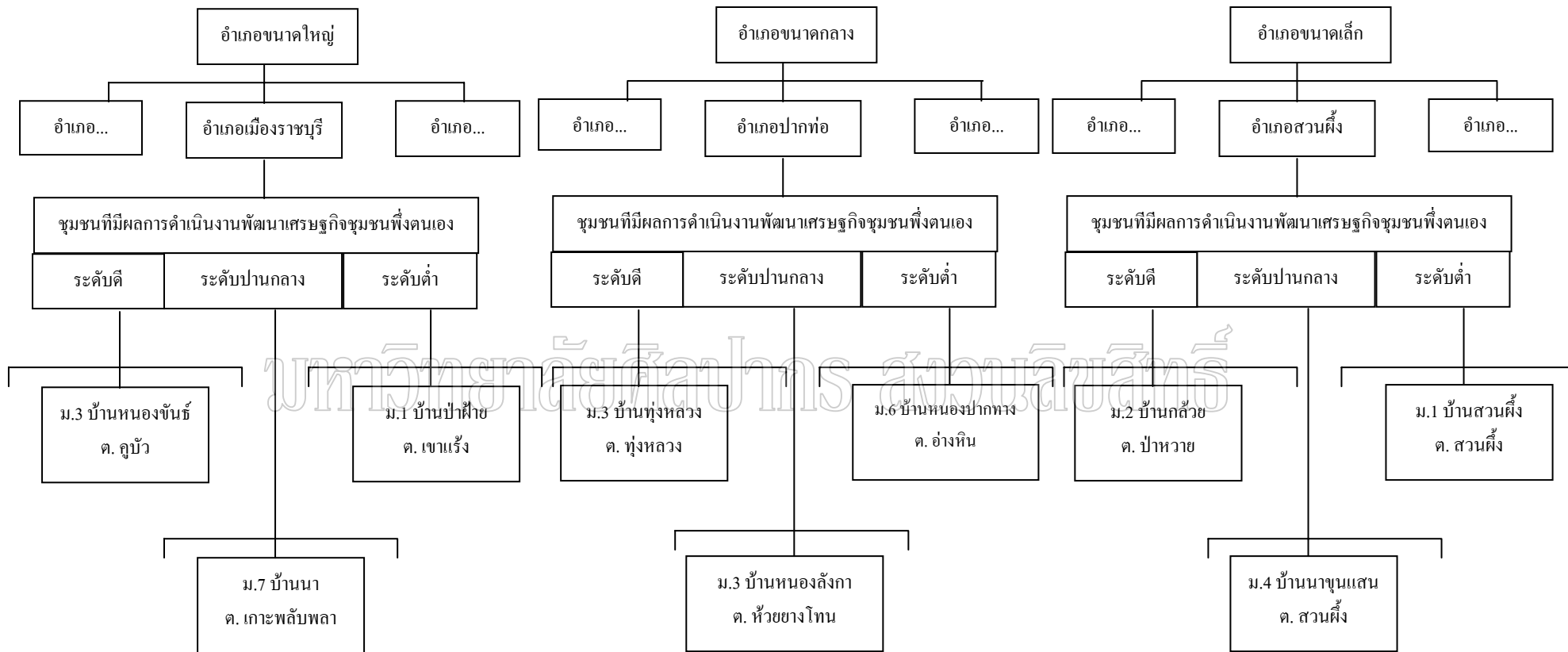
4.1 ประธาน อบต. ชุมชนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน (ที่หายไป 1 คน
เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีผลการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับดีและชุมชนที่มี
ผลการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับต่ำ ที่อยู่ในตำบลเดียวกัน 2 ชุมชน)

4.2 ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

4.3 ผู้เข้าร่วมโครงการ ชุมชนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 27 คน

รวมผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
ทั้งสิ้น จำนวน 60 คน

มหาวิทยาลัยศิลปากร และต่อไปตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ชุด ตามลักษณะและระดับที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง การสร้างเครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยเริ่มจากการกำหนดกรอบโครงสร้างเนื้อหาสาระตามระดับที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 กรอบโครงสร้างเนื้อหาสาระ : จำแนกตามระดับที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองดังนี้

ชุดที่ 1 กรอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารระดับจังหวัด จำแนกกรอบโครงสร้างออกเป็น

ตอนที่ 1 : แผนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด จำนวน

2 ข้อ

ตอนที่ 2 : การดำเนินงานตามนโยบาย จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 : ผลของการพัฒนาตามโครงการ ฯ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 : ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 5 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา จำนวน 5 ข้อ

ชุดที่ 2 กรอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารระดับอำเภอ จำแนกกรอบโครงสร้างออกเป็น

ตอนที่ 1 : แผนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของอำเภอ จำนวน

2 ข้อ

ตอนที่ 2 : การดำเนินงานตามนโยบาย จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 : ผลของการพัฒนาตามโครงการ ฯ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 : ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 5 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา จำนวน 5 ข้อ

ชุดที่ 3 กรอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารระดับตำบลและองค์กรภาคเอกชน จำแนกกรอบโครงสร้างออกเป็น

ตอนที่ 1 : บทบาทของเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 : การดำเนินงานตามบทบาท จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 3 : ผลของการพัฒนาตามโครงการ ฯ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 : ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 5 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา จำนวน 6 ข้อ

ชุดที่ 4 กรอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการฯ จำแนกกรอบโครงสร้างออกเป็น

ตอนที่ 1 : สภาพเศรษฐกิจชุมชน จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 : ปัญหาอุปสรรคและการดำเนินการแก้ไขปัญหา จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 : การรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 2 ข้อ

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ : ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบเนื้อหาสาระของแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างข้อคำถามโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

(3) นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาโครงสร้างและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

(4) นำเครื่องมือที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out)

(5) นำผลการทดลองใช้เครื่องมือไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

(6) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง) จากบุคคลต่าง ๆ ที่จำแนกตามระดับที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ดังนี้

3.1 ระดับจังหวัด : ประกอบด้วยพัฒนาการจังหวัดและเกษตรจังหวัด จำนวน 2 คน

3.2 ระดับอำเภอ : ประกอบด้วยพัฒนาการอำเภอและเกษตรอำเภอ จำนวน 6 คน

3.3 ระดับตำบล : ประกอบด้วยพัฒนาการตำบล เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน จำนวน 8 คน

3.4 ระดับชุมชน : ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ซึ่งได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน ชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 27 คน ประธาน อบต. จำนวน 8 คน

สำหรับการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- (1) ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ ที่จะให้ข้อมูล เพื่อขออนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์
- (2) ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยตามที่ได้กำหนดนัดหมายไว้กับบุคคลผู้ให้ข้อมูลในระดับต่าง ๆ จนได้ข้อมูลครบตามที่ได้กำหนดไว้

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์มากำหนดเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาการรับรู้และความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี

ทำการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (%) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเป็นแบบพรรณนาความ

2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี และแนวทางการแก้ไข

ทำการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเป็นแบบพรรณนาความ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544 มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ประกอบด้วย

1. ศึกษาการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ
2. ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองและแนวทางแก้ไข

แต่เพื่อให้การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์เฉพาะทั้ง 2 ประการดังกล่าวข้างต้นเห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอภาพฉายสภาพเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดราชบุรี เพื่อฉายภาพเห็นสภาพเศรษฐกิจชุมชนก่อนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจชุมชนของจังหวัดราชบุรี
- ตอนที่ 2 การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
- ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

สภาพเศรษฐกิจชุมชนของจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544 ก่อนมีการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจชุมชน ปี พ.ศ. 2544 ผู้ได้จำแนกสาระของสภาพเศรษฐกิจดังกล่าวออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการเงินและการธนาคาร
2. ด้านการเงินและการคลัง
3. ด้านการอุตสาหกรรม
4. ด้านการพาณิชย์และการบริการ

1.1 ด้านการเงินและการธนาคาร

ตารางที่ 11 จำนวนธนาคารพาณิชย์ในชุมชนขนาดต่าง ๆ และสาขาย่อย หน่วย:แห่ง

ธนาคาร	จำนวนธนาคาร					
	ชุมชนอำเภอขนาดใหญ่		ชุมชนอำเภอขนาดกลาง		ชุมชนอำเภอขนาดเล็ก	
	ทั้งจังหวัด	ชุมชนอำเภอ ตัวอย่าง	ทั้งจังหวัด	ชุมชนอำเภอ ตัวอย่าง	ทั้งจังหวัด	ชุมชนอำเภอ ตัวอย่าง
● กรุงเทพ	5	2	3	1	1	-*
● กรุงไทย	5/2	3/2	3	1	1	1
● กรุงศรีอยุธยา	3/2	1/1	1	-	-	-
● กสิกรไทย	2/2	1/1	-	-	-	-
● ไทยพาณิชย์	4/1	2	3	-	1/1	-
● ไทยท努	1	1	-	-	-	-
● ไทยธนาคาร	1	-	-	-	-	-
● ทหารไทย	3	1	1	-	-	-
● นครหลวงไทย	3	1	1	-	-	-
● รัตนสิน	2	1	-	-	-	-
● ศรีนคร	3	1	-	-	-	-
● เอเชีย	1	1	1	-	-	-
รวม	33/7	15/4	13	2	3/1	1

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท., 2544).

หมายเหตุ / แสดงจำนวนสาขา/สาขาย่อยของธนาคารในแต่ละอำเภอ

-* หมายความว่า ไม่มีธนาคารนั้นตั้งอยู่ในชุมชนอำเภอนั้น

1.2 ด้านการเงินการคลัง

รายงานเงินฝาก และเงินให้สินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544 จากข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544 ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังตารางที่ 12

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 12 รายงานเงินฝาก และเงินให้สินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

หน่วย : ล้านบาท

ปี	จำนวน สำนักงาน	เงินฝาก					เงินให้สินเชื่อ			
		กระแส รายวัน	ออมทรัพย์	ฝากประจำ	อื่นๆ	รวม	เงินเบิกเกิน บัญชี	เงินให้กู้ยืม	ตั๋วเงิน	รวม
2541	52	269.779	4,465.473	33,729.622	0.112	38,465.026	8,709.634	10,142.384	1,288.363	2,0140.381
2542	57	269.834	5,628.86	32,550.833	0.443	38,476.970	6,933.177	10,852.219	1,116.36	18,902.032
2543	57	348.7	7,044.5	33,215.9	0.4	40,609.5	10,430.8	5816.4	1,015.9	17,263.1
2544	57	426.944	9,137.656	32,310.655	0.265	41,875.520	5,061.678	9,635.486	1,052.648	15,749.810

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544).

จากตารางที่ 11 และ 12 พบว่าจำนวนธนาคารพาณิชย์ของจังหวัดราชบุรีมีจำนวนธนาคารพาณิชย์จำนวน 49 แห่ง และสาขาย่อยจำนวน 8 สาขา ซึ่งจำแนกเป็นธนาคารที่ตั้งอยู่ในชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ 33 แห่ง และสาขาย่อย 7 สาขา ตั้งอยู่ในชุมชนอำเภอขนาดกลาง 13 แห่ง และตั้งอยู่ในชุมชนอำเภอขนาดเล็ก 3 แห่ง และสาขาย่อย 1 สาขา แสดงให้เห็นว่า มีเงินทุนหมุนเวียนและเงินทุนสินเชื่อ เพื่อประกอบธุรกิจ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนขนาดใหญ่ดีกว่าชุมชนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งมีธนาคารตั้งอยู่จำนวนน้อย สำหรับเงินฝากและเงินบริการสินเชื่อ ในปี พ.ศ. 2544 มีถึง 41,875 ล้านบาท และเงินให้บริการสินเชื่อ 15,749 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี มีเงินหมุนเวียน และเงินบริการสินเชื่อ อยู่ในอัตราที่สูง

ตารางที่ 13 การคลัง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
รายรับ	
1. รายได้แผ่นดิน	1,018,486,625.95
2. เงินฝากส่วนราชการ	47,760,599,737.08
3. เงินฝากธนาคาร	27,776,483,708.79
4. รับย้ายตัวเงิน	3,112,780,000.00
5. ขายบิลรับธนาคาร	11,561,000,000.00
6. อื่น ๆ	
รวม	91,229,350,071.82
รายจ่าย	
1. รายจ่ายตามงบประมาณ	8,026,457,714.49
2. เงินฝากส่วนราชการ	37,476,116,526.65
3. เงินฝากธนาคาร	20,935,234,398.20
4. รับย้ายตัวเงิน	8,296,149,199.39
5. ขายบิลรับธนาคาร	368,348,022.61
6. อื่น ๆ (รายจ่ายงบกลาง)	-
รวม	75,102,305,861.34

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 17.

ตารางที่ 14 แสดงรายได้ จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2543 - 2544

หน่วย : บาท

ประเภท	ปี พ.ศ. 2543	ปี พ.ศ. 2544
• ภาษีสุรา	821,100.00	37,473,800.00
• ค่าใบอนุญาต	903,025.00	975,710.00
• ค่าภาษีเครื่องดื่ม	1,727,963.66	1,285,898.16
• ค่ารายได้เบ็ดเตล็ดสุรา	14,551.00	78,172.00
• ค่าปรับเทียบคดี	633,960.74	595,436.76
• ค่าภาษีเครื่องปรับอากาศ	7,115,495.00	13,203,299.40
• ค่าภาษีรถยนต์	30,532.00	296,780.00
• ค่าจดทะเบียนภาษีเครื่องดื่ม	(ไม่มีข้อมูล)	(ไม่มีข้อมูล)
• ผลิตภัณฑ์เครื่องหอม	(ไม่มีข้อมูล)	(ไม่มีข้อมูล)
• แบทเตอรี	109,756.66	138,916.60
• สนามกอล์ฟ	1,517,177.47	2,015,974.43
• อื่นๆ - ภาษีรถจักรยานยนต์	83,283.00	79,074.00
- น้ำมันผลิตภัณฑ์น้ำมัน	(ไม่มีข้อมูล)	48,240.00
- ค่าปรับภาษีอากร	(ไม่มีข้อมูล)	(ไม่มีข้อมูล)
- ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด	(ไม่มีข้อมูล)	1,000.00
- ค่าขายของเบ็ดเตล็ด	(ไม่มีข้อมูล)	(ไม่มีข้อมูล)
รวม		56,192,301.35

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 17.

ตารางที่ 15 รายได้การจัดเก็บภาษีสรรพากร ปี พ.ศ. 2543 - 2544

ลำดับที่	รายการ	ปี 2543	ปี 2544
1	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	455,972,349.95	418,887,594.42
2	ภาษีเงินได้นิติบุคคล	191,384,488.38	227,188,322.30
3	ภาษีการค้า	24,045.49	19,963.68
4	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	285,838,074.13	625,159,585.13
5	ภาษีธุรกิจเฉพาะ	42,910,278.48	20,575,661.21
6	ภาษีดินทาง	-	-
7	อากรแสตมป์และรายได้อื่นๆ	27,553,215.23	27,235,881.03
8	อื่นๆ (ภท.รบ.รจ.)*	36,159,066.66	71,573,738.38
	รวมทั้งสิ้น	1,039,841,517.66	1,390,640,749.15

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 19.

หมายเหตุ * ภท. หมายถึง ภาษีเทศบาล . รบ. รายได้สุขาภิบาล รจ. หมายถึง รายได้จังหวัด

จากตารางที่ 13, 14 และ 15 พบว่า ในปี พ.ศ. 2544 จังหวัดราชบุรี มีเงินรายรับจากภาษีอากรจำนวน 91,229 ล้านบาท และมีรายจ่ายจำนวนเงิน 75,102 ล้านบาท แสดงว่า จังหวัดราชบุรีมีรายที่จะใช้จ่ายในการพัฒนาและเงินหมุนเวียนในธนาคารเป็นจำนวนมาก สำหรับรายได้มีรายได้จากภาษีสรรพสามิต 56,192 ล้านบาท และรายได้จากภาษีสรรพากร 1,390 ล้านบาท แสดงว่าเศรษฐกิจชุมชนของจังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับดี ผู้ประกอบการต่าง ๆ มีรายได้เสียภาษีให้รัฐมากพอสมควร

1.3 ด้านการอุตสาหกรรม

ตารางที่ 16 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ในชุมชนอำเภอตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2544

ชุมชน อำเภอตัวอย่าง	จำนวนโรงงาน* (โรง)	เงินทุน จดทะเบียน(บาท)	จำนวนแรงงาน (คน)
ขนาดใหญ่	312	21,727,064.39	29,446
ขนาดกลาง	61	1,344,735.00	1,132
ขนาดเล็ก	22	75,122.09	495
รวม	395	23,146,921.47	31,073

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 8.

หมายเหตุ * จำนวนโรงงานทั้งจังหวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 1,145 โรง

จากตารางที่ 16 พบว่า จังหวัดราชบุรี มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 1,145 โรง แสดงว่ามีสภาพการลงทุนและการผลิตสูง โดยเฉพาะในชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ มีการลงทุนอยู่ในระดับสูงพอสมควร

ตารางที่ 17 จำนวนสถานประกอบการ และจำนวนลูกจ้าง ในชุมชนอำเภอตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2544

ชุมชนอำเภอ	จำนวนสถานประกอบการ *1(แห่ง)	จำนวนลูกจ้าง*2 (คน)
ขนาดใหญ่	1,220	10,032
ขนาดกลาง	158	2,699
ขนาดเล็ก	102	1,419

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 8.

หมายเหตุ * 1 จำนวนสถานประกอบการทั้งจังหวัดราชบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 3,289 แห่ง

จากตารางที่ 17 พบว่า สถานประกอบการของชุมชนตัวอย่างอำเภอขนาดใหญ่ มีจำนวน 1,220 แห่ง ลูกจ้าง 16,032 คน เป็นสถานประกอบการของชุมชนตัวอย่างอำเภอขนาดกลาง มีจำนวน 158 แห่ง ลูกจ้าง 2,699 คน เป็นสถานประกอบการชุมชนอำเภอขนาดเล็ก มีจำนวน 102 โรง ลูกจ้าง 1,419 คน แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ มีผู้ลงทุนดำเนินการธุรกิจและการจ้างงานมากกว่าในชุมชนอำเภอขนาดกลางและขนาดเล็ก

1.4 ด้านการพาณิชย์และการบริการ

ตารางที่ 18 จำนวนนิติบุคคลที่จำแนกตามประเภทนิติบุคคล ปี พ.ศ. 2544 หน่วย : ราย

ประเภทนิติบุคคล	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
ห้างหุ้นสามัญ	11	11	11	10
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	1,142	1,197	1,255	1,424
บริษัท จำกัด	816	849	797	950
รวม	1,969	2,057	2,059	2,384

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 14.

ตารางที่ 19 จำนวน ราย ทุนจดทะเบียน นิติบุคคล ในจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

ที่	ชุมชน อำเภอ	ทั้ง จังหวัด (ราย)	ชุมชนอำเภอตัวอย่าง							
			บริษัท		หจก.		หสน.		รวมทั้งสิ้น	
			ราย	ทุน	ราย	ทุน	ราย	ทุน	ราย	ทุน
1	ขนาดใหญ่	146	19	43,000	30	26,887	-	-	49	69,887
2	ขนาดกลาง		4	3,000	5	45,000	-	-	9	7,500
3	ขนาดเล็ก		3	5,000	-	-	-	-	3	5,000

ที่มา : สำนักพาณิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544 (ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544), 38.

จากตารางที่ 18 และ 19 พบว่า จังหวัดราชบุรี มีผู้ประกอบการธุรกิจภาคเอกชน จดทะเบียน 146 ราย เป็นบริษัท 65 ราย เงินทุน 127,500,000 บาท เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด 81 ราย เงินทุน 119,367,000 บาท ในชุมชนตัวอย่างอำเภอขนาดใหญ่ มีนิติบุคคลจำนวน 49 ราย เงินทุน 69,887,000 บาท ชุมชนตัวอย่างอำเภอขนาดกลาง มีนิติบุคคล 9 ราย เงินทุน 7,500,000 บาท ชุมชนตัวอย่างอำเภอขนาดเล็ก มีนิติบุคคล 3 ราย เงินทุน 5,000,000 บาท แสดงให้เห็นว่าการค้าและการลงทุนของชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ มีการค้าขายและการลงทุนเป็นจำนวนมาก ส่วนชุมชนอำเภอขนาดกลางและขนาดเล็กมีการลงทุนค้าขายในจำนวนน้อยและมีจำนวนแตกต่างกัน

ตอนที่ 2

วิเคราะห์การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรีของผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกแนวทางการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1. ด้านการรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรีก่อนเข้าร่วมโครงการ
 2. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
 3. แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 20 แสดงสภาพการรับรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการ

ชุมชนอำเภอ	สภาพการรับรู้โครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง			
	เคยรับรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ไม่เคยรับรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ขนาดใหญ่	25	92.59	2	7.41
ขนาดกลาง	20	79.07	7	20.93
ขนาดเล็ก	24	88.88	3	11.12

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทั้ง 3 ชุมชน ส่วนใหญ่เคยได้รับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมาก่อนเข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในชุมชนขนาดใหญ่เคยรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.59 รองลงมา คือผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในชุมชนขนาดเล็ก และขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 88.88 และ 79.07 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 ลักษณะการรับรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

แหล่งการรับรู้	ขนาดชุมชนอำเภอตัวอย่าง					
	ชุมชนอำเภอ ขนาดใหญ่		ชุมชนอำเภอ ขนาดกลาง		ชุมชนอำเภอ ขนาดเล็ก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่	5	20.00	4	20.00	10	41.17
2. โทรทัศน์	16	64.00	10	50.00	9	37.50
3. การประชุม/อบรม	3	12.00	5	25.00	5	20.83
4. หนังสือพิมพ์	1	4.00	1	5.00	0	0.00
รวม	25	100.00	20	100.00	24	100.00

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

จากตารางที่ 21 พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ของชุมชนอำเภอตัวอย่างมีรูปแบบของการรับรู้ที่แตกต่างกัน 2 รูปแบบ กล่าวคือ ชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดใหญ่ และชุมชนอำเภอขนาดกลาง จะรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากสื่อโทรทัศน์เป็นหลัก โดยมีส่วนหนึ่งที่อัตราส่วนไม่มากนักที่รับรู้จากการประชุม/อบรม ส่วนแหล่งจากการรับรู้จากแหล่งหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชนน้อยมาก ถึงไม่มีเลย ชุมชนอำเภอขนาดเล็กการรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ จากเจ้าที่เป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 22 หน่วยงานที่ชุมชนต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนพึ่งตนเอง

หน่วยงาน	ชุมชนอำเภอขนาดใหญ่		ชุมชนอำเภอนากลาง		ชุมชนอำเภอขนาดเล็ก	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
● อบต.	10	37.0	9	33.33	9	33.33
● สำนักงาน พัฒนาชุมชนอำเภอ	8	29.62	8	29.62	7	25.92
● สำนักงาน เกษตรอำเภอ	5	18.51	7	25.92	5	18.51
● ที่ทำการ ปกครองอำเภอ	2	7.40	3	11.11	4	14.81
● สำนักงาน สาธารณสุขอำเภอ	1	3.70	0	0.00	1	3.70
● อื่น ๆ (กศน.)	1	3.70	1	3.70	1	3.70
รวม	27	100.00	27	100.00	27	100.00

จากตารางที่ 22 พบว่า หน่วยงานที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน โครงการมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบล รongลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงานเกษตรอำเภอ ตามลำดับ

2.2 แนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทั้ง 3 ชุมชน ได้แสดงความ
 คิดเห็น แนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 23 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน จำแนกตามขนาดชุมชน

ชุมชน		
อำเภอขนาดใหญ่	อำเภอขนาดกลาง	อำเภอขนาดเล็ก
<ul style="list-style-type: none"> ● วางแผนพัฒนาบุคลากร (92.59%) ● รวมกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น (88.88) ● ให้กลุ่มบริหารงานตนเอง (85.18%) ● พัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง (74.07%) ● พัฒนาจิตใจให้สมาชิก รู้จักเสียสละ (74.07%) 	<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาจิตใจให้สมาชิกมีความ เสียสละ (96.29%) ● ให้สมาชิกรู้จัก ประหยัด(92.59%) ● รวมกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น(85.18%) ● พัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง(81.48%) 	<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาอาชีพให้ ● สมาชิกมีรายได้ (100.00%) ● รวมกลุ่มสมาชิกให้ มากขึ้น(92.25%) ● ให้กลุ่มมีความรู้ด้านการ วางแผน (74.07%) ● พัฒนาจิตใจให้เป็น ผู้เสียสละ(55.55%) ● ไม่ออกความเห็น(11.11%)

จากตารางที่ 23 พบว่า แนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของชุมชน
 อำเภอขนาดใหญ่มองว่า ควรมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรเป็นอันดับแรก การรวมกลุ่มอาชีพ และ
 ให้ กลุ่มบริหารตนเองเป็นเรื่องรอง สำหรับชุมชนอำเภอขนาดกลางมองว่า แนวทางการ
 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ควรมีการพัฒนาด้านจิตใจให้สมาชิกมีการเสียสละ และให้
 สมาชิกรู้จักประหยัดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ส่วนการรวมกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้นและ
 การพัฒนางroupให้เข้มแข็งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญรองลงมา ส่วนชุมชนขนาดเล็กมองว่า
 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ควรพัฒนาด้านอาชีพให้สมาชิกมีรายได้เป็น
 เรื่องแรก และการรวมกลุ่มสมาชิกเป็นเรื่องรอง

ตอนที่ 3

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และแนวทางการแก้ไข

3.1 ปัญหา/อุปสรรคการดำเนินงาน

การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี มีปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในแต่ละมาตรการ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรการนำ (มาตรการทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน)

มาตรการ	ประเด็นปัญหา		
	ชุมชนอำเภอ ขนาดใหญ่	ชุมชนอำเภอ ขนาดกลาง	ชุมชนอำเภอ ขนาดเล็ก
1. มาตรการนำ (มาตรการทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรผสมผสาน)	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านศัตรูพืช - ขาดความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - ขาดเงินทุน - ขาดความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุน - ขาดความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ - มีพื้นที่น้อยกว่าเกณฑ์ทฤษฎีใหม่ 	(ไม่ได้ดำเนินการ)

จากตารางที่ 24 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรการนำ (มาตรการทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน) ของชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ และชุมชนอำเภอขนาดกลาง ที่เหมือนกัน คือ การขาดความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ และขาดเงินทุน ส่วนปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ปัญหาด้านศัตรูพืช ปัญหาการแปรรูปผลผลิตการเกษตร และปัญหาการมีพื้นที่น้อยกว่าเกณฑ์ทฤษฎีใหม่

ตารางที่ 25 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรการหลัก (มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และ
กองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน)

มาตรการ	ประเด็นปัญหา		
	ชุมชนอำเภอ ขนาดใหญ่	ชุมชนอำเภอ ขนาดกลาง	ชุมชนอำเภอ ขนาดเล็ก
2.มาตรการหลัก (มาตรการกลุ่มออม ทรัพย์และกองทุนเงิน หมุนเวียนในชุมชน)	-การบริหารงานกลุ่ม -กรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจ	-ไม่มีเวลาให้กับกลุ่ม -กรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ -ขาดเงินทุน	-ขาดเงินทุน - สมาชิกไม่มีเวลา ให้กับกลุ่ม - การรวมตัวยังไม่ เข้มแข็ง

จากตารางที่ 25 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรการหลัก (มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน) ที่เหมือนกันในชุมชนขนาดใหญ่และชุมชนอำเภอขนาดกลาง คือ กรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สำหรับปัญหาที่เหมือนกันระหว่างชุมชนอำเภอขนาดกลางและชุมชนอำเภอขนาดเล็กคือ ปัญหาการขาดเงินทุน สมาชิกไม่มีเวลาให้กับกลุ่ม ส่วนปัญหาที่แตกต่างกัน ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานกลุ่ม และปัญหาการรวมตัวยังไม่เข้มแข็ง

ตารางที่ 26 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรการเสริม

มาตรการ	ชุมชนอำเภอ ขนาดใหญ่	ชุมชนอำเภอ ขนาดกลาง	ชุมชนอำเภอ ขนาดเล็ก
	ประเด็นปัญหา		
3.มาตรการเสริม			
3.1 มาตรการพัฒนากลุ่ม อาชีพ	-งบประมาณสนับสนุนไม่ เพียงพอ -ขาดความรู้ทางด้าน เทคนิคการผลิต	-งบประมาณสนับสนุนไม่ เพียงพอ	(ไม่ได้ดำเนินการ)
3.2 มาตรการตลาดนัด ชุมชน/ลานค้า ชุมชน	-ผลผลิตไม่ได้ราคา -ตลาดนัดมีไม่ครอบคลุม ทุกพื้นที่	-ผลผลิตไม่ได้ราคา -ตลาดนัดมีไม่ครอบคลุม ทุกพื้นที่	-ผลผลิตไม่ได้ราคา -ตลาดนัดมีไม่ ครอบ คลุมทุกพื้นที่
3.3 มาตรการพัฒนา เครือข่ายร้านค้า ชุมชน	-การรวมกลุ่มยังไม่ขยายจน ถึงระดับเป็นเครือข่ายร้านค้า ชุมชนระหว่างกันเป็นเพียง ร้านค้าย่อย -การรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง -ขาดการประชาสัมพันธ์ -ขาดพื้นที่จัดทำร้านค้าชุมชน	-ยังไม่จัดเป็นเครือข่ายมี ร้านค้าย่อย	-ยังไม่จัดเป็น เครือข่ายร้านค้ามี น้อย -ร้านค้ายังไม่เข้มแข็ง พอ

จากตารางที่ 26 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามมาตรการเสริม (มาตรการกลุ่มอาชีพ) ซึ่งมีอยู่ประการ คือ มาตรการพัฒนากลุ่มอาชีพ มาตรการการจัดลานค้า/ตลาดนัดชุมชน และมาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน ในมาตรการพัฒนากลุ่มอาชีพ พบว่า ปัญหาที่เหมือนกัน ได้แก่ งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ปัญหาที่แตกต่างกัน ได้แก่ การขาดความรู้ด้านเทคนิคการผลิต

มาตรการการจัดลานค้าชุมชน/ตลาดนัดชุมชน พบว่า ปัญหาที่เหมือนกัน ได้แก่ ผลผลิตไม่ได้ราคา ตลาดนัดมีไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

มาตรการการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน พบว่า ปัญหาที่เหมือนกัน ได้แก่ การที่ยังไม่ได้มีการจัดเป็นเครือข่าย เนื่องจากร้านค้ามีน้อย ร้านค้ากลุ่มยังไม่เข้มแข็ง ส่วนปัญหาที่แตกต่างกัน ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีพื้นที่ในการทำร้านค้าชุมชน

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี เมื่อเกิดปัญหา อุปสรรค สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ผู้บริหารระดับอำเภอและผู้บริหารระดับจังหวัด ได้แก้ไข รายละเอียดปรากฏตามตารางดังนี้

ตารางที่ 27 แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯ ตามมาตรการนำ ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการและผู้บริหารทุกระดับ

มาตรการ	ผู้บริหารระดับจังหวัด	ผู้บริหารระดับอำเภอ	เจ้าหน้าที่ระดับตำบล	สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ
1.มาตรการนำ (มาตรการทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน	1.กำกับดูแล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ 2.บูรณาการงบประมาณ จากส่วนราชการ 3.ติดตาม รับผิดชอบ 4.ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ 5.ประเมินผลโครงการ	1.นิเทศงานเจ้าหน้าที่ระดับตำบล 2.บูรณาการงบประมาณส่วนราชการอำเภอที่รับผิดชอบ 3.ฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และผู้เข้าร่วมโครงการ 4. เกษตรแผนใหม่ 5.รายงานปัญหาอุปสรรคให้จังหวัดทราบ	1.ติดตามผลการดำเนินงาน 2..ให้ความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกร 3.รายงานปัญหาอุปสรรคให้อำเภอทราบ 4. ร่วมจัดทำแผนเพื่อเสนอของบประมาณร่วมกับสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ	1.ประสานขอความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนด้านงบประมาณ 2.จัดทำแผนงานโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิิตการเกษตร

จากตารางที่ 27 แนวทางแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการฯ ตามมาตรการนำ (ทฤษฎีใหม่) ของผู้บริหารระดับจังหวัด ระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่ระดับตำบล และสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีรายละเอียดดังนี้

ผู้บริหารระดับจังหวัดจะมีบทบาทในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในส่วนของการดำเนินงานโครงการทฤษฎีใหม่เกษตรผสมผสาน กล่าวคือเป็นผู้คอยกำกับดูแลการปฏิบัติงานในส่วนที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับอำเภอ และเจ้าหน้าที่ระดับตำบลให้เป็นไปตามนโยบาย ขั้นตอนและวัตถุประสงค์ เพื่อให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผู้บริหารระดับอำเภอจะมีบทบาทเป็นผู้นิเทศงาน การแนะนำให้ความรู้ โดยการฝึกอบรม/ประชุม แก่เจ้าหน้าทีระดับตำบล เพื่อนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาให้กับเจ้าหน้าที่ระดับตำบล

เจ้าหน้าที่ระดับตำบลจะมีบทบาทในการดำเนินงานติดตามผลการดำเนินงาน และให้ความรู้คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ

สำหรับสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะมีบทบาทด้านการประสานขอความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนจัดทำแผนงานโครงการเพื่อเสนอของบประมาณ

ตารางที่ 28 แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯตามมาตรการหลัก ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการและผู้บริหารทุกระดับ

มาตรการ	ผู้บริหารระดับจังหวัด	ผู้บริหารระดับอำเภอ	เจ้าหน้าที่ระดับตำบล	สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ
2. มาตรการหลัก (มาตรการกลุ่ม ออมทรัพย์และกองทุนหมุนเวียนในชุมชน	1.กำกับดูแลให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับและสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ 2.จัดสรรงบประมาณสนับสนุนกลุ่มที่มีผลงานดี 3.ให้คำแนะนำแก่กลุ่มที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ 4.มอบนโยบายแก่เจ้าหน้าที่ให้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ 5.พัฒนานุเคราะห์ให้ความรู้ความสามารถในการดำเนินการเรื่องกลุ่มออมทรัพย์	1. ติดตามและประเมินผลโครงการ 2.ให้ความรู้การดำเนินงานเรื่องกลุ่มออมทรัพย์แก่เจ้าหน้าที่ระดับตำบลและสมาชิก 3.สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพิ่ม	1.สนับสนุนช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม 2.ฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องกลุ่มออมทรัพย์แก่กรรมการกลุ่มและสมาชิก 3.ร่วมจัดทำแผนงานปรับปรุงและพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ให้เข้มแข็ง	1.จัดทำวารสารข่าวการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ 2.จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มขึ้น 3.จัดฝึกอบรมเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม

จากตารางที่ 28 แนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯตามมาตรการหลัก (กลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน) พบว่า ผู้บริหารระดับจังหวัดมีบทบาทในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ คือ เน้นให้ผู้บริหารระดับอำเภอ และเจ้าหน้าที่ระดับตำบลดำเนินงานตามโครงการฯ ให้เป็นไปตามระเบียบ ขั้นตอน และวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ที่ส่วนราชการผู้รับผิดชอบกำหนดจัดสรรงบประมาณให้พื้นที่ที่มีแผนงานโครงการกำหนด

ผู้บริหารระดับอำเภอมีบทบาทในการติดตามและประเมินผลโครงการแนะนำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับตำบล และเป็นທີ່ปรึกษาในการแก้ไข้ปัญหา

เจ้าหน้าที่ระดับตำบลมีบทบาทในการช่วยเหลือโครงการฯ ให้เป็นไปตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเพิ่มขึ้น

สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ประชาชนทั่วไปทราบ จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มเติม และประสานเจ้าหน้าที่เพื่อฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ให้สมาชิกทราบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 29 แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯตามมาตรการเสริม ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการและผู้บริหารทุกระดับ

มาตรการ	ผู้บริหารระดับจังหวัด	ผู้บริหารระดับอำเภอ	เจ้าหน้าที่ระดับตำบล	สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ
3.มาตรการเสริม 3.1.มาตรการพัฒนากลุ่มอาชีพ	1.กำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ 2.บูรณาการงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ 3.ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เรื่องการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ	1.นิเทศงานและให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่และสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ 2.ประสานแทนการดำเนินงานเพื่อกลุ่มอาชีพ 3.ฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ	1.สนับสนุนด้านวิชาการแก่กลุ่มอาชีพ 2.จัดทำแผนงานเพื่อพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง	1.ระดมทุนจากสมาชิกเพิ่มมากขึ้น 2. จัดหาสถานที่เพื่อเป็นศูนย์รวมของกลุ่ม
3.2 มาตรการจัดลานค้าชุมชน/ตลาดนัดชุมชน	1.ดูแลและสนับสนุนนโยบายการจัดลานค้าชุมชนแก่อำเภอ 2.ช่วยเหลือแก้ปัญหาอุปสรรคทุกขั้นตอน	1.นิเทศงานและให้คำแนะนำการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ 2.ประสานหน่วยราชการต่างๆ ช่วยเหลือสนับสนุนโครงการ	1.ดำเนินงานโครงการร่วมกับสมาชิก 2.จัดทำแผนการพัฒนาโครงการให้ดียิ่งขึ้นสามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกเพิ่มขึ้น	1. จัดพื้นที่สำหรับจัดลานค้าชุมชนและตลาดนัดชุมชนเพิ่มขึ้น 2. เก็บภาษีตลาดนัดเร่ร่อน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับร้านค้าในพื้นที่ 3. ให้ความสนใจโครงการลานค้า/ตลาดนัดชุมชนให้มากขึ้น
3.3มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน	1.สนับสนุนด้านวิชาการ 2.สนับสนุนด้านงบประมาณ 3.กำกับดูแลการดำเนินงานตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จ 4.นิเทศและติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ	1.ให้คำแนะนำและช่วยเหลือการดำเนินงานตามมาตรการแก่เจ้าหน้าที่ระดับตำบล 2.พัฒนาเครือข่ายร้านค้าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม 3.จัดทำแผนงานเสนอของงบประมาณ	1.ให้ความรู้และสนับสนุนด้านวิชาการแก่สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ 2.ร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ	1.ให้รัฐเป็นแกนนำในการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน 2.อบรมให้ความรู้แก่ร้านค้าชุมชนเพื่อนำไปสู่เครือข่ายร้านค้าชุมชนเข้มแข็ง

จากตารางที่ 29 แนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการฯตามมาตรการเสริม (มาตรการการพัฒนากลุ่มอาชีพ, มาตรการการจัดลานค้าชุมชน / ตลาดนัดชุมชน และมาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน) ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการและผู้บริหารทุกระดับ พบว่า บทบาทในการแก้ไขปัญหาของผู้บริหารระดับจังหวัดกำกับดูแลการดำเนินงานของผู้บริหารระดับอำเภอ และเจ้าหน้าที่ระดับตำบลให้โครงการฯ เป็นไปตามขั้นตอน วัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้ รวมทั้งพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนพื้นที่

ผู้บริหารระดับอำเภอ เป็นผู้เฝ้าระวังให้ความรู้ คำแนะนำ และการดำเนินงานแก่เจ้าหน้าที่ระดับตำบล รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคระหว่างการดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่ระดับตำบล สนับสนุนด้านวิชาการแก่สมาชิกกลุ่ม และร่วมจัดทำแผนงานโครงการ เพื่อพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง

สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ จะต้องระดมทุนจากสมาชิกให้มากขึ้น โดยการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และประสานส่วนราชการหรือภาคเอกชนเพื่อหาสถานที่ในการดำเนินงานตามโครงการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2544 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. ศึกษาการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ
2. ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเอง และแนวทางแก้ไข

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 ชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนตำบล หมู่บ้าน ประชากรมาก ซึ่งประกอบไปด้วยชุมชนในเขตอำเภอเมืองราชบุรี บ้านโป่ง และโพธาราม ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือก 1 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมืองราชบุรี
2. กลุ่มที่ 2 ชุมชนอำเภอขนาดกลาง ซึ่งมีจำนวนตำบล หมู่บ้าน ประชากรมากรองลงมา จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอปากท่อ อำเภอบางแพ ผู้วิจัยคัดเลือกอำเภอได้แก่อำเภอปากท่อ
3. ชุมชนอำเภอขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนตำบล หมู่บ้าน และประชากรน้อย จำนวน 4 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง และกิ่งอำเภอบ้านคา ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือก 1 อำเภอ ได้แก่อำเภอสวนผึ้ง

ขอบเขตเกี่ยวกับมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 5 ประการ คือ

1. มาตรการนำ ได้แก่ มาตรการทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน
2. มาตรการหลัก ได้แก่ มาตรการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน
3. มาตรการเสริม ได้แก่ มาตรการพัฒนากลุ่มอาชีพ มาตรการจัดลานค้าชุมชน/ตลาดนัดชุมชน มาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Instructured Interview) แบ่งออกเป็น 4 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้ใหญ่บ้านและผู้เข้าร่วมโครงการ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานภายในตำบลและภาคเอกชน

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารระดับอำเภอ

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารระดับจังหวัด

ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากบุคคล 4 กลุ่มตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นแล้วผู้วิจัยยังใช้ข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์กับบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดใหญ่ที่มีผลการดำเนินงานในระดับดี ปานกลาง ต่ำ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดกลางที่มีผลการดำเนินงานในระดับดี ปานกลาง ต่ำ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดเล็กที่มีผลการดำเนินงานในระดับดี ปานกลาง ต่ำ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพเศรษฐกิจชุมชน ของจังหวัดราชบุรี ก่อนเริ่มโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทั้ง 3 ประเด็นคือ

1.1 การเงินและการคลัง พบว่า จังหวัดราชบุรีมีธนาคารพาณิชย์ทั้งจังหวัด 49 แห่ง 8 สาขาย่อย ที่สามารถให้บริการรับฝากเงิน และให้บริการสินเชื่อ เป็นธนาคารอยู่ในชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ 33 แห่ง 7 สาขาย่อย เป็นธนาคารอยู่ในชุมชนอำเภอขนาดกลาง 13 แห่ง และในชุมชนอำเภอขนาดเล็ก 3 แห่ง และ 1 สาขาย่อย ในปี 2544 มีเงินฝาก 41,875.520 ล้านบาท และเงินให้บริการสินเชื่อ 15,749.810 ล้านบาท ภาษีอากรที่ได้รับ ปี พ.ศ. 2544 จังหวัดราชบุรีจัดเก็บภาษีสรรพากร จำนวน 1,390,640,749.15 ล้านบาท และภาษีสรรพสามิตได้เป็นจำนวนเงิน 56,192,301.35 บาท ทำให้เห็นว่า จังหวัดราชบุรีมีเงินทุนหมุนเวียน และเงินในการประกอบธุรกิจสูงในระดับหนึ่ง ที่ทำให้จังหวัดสามารถจัดเก็บภาษีจากการประกอบกิจการทั้งที่เป็นภาษีสรรพากรและภาษีสรรพสามิตได้สูงพอประมาณ

1.2 การอุตสาหกรรม พบว่า จังหวัดราชบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 395 โรง มีทุนจดทะเบียน 23,146,921.474 ล้านบาท มีลูกจ้าง 31,073 คน แสดงให้เห็นว่า จังหวัดราชบุรีมีการลงทุนการผลิตมาก และการจ้างงานเป็นจำนวนมาก ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ต่อหัวอยู่ในระดับหนึ่ง

1.3 การพาณิชย์และการบริหาร จังหวัดราชบุรี มีจำนวนนิติบุคคลทั้งหมด 2,384 มีเงินทุนที่จดทะเบียนในปี 2544 จำนวนเงิน 34,847 ล้านบาทนอกจากนี้ยังมีสถานประกอบการ อีก 3,289 แห่ง มีลูกจ้าง 55,397 คน แสดงให้เห็นว่า จังหวัดราชบุรีมีแหล่งการค้าขาย การประกอบธุรกิจ ทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบธุรกิจในระดับสูงพอประมาณ

โดยสรุปแล้วภาวะเศรษฐกิจพึ่งตนเองของชุมชนจังหวัดราชบุรีก่อนมีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองนั้นอยู่ในระดับที่ดีพอประมาณ แต่มีลักษณะกระจุกตัวอยู่ในเขตชุมชนขนาดใหญ่เท่านั้น ดังนั้นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองจึงยังคงมีความจำเป็นต่อชุมชนจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่

2. การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า

2.1) ด้านการรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ของชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน เคยได้รับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ มาก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยมีรูปแบบการรับรู้แตกต่างกัน คือ ชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดใหญ่ และขนาดกลาง จะรับรู้เกี่ยวกับโครงการจากทางสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดเล็กจะรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่เป็นส่วนใหญ่

2.2) ด้านหน่วยงานที่ชุมชนต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือ.....พบว่า หน่วยงานที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนโครงการ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือมากที่สุด รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงานเกษตรอำเภอ ตามลำดับ โดยที่ หน่วยงานสาธารณสุขอำเภอ..เป็นหน่วยงานที่ชุมชนเกือบจะไม่ต้องการให้ช่วยเหลือหรือสนับสนุนโครงการฯ เลย

2.3) .ด้านแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พบว่า แนวทางการเสริมสร้างความของชุมชนขนาดใหญ่ จะมีชุมชนต่อจากชุมชนขนาดอื่น โดยมุ่งเน้น การวางแผนพัฒนาบุคลากรเป็นอันดับแรก และให้กลุ่มบริหารงานกันเองเป็นเรื่องรอง ในขณะที่ชุมชนขนาดกลางมองว่าแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ควรมีการพัฒนาจิตใจ และให้สมาชิกมีการเสียสละและให้สมาชิกรู้จักประหยัดเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอันดับต้น ส่วนการรวมกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้นและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญรองลงมา ส่วนชุมชนขนาดเล็กมองว่าแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ควรมีการพัฒนาด้านอาชีพให้สมาชิกมีรายได้เป็นอันดับแรก

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง /จังหวัดราชบุรี และแนวทางแก้ไข พบว่า

3.1 มาตรการนำ(ทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน) ปัญหาที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนประสบ คือ การขาดความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ และขาดเงินทุน

3.2 ตามมาตรการหลัก (มาตรการกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนเงินหมุนเวียน) ปัญหาที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนประสบ คือ ขาดเงินทุน กรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

3.3 มาตรการเสริม ในเรื่องมาตรการกลุ่มอาชีพ ปัญหาที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนประสบ คือ งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ในมาตรการตลาดนัด/ลานค้าชุมชน ปัญหาที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนประสบ คือ ผลผลิตไม่ไ้ราคา และการดำเนินงานไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในส่วนมาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน ปัญหาที่ชุมชนอำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนประสบ คือ ยังไม่ได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่แท้จริง

3.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการดำเนินโครงการฯ ตามมาตรการนำ มาตรการหลัก และมาตรการเสริม ผู้บริหารระดับจังหวัดมีบทบาทในการกำกับดูแล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารระดับอำเภอมีบทบาทในการนิเทศงาน เจ้าหน้าที่ระดับตำบลต้องมีบทบาทในการติดตามผล การช่วยเหลือสมาชิก สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการมีบทบาทด้านการประสานความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูล ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ พัฒนาชุมชนเศรษฐกิจพึ่งตนเอง ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 ด้านการรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน เคยได้รับรู้เกี่ยวกับโครงการมาก่อนเข้าร่วมโครงการฯ โดยมีรูปแบบการรับรู้แตกต่างกัน ชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดใหญ่ และชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดกลาง จะรับรู้จากสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากปัจจุบันสื่อสารมวลชนที่ประชาชนนิยมบริโภคมากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์เพราะเหตุว่า ประชาชนสามารถจัดหามาประจำบ้านได้ด้วยราคาไม่แพง ได้เห็นทั้งภาพ ได้ยินทั้งเสียง โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่และกลางเป็นชุมชนที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทำให้ได้รับความรู้จากสื่อประเภทนี้ได้มากกว่าแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ส่วนชุมชนอำเภอขนาดเล็กจะรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความเป็นชนบทมาก อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัด มีสภาพเป็นป่าเขา บางแห่งยังไม่มีไฟฟ้าใช้จำเป็นต้องพึ่งเจ้าหน้าที่และประกอบกับตัวเจ้าหน้าที่เอง ได้เพิ่มความเอาใจใส่ชุมชนในชนบทมากเป็นพิเศษ มากกว่าชุมชนขนาดอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรพล กาญจนจิตรรา และ ประภาส ศิลปธรรมิ (2529 : 80) ที่ได้ข้อค้นพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มอาชีพประสบผลสำเร็จคือได้รับคำแนะนำ และให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่แก่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมนึก ปัญญาสิงห์ (2524 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือการได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานก่อนและหลังการฝึกอบรมคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบผลสำเร็จได้

1.2 หน่วยงานที่อำเภอตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชน ต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนมากที่สุด ได้แก่ อบต. เนื่องจากเป็นหน่วยงานหลักที่ตั้งอยู่ภายในตำบลมีสมาชิกซึ่งมีคนในหมู่บ้าน หมู่ละ 2 คน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างรวดเร็ว รองลงมาคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอและสำนักงานเกษตรอำเภอ เนื่องจากมีข้าราชการปฏิบัติงานอยู่ในชุมชนได้แก่ พัฒนาการและเกษตรตำบล สำหรับหน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนโครงการฯ น้อยที่สุด ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเนื่องจาก ลักษณะงานไม่เกี่ยวข้องกัน และไม่ได้รับผิดชอบ ในมาตรการที่ดำเนินงาน

1.3 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พบว่า แต่ละชุมชนมองต่างกัน โดยชุมชนอำเภอตัวอย่างขนาดใหญ่ มองว่า การวางแผนพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญในอันดับต้น ในชุมชนอำเภอตัวอย่างอำเภอขนาดกลางมองว่า ควรพัฒนาจิตใจให้สมาชิกมีความเสียสละ และชุมชนอำเภอขนาดเล็กมองว่า การพัฒนาอาชีพให้สมาชิกมีรายได้ก่อนเป็นอันดับต้นๆ เพราะเหตุว่า ในชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ สมาชิกพอมีฐานะทำให้มีความคิดว่า การพัฒนาคนเป็นสิ่งสำคัญ หากคนมีความรู้และความเข้าใจ และความสามารถแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาได้ สำหรับชุมชนในอำเภอขนาดกลาง มองว่า การพัฒนาจิตใจให้สมาชิกมีความเสียสละ เพราะถ้าทุกคนมีจิตใจที่เสียสละไม่คิดถึงประโยชน์ส่วนตนแล้ว จะทำให้การทำงานเจริญก้าวหน้า ไม่มีคนคิดเอา

รัดเอาเปรียบ สมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ส่วนชุมชนอำเภอขนาดเล็ก มองว่า ควรพัฒนาอาชีพให้มีรายได้ เป็นเรื่องหลัก เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในชุมชนตัวอย่างอำเภอขนาดเล็ก มีฐานะยากจน ทำให้คิดว่า ควรให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกและประชาชนทั่วไปให้สูงขึ้น มุ่งเน้นให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์

2. ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ตามมาตรการนำ มาตรการหลัก และมาตรการเสริม พบว่า มาตรการนำมีปัญหาการขาดความรู้ด้านการวางแผน ด้านการเกษตรแผนใหม่ และขาดเงินทุนในชุมชนอำเภอขนาดใหญ่ และชุมชนอำเภอขนาดกลาง ปัญหาที่แตกต่างกันได้แก่ปัญหาด้านศัตรูพืช ปัญหาการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร ปัญหาพื้นที่ที่น้อยต่อเกณฑ์เกษตรทฤษฎีใหม่ ปัญหาการขาดความรู้ด้านเกษตรแผนใหม่ จากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรมีความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่จากเจ้าหน้าที่ที่น้อยมาก เนื่องจากอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เกษตรมีไม่เพียงพอ และมีการกิจด้านอื่นมาก ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ทั่วถึง และเพียงพอ ส่วนสื่ออย่างอื่นเช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เกษตรกรไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง จะเข้าใจในรายละเอียด วิชาการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ปัญหาด้านเงินทุน เนื่องจากการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ ต้องลงทุนสูง ถ้าพึ่งเกษตรกรไม่สามารถจะดำเนินการได้เองทั้งหมด จำเป็นต้องพึ่งส่วนราชการ เช่น อบต. เพื่อจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้ เช่น การขุดสระน้ำ การขุดบ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น ปัญหาการแปรรูปผลผลิต จากการสัมภาษณ์พบว่า ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ เช่น ผลไม้ เมื่อราคาตกต่ำทำให้นำเสียบ ไม่สามารถจะแปรรูปผลผลิตเพื่อจะจำหน่ายทดแทนได้ ซึ่งสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ประสานงานไปยังเกษตรอำเภอเพื่อดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ ปัญหาพื้นที่น้อยกว่าเกณฑ์เกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีฐานะยากจน และมีพื้นที่จำกัดไม่สามารถดำเนินการโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างสมบูรณ์ตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 ได้ มาตรการหลัก (มาตรการกลุ่มออมทรัพย์ หรือกองทุนเงินหมุนเวียนในชุมชน) พบว่า ปัญหาในชุมชนขนาดใหญ่และขนาดกลาง คือ การขาดความรู้ ความเข้าใจ และปัญหาในชุมชนขนาดกลางและขนาดเล็ก คือ การขาดเงินทุน สำหรับปัญหาที่ต่างกันคือ ปัญหาการบริหารงานกลุ่ม การรวมตัวยังไม่เข้มแข็ง

3. แนวทางแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคในมาตรการนำ มาตรการหลัก และมาตรการเสริม ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละระดับมีบทบาท มีบทบาท แยกได้ดังนี้

3.1 ในระดับผู้บริหารระดับจังหวัด พบว่า มีหน้าที่กำกับดูแล ให้งานเป็นไปตามขั้นตอน วัตถุประสงค์ ระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานดูแลรับผิดชอบในฐานะผู้บริหารระดับจังหวัด จะคอยกำกับดูแลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น

3.2 ในระดับอำเภอ พบว่า ผู้บริหารระดับอำเภอมีบทบาทในการนิเทศงาน ให้ความรู้ เพิ่มพูนประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ระดับตำบลและสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารระดับอำเภอจะอยู่ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ในฐานะผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ดังนั้น การนิเทศงานของผู้บริหารระดับอำเภอจะสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3.3 เจ้าหน้าที่ระดับตำบล มีบทบาทเป็นผู้ติดตามผลการดำเนินงาน ช่วยเหลือสมาชิกและร่วมดำเนินงานตามโครงการ เป็นที่ปรึกษาใกล้ชิดให้กับกลุ่ม เมื่อกลุ่มมีปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่

3.4 สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ มีบทบาทประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหา ทั้งด้านงบประมาณ และการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

อาศัยข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้เสนอข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิจัย พบว่า การรับรู้ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่เคยรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ มาก่อน โดยรับรู้จากสื่อโทรทัศน์ ซึ่งการรับรู้จากสื่อดังกล่าวอาจจะได้รายละเอียด หลักการ ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานของโครงการฯ ไม่เพียงพอ ดังนั้น ผู้รับผิดชอบควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ

2. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ตามมาตรการที่ดำเนินการ ได้แก่ มาตรการนำ (ทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรผสมผสาน) มาตรการหลัก (กลุ่มออมทรัพย์และกองทุนหมุนเวียนในชุมชน) มาตรการเสริม (มาตรการการพัฒนากลุ่มอาชีพ มาตรการการจัดลานค้า / ตลาดนัดชุมชน และมาตรการพัฒนาเครือข่ายร้านค้าชุมชน) ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ผลผลิตไม่ได้ราคา คณะกรรมการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ขาดความรู้เรื่องเกษตร การรวมตัวของกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง ดังนั้น ส่วนราชการที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรการ ควรวางแผนงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และพัฒนากิจกรรมของมาตรการต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยทำการแยกศึกษาในแต่ละมาตรการ ๆ ไป

2. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนที่มีผลการดำเนินงานในระดับดี และชุมชนที่มีผลการดำเนินงานในระดับต่ำ เพื่อเป็นข้อมูลนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. กองพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม. “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรี.” กรุงเทพฯ : กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน, 2539.

_____. “การศึกษากระบวนการพัฒนา ชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจชนบท มีผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัวซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพด้านทอผ้าที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชนในปี 2537.” 2541. (อัคราเสนา)

_____. “ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการออมระดับครัวเรือน.” 2542. (อัคราเสนา)

กรมการพัฒนาชุมชน. กลุ่มงานส่งเสริมกิจกรรมชุมชน, ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 9. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองโดยวิธีการพัฒนาชุมชน.” 2541. (อัคราเสนา)

กรรมณีภา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

กระทรวงมหาดไทย. กรมการปกครอง. การช่วยเหลือประชาชนในภาวะเศรษฐกิจถดถอย. ม.ป.ท., 2540.

_____. ก. คู่มือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2541.

_____. ข. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : แนวคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : บริษัททรงสิทธิ์-วรรณ จำกัด, 2541.

กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน. นโยบายกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2540.

_____. แผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2541.

_____. “การบริหารการพัฒนาชนบทสำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน.” 2536. (อัคราเสนา)

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท.

กรุงเทพฯ : สภาคาทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2530.

กิ่งแก้ว อินหว่าง และวีระศักดิ์ อนันตมงคล. “การประเมินความสัมฤทธิ์ผลของโครงการพัฒนา

ชนบท : งานพัฒนาเศรษฐกิจชนบท” กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2532. (อัดสำเนา)

กิ่งแก้ว อินหว่าง และสุคนธ์ จตุชัย. “รายงานการวิจัยการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิตกับคุณภาพชีวิตของราษฎรในชนบท” กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2536. (อัดสำเนา)

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภการพิมพ์,

2527.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ และคณะ. กฏาพัฒนากร. กรุงเทพฯ : หจก. เพิ่มเสริมกิจ, 2537.

ปธาน สุวรรณมงคล. ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ :

ศักดิ์โสภการพิมพ์, 2527.

ประเมษฐ์ กาญจนวรากร. “การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองสำหรับสตรี.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

ประกิต จันทร์ศรี. “การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการปฏิบัติงานที่อ่านหนังสือประจำ

หมู่บ้าน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

ประไพ อุดมทัศนีย์. “เงื่อนไขทางสังคมและคุณสมบัติส่วนตัวกับการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

โครงการศูนย์การศึกษาเพิ่มชุมชนไทยภูเขา (ศศช.) กรณีแม่บ้านริดน้อยและแม่ริดป่าแก่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.

ประกาศรี พัทธ์สินสุข. “การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2542.

ปราณี หมอนทองแดง. “ทิศทางการพึ่งตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสองแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามนุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

พัฒน์ บุญรัตนพันธ์. การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

พทยา สายหู และคณะ. “รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพหมู่บ้านและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างใกล้ชิดระยะยาว ตอนที่ 2 ภาคทั่วไป การปฏิบัติงานของพัฒนากรในเขตพัฒนา อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ.” กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, 2520.

มณีรัตน์ ลิ้มศรีเชื้อ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการหมู่บ้าน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาบริหารศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.

วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. “ทฤษฎีใหม่ในแง่มุมของการบริหารการพัฒนา.” เอกสารการประชุมสัมมนา. เมษายน 2542. (อัคราเนนา)

สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา. “บทบาทของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขตในการสนับสนุนงานพัฒนาชนบทของจังหวัด : ศึกษาจากทัศนคติของพัฒนาการจังหวัดและพัฒนาการอำเภอ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.

สมนึก ปัญญาสิงห์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

สมพงษ์ บัวชาบาล. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์ จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สมศักดิ์ ศรีสันติ และคณะ. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง, 2540.

สำนักงานจังหวัดราชบุรี. แผนยุทธศาสตร์ร่วมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองระดับจังหวัด พ.ศ. 2542-2544. ราชบุรี : ม.ป.ท., 2541.

สำนักงานจังหวัดราชบุรี. รายงานการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2542-2543. ราชบุรี : ม.ป.ท., 2543.

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. สำนักนโยบายและแผน. แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงมหาดไทย ประจำปีงบประมาณ 2542 และแนวนโยบาย/มาตรการของ รัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง. ม.ป.ท., 2542.

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และกองแผนพัฒนาจังหวัด. คู่มือ
แนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับจังหวัด
(พ.ศ. 2542 – 2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2541.

สำนักพานิชย์จังหวัดราชบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2544. ราชบุรี : ม.ป.ท. , 2544.

สุทธิรักษ์ หงสะมัด. “องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพัฒนากรในการดำเนินงานศูนย์
เยาวชนตำบล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และ
การศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

สุนิสา สุจิตานนท์ และคณะ. “การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง : ศึกษา
เฉพาะกรณีกลุ่มเลี้ยงไหม บ้านนางาม ตำบลนางาม อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี.”
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535. (อัคราณา)

สุพรรณิ ไชยอัมพร. “แนวความคิดทางทฤษฎีและการวัดความพยายามพึ่งตนเองระดับบุคคล”

วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, 26 (ตุลาคม 2529)

สุมาลี คู่สกุลนิรันดร์. “การประกอบอาชีพของชาวนาอีสาน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านศรีฐาน อำเภอ
ป่าดู่ จังหวัดยโสธร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดี
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2531.

สุรัสวดี หุ่นพยนต์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชน
ยากจน” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

โสภา ชูพิกุลชัย. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521.

ศรีไพร รุ่งสว่าง และคณะ. “การประเมินผลเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี.” 2541.
(อัคราณา)

อนุพงษ์ วาวงศ์มูล. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวนาชนบทในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตามแนว
พระราชดำริทฤษฎีใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

อานนท์ เปเหล้าดา. “การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร, 2535.

โอวาท สุทธนารักษ์. “บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขา การศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

Alma G. Delen. People participation. Philippine : Encyclopedia of Social work, 1977.

United Nation. Popular participation in decision making for development. New York : United Nations Publication, 1978.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

สำหรับผู้บริหารระดับจังหวัด

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
<p>1. แผนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของอำเภอ</p> <p>2. การดำเนินงานตามแผนนโยบาย</p>	<p>1.1 การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของอำเภอ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>1.2 เป้าหมายตามแผนนโยบาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.1 ขั้นตอนการดำเนินการ</p> <p>1. การตั้งคณะกรรมการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2. การประชุมชี้แจงนโยบาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3. การเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>4. การระดมความร่วมมือกับชุมชน</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.2 การกำกับดูแลและตรวจสอบ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประเด็น	เนื้อหาสาระ	
<p>3. ผลของการพัฒนาตามโครงการ</p> <p>4. ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขและกลไกที่ใช้</p>	<p>2.3 การติดตามและประเมินผล</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>3.1 ผลการเปลี่ยนแปลงในชุมชน</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>3.2 ผลตามเป้าหมายของการพัฒนา</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>3.3 ผลข้างเคียง (Side Effects)</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>4.1 ปัญหาจากชุมชน</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>4.2 ปัญหาจากการดำเนินงานโครงการ</p> <p>4.2.1 ปัญหาตามนโยบาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>4.2.2 ปัญหาการดำเนินงาน / มาตรการการพัฒนา</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>4.2.3 ปัญหาด้านบุคลากร</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
	<p>4.2.4 ปัญหาด้านงบประมาณ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
5. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนา	4.2.5 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม
	4.2.6 ปัญหาด้านอื่นๆ
	5.1 ผลการพัฒนาจนถึงปัจจุบันระดับการพึงตนเองของชุมชน%
	5.2 ระดับความพึงพอใจของอำเภอที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึงตนเอง.....%
	5.3 แนวทางการพัฒนาต่อเนื่อง
	5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาจนถึงจุดที่พึงตนเองได้สมบูรณ์ (100%).....
	5.5 ความคิดเห็นอื่นๆ

แบบสัมภาษณ์

การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

สำหรับผู้บริหารระดับอำเภอ

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
<p>1. แผนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของอำเภอ</p> <p>2. การดำเนินงานตามแผนนโยบาย</p>	<p>1.1 การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของอำเภอ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>1.2 เป้าหมายตามแผนนโยบาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.1 ขั้นตอนการดำเนินการ</p> <p>1. การตั้งคณะกรรมการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2. การประชุมชี้แจงนโยบาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3. การเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>4. การระดมความร่วมมือกับชุมชน</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.2 การกำกับดูแลและตรวจสอบ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
5. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนา	4.2.5 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม

	4.2.6 ปัญหาด้านอื่นๆ

	5.1 ผลการพัฒนาจนถึงปัจจุบันระดับการพึงตนเองของ ชุมชน%
	5.2 ระดับความพึงพอใจของอำเภอที่มีต่อการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนพึงตนเอง.....%
	5.3 แนวทางการพัฒนาต่อเนื่อง

	5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาจนถึงจุดที่พึงตนเองได้ สมบูรณ์ (100%).....
	5.5 ความคิดเห็นอื่นๆ
.....	
.....	

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสัมภาษณ์

การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อตนเองจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

สำหรับชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
1. สภาพเศรษฐกิจชุมชน	1.1 โครงสร้างของอาชีพ 1.2 รายได้ 1.3 การพึ่งตนเองของชุมชน
2. ปัญหาและการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของชุมชน	2.1 ปัญหาของชุมชน (ระบุ) ที่รุนแรง 1.2 สาเหตุของปัญหา 1.3 ชุมชนและตัวผู้ตอบเข้ามาแก้ปัญหาอย่างไร 1.4 หน่วยงานที่เข้ามาแก้ไขปัญหา

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
<p>3. การรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง</p>	<p>2.5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับหน่วยงานนั้นได้อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>2.6 จากข้อ 2.3 – 2.5 ผลการพัฒนา.....%</p> <p>2.6.1 ผลโดยตรง</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>2.6.2 ผลข้างเคียง</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>2.6.3 ชุมชนควรดำเนินการอะไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>3.1 เคยได้รับฟัง รู้จักโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง</p> <p>3.1.1 ถ้ารู้จักเข้าใจอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>3.1.2 ถ้าไม่รู้จักเข้าใจอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
	<p>3.2 ถ้าจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองต้องทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้</p> <p>3.2.1 ชุมชนควรพัฒนาอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3.2.2 หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องควรประกอบไปด้วย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3.2.3 ควรทำอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

มหาวิทยาลัยศิลปากร สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์

แบบสัมภาษณ์

การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544

สำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระดับตำบล

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
<p>1. บทบาทของเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (บทบาทเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน)</p> <p>2. การดำเนินงานตามบทบาท</p>	<p>1.1 สถานภาพที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการอย่างไร ในฐานะอะไร</p> <p>1.2 บทบาทของเจ้าหน้าที่</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.1 ขั้นตอนการดำเนินงานและการกำหนดเป้าหมาย</p> <p>1) ศึกษาพื้นที่.....</p> <p>2)</p> <p>3)</p> <p>2.2 การกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานตามบทบาทของตนเอง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.3 การติดตามประเมินผล</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>3. ผลการพัฒนา</p>	<p>3.1 ผลการเปลี่ยนแปลงในชุมชน</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3.2 ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3.3 ผลข้างเคียง (Side Effects).....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
<p>4. ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและวิธีการแก้ไข / กลไกที่ได้</p>	<p>4.1 ปัญหาจากชุมชน</p> <p>4.2 ปัญหาจากการดำเนินงานตามโครงการ</p> <p>4.2.1 ปัญหาด้านนโยบาย</p> <p>4.2.2 ปัญหาด้านงาน / มาตรการการพัฒนา</p> <p>4.2.3 ปัญหาด้านบุคลากร</p> <p>4.2.4 ปัญหาด้านงบประมาณ</p> <p>4.2.5 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม</p> <p>4.2.6 ปัญหาด้านอื่นๆ</p>
<p>5. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาฯ</p>	<p>5.1 ผลการพัฒนาจนถึงปัจจุบันระดับการพึงตนเอง ของชุมชน.....%</p> <p>5.2 ระดับความพึงพอใจของจังหวัดที่มีต่อผลการพัฒนา%</p> <p>5.3 แนวทางการพัฒนาต่อเนื่อง%</p>

ประเด็น	เนื้อหาสาระ
	<p>5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาจนถึงจุดที่ชุมชน พึ่งตนเองได้สมบูรณ์ (100%)%</p> <p>5.5 โครงการที่จังหวัดจะดำเนินการต่อจากโครงการนี้%</p> <p>5.6 ความเห็นอื่นๆ</p>

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนิเทศศาสตร์

- คำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี

- คำสั่ง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
จังหวัดราชบุรี

(สำเนา)

คำสั่งจังหวัดราชบุรี

ที่ 2299/2541

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี

.....

ตามที่รัฐบาลได้เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในภูมิภาคและชุมชน ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัด (พ.ศ. 2542 – 2544) ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 ตุลาคม 2541 เพื่อนำแผนยุทธศาสตร์ฯ เข้าร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542

เพื่อให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวของจังหวัดราชบุรีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดทำ และทำตามกำหนดเวลา จังหวัดราชบุรีจึงแต่งตั้ง “คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี” ขึ้นประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	ประธานกรรมการ
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	รองประธานกรรมการ
3. เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
4. โยธาธิการจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
5. เกษตรจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
6. ปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี	กรรมการ
7. ปฎิรูปที่ดินจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
8. เกษตรและสหกรณ์จังหวัดราชบุรี	กรรมการ
9. สหกรณ์จังหวัดราชบุรี	กรรมการ
10. หัวหน้าโครงการชลประทานราชบุรี	กรรมการ
11. อุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
12. พาณิชยจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
13. หัวหน้าสำนักงานการค้าภายในจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
14. ประธานหอการค้าจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
15. นายณรินทร์ ศรีสรรภางค์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)	กรรมการ

16. ปลัดจังหวัดราชบุรี	กรรมการและเลขานุการ
17. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดราชบุรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
18. พัฒนาการจังหวัด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
19. หัวหน้าฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล
สำนักงานจังหวัดราชบุรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำกับดูแลการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี (พ.ศ. 2542 – 2544) ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและแล้วเสร็จทันกำหนดเวลาภายในวันที่ 30 ตุลาคม 2541
2. ให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปตามกรอบแนวทางและวัตถุประสงค์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด
3. มีอำนาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ยกร่างและดำเนินการในรายละเอียดตามขั้นตอนและรูปแบบของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
สั่ง ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2541

(นายมานิต ศิลปอาชา)

ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

(สำเนา)
คำสั่งจังหวัดราชบุรี
ที่ 2357/2541

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี

.....

ตามที่จังหวัดราชบุรีได้มีคำสั่งที่ 2299/2541 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2541 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรีเพื่อทำหน้าที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานในรายละเอียดภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ พ.ศ. 2542 – 2544 ให้เป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และแล้วเสร็จภายในวันที่ 30 ตุลาคม 2541 รวมทั้งสามารถนำเข้าร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสพระราชพิธีมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จังหวัดราชบุรีจึงแต่งตั้ง “คณะกรรมการร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี” ขึ้นประกอบด้วย

1. ปลัดจังหวัดราชบุรี	ประธานคณะกรรมการ
2. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดราชบุรี	รองประธานคณะทำงาน
3. พัฒนาการจังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน
4. นายพีระ ปั้นสังข์
สนง. โยธาธิการจังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน
5. นางรัฐณีย์ วงศ์มาศา
สนง. เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน
6. นายวิบูลย์ วงศ์มาศา
สนง. เกษตรจังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน
7. นายวรพันธ์ สุภีรัตน์
สนง. ปฎิรูปที่ดินจังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน
8. นายตรีรัตน์ เอี่ยมสำเนา
สนง. ปศุสัตว์จังหวัดราชบุรี	คณะทำงาน

9. นางศิริพร สิงโต คณะทำงาน

สนง. ประมงจังหวัดราชบุรี

10. นางนวลเพ็ญ พันธุ์พิทย์แพทย์ คณะทำงาน

สนง. สหกรณ์จังหวัดราชบุรี

11. หัวหน้าโครงการชลประทานราชบุรี คณะทำงาน

12. นางโสภิตสุดา เพชรชื่น คณะทำงาน

สนง. อุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี

13. นางสาวปทุมภรณ์ ศรีสิทธิ์ คณะทำงาน

สนง. พาณิชยจังหวัดราชบุรี

14. นางอุบลรัตน์ ทองเหลือ คณะทำงาน

สนง. การค้าภายในจังหวัดราชบุรี

15. นางกัลยา สร้อยแสงทอง คณะทำงาน

สำนักงานจังหวัดราชบุรี

16. หัวหน้าฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล คณะทำงานและเลขานุการ

สำนักงานจังหวัดราชบุรี

17. นางดวงนวล ขณะรัตน์ คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

สนง. เกษตรสหกรณ์จังหวัดราชบุรี

18. นางนาวศรีไพโร รุ่งสว่าง คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

สนง. พัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี

19. นายเชย สร้อยบัว คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ทำการปกครองจังหวัดราชบุรี

ให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ประสาน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งประเมินสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนและชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชน

2. กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของจังหวัดราชบุรี รวมทั้งกลยุทธ์ มาตรการและงาน / โครงการ

3. ยกร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2542 – 2544 เสนอคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดราชบุรี พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนวันที่ 30 ตุลาคม 2541

4. มีอำนาจเชิญเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงหรือให้จัดทำข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องมอบให้คณะทำงานนี้ เพื่อประกอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว

5. ดำเนินการอื่นใดตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีมอบหมาย
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2541

(นายมานิต ศิลปอาชา)

ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายบุญชอบ ปั่นทอง
ที่อยู่ 1/428 ม.14 ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2518 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรประโยคครูประถม(ปป.)
จากวิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
- พ.ศ.2524 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต(อุตสาหกรรมศิลป์)
จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2538 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต(รัฐศาสตร์)
จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ.2541 ศึกษาต่อระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
ผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการรับราชการ

- พ.ศ.2518 ครูจัดวาโรงเรียนวัดหัวโพ อตอ บางแพ จังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2519 ช่วยราชการหมวดการศึกษาอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2524 โอนไปรับตำแหน่งเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน 2 อำเภอบ้านโป่ง
จังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2525 นักพัฒนาชุมชน 3 อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2534 นักวิชาการพัฒนาชุมชน 5 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2538 นักวิชาการพัฒนาชุมชน 5 กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน
กรมการพัฒนาชุมชน
- พ.ศ.2540 พัฒนาการกิ่งอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดราชบุรี
- พ.ศ.2540 นักวิชาการพัฒนาชุมชน 6 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม
- พ.ศ.2541 หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม
- พ.ศ.2541 นักวิชาการพัฒนาชุมชน 6 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม
- พ.ศ.2544 พัฒนาการอำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พ.ศ.2545 พัฒนาการอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พ.ศ.2546 พัฒนาการอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์